

**Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség
Immánuel Otthonának és Fejlesztő Nevelés - Oktatást
Végző Iskolája**

REHABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

**2017.
8. változat**

A módosításban közreműködött:
Szabó Edit, köznevelési intézményegység-vezető,

Jóváhagyta:
Győri Zsófia, igazgató

Tartalom

Bevezetés.....	5
1. Önmeghatározás.....	5
1.1. Történeti áttekintés.....	5
1.2. Helyzetkép.....	6
2. Az intézmény céljai.....	7
3. Az intézmény feladatai.....	7
Általános feladatok:.....	7
Speciális feladatok:.....	8
4. Szakmai irányelvek.....	9
5. A rehabilitációs pedagógiai program céljai, feladatai.....	9
5.1. Célok.....	9
5.2. Feladatok.....	9
6. Fejlesztés területei.....	10
6.1. Érzelmi élet, szociális nevelés.....	10
6.2. Beszédfejlesztés.....	13
6.3. Alternatív és augmentatív kommunikáció.....	16
6.4. Észlelés-érzékelés.....	20
Egyensúlyfejlesztés.....	20
Szomatikus érzékelés fejlesztése.....	21
Taktilis-haptikus érzékelés fejlesztése.....	21
Szaglásfejlesztés.....	22
Íz érzékelés fejlesztése.....	22
Akusztikus figyelem fejlesztés.....	22
Vizuális figyelem fejlesztés.....	23
6.5. Mozgásnevelés.....	35
Nagymozgás fejlesztés.....	35
Manipuláció fejlesztése.....	37
6.6. Kreativitás fejlesztése, esztétikai nevelés.....	39
6.7. Megismerő tevékenység.....	45
7. A tanulói jogviszony nyomon követése.....	51
7.1. A bekerülés feltételei.....	51
7.2. A továbbhaladás.....	51
7.3. A tanulói jogviszony megszűnése.....	51
8. Óraszámok.....	52
9. Foglalkozások (csoportos).....	53
9.1. Reggeli kör (kötelező).....	53
9.2. Szűkebb és tágabb környezet megismerése (kötelező).....	54
9.3. Ábrázolás-alakítás (kötelező).....	56
9.4. Életvitel foglalkozás (kötelező).....	58
9.5. Mozgásnevelés (kötelező).....	59
9.5.1. Nagymozgás fejlesztés.....	59
9.5.2. Finommotorika, manipuláció fejlesztés.....	62
9.6. Játék-szabaidő-kommunikáció.....	64
9.7. Kutyás terápia (választható).....	65
9.8. Hittan (kötelező).....	67
10. Egyéni fejlesztések.....	71

10.1. Beszédfejlesztés, logopédia.....	71
10.2. Alternatív és augmentatív kommunikáció fejlesztés.....	73
10.4. Gyógyújszás – Subaquális mozgásnevelés (választható).....	74
10.5. Gyógymasszázs	77
10.6. Személyi higiénia oktatás, Étkezésterápia (kötelező)*	77
10.7. Komplex gyógypedagógiai fejlesztés.....	79
11. HELYI TANTERV	80
11.1. A fejlesztő nevelés-oktatásban tartott foglalkozástípusok és azok óraszámjai	80
11.2. A csoportos foglalkozástípusok előírt tananyaga.....	81
11.3. A tananyaggal kapcsolatos követelmények.....	83
11.4. Az oktatásban, fejlesztésben alkalmazható tan-, fejlesztő eszközök, tanári segédletek kiválasztásának elvei	84
11.5. A fejlesztő nevelés-oktatásban alkalmazott módszer.....	85
11.6. A fejlesztő nevelés-oktatásban a magasabb évfolyamba lépés feltételei	86
11.7. A fejlesztő nevelés-oktatásban a beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	86
11.8. Az értékelés, jutalmazás rendszere a fejlesztő nevelés-oktatásban	86
11.8.1. Az intézményben vezetett tanügyi dokumentumok	86
Az intézményvezető éves munkaterve:	86
11.8.2. Értékelés	88
11.8.3. Egyéb tanügyi dokumentumok.....	89
11.9. A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek	89
11.10. Tanórán kívüli foglalkozások.....	90
12. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek.....	90
13. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	91
14. Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	92
15. Pedagógusok helyi intézményi feladatai	92
16. A szülő, tanuló, pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái.....	92
17. Alapszolgáltatáson túli szolgáltatásaink.....	93
18. Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések	95
19. Függelék	96
20. Szervezeti ábra: az Immanuel Otthon mint szervezet funkcionális, szervezeti és hierarchikus kapcsolatainak ábrája.....	99
21. Irodalom	101
22. Záró rendelkezések.....	102
22.1 A Rehabilitációs Pedagógiai Program hatályba lépése	102
22.2 A Rehabilitációs Pedagógiai Program értékelése és felülvizsgálata.....	102
22.3 A Rehabilitációs Pedagógiai Program módosítása.....	102
22.4. Tájékoztatás a Rehabilitációs Pedagógiai programról	102
22.5 A Rehabilitációs Pedagógia Program nyilvánosságra hozatal módja	102
24. Legitimációs záradékok.....	103
25. Mellékletek.....	104

Intézményi adatok

Név:

Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Fejlesztő Nevelés-
Oktatást Végző Iskolája

Székhely:

4026 Debrecen, Pacsirta u.51.

Telephely:

4029 Debrecen, Pacsirta utca 51.

Alapító:

Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség

Működés területe:

Debrecen, Észak-Alföld régió

Alapító okirat száma:

ÖH: 1410/2004.

Működési engedély száma:

ÖH: 2127/2001. oktatási

Jogi státuszt szabályozó törvények:

A Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolája köznevelési feladatot ellátó intézmény. Az intézmény működését szabályozzák a köznevelési tárgyú jogszabályok.

A legfontosabb jogszabályok:

- 20/2016. (VIII. 24.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet módosításáról

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról

- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- Magyarországi Református Egyház közoktatásáról szóló 1995. évi I. törvény (továbbiakban Ekt.).

Bevezetés

A Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Immanuel Otthona és Fejlesztő Nevelés - Oktatást Végző Iskolája a debreceni Nagytemplomi Református Egyházközség fenntartásában működő többcélú közös igazgatású köznevelési intézmény. Az intézményben a nevelés- oktatás az állami fenntartású fejlesztő nevelés-oktatást végző iskolák követelményeire, a célcsoportra vonatkozó oktatási irányelvekre figyelemmel, valamint a Magyarországi Református Egyház által megfogalmazott hitelvek és szellemiség jegyében folyik.

Küldetésünk, hogy fejlődést, tanulást, érzelmi biztonságot nyújtsunk, változatos légkört teremtsünk az intézménybe járó halmozottan fogyatékos személyeknek. Felelősek vagyunk azért, hogy partneri viszonyt alakítsunk ki klienseinkkel, továbbá megtegyünk mindent azért, hogy a lehető legméltóbb emberi életre felkészítsük őket. Feladatunk, hogy szakmai tapasztalatainkat, szemléletünket megosszuk mindazokkal a szervezetekkel, személyekkel, akik fogyatékos emberekkel foglalkoznak, és hogy a mindennapi munkánkat a keresztyén értékrend szerint végezzük.

Azért dolgozunk, hogy az Intézmény a társadalmi igényekre reagáló korszerű és minőségi szolgáltatásokat nyújtson a klienseinek szem előtt tartva a szakmai irányelveket, a normalizáció, az autonómia és az esélyegyenlőség elveit.

Rehabilitációs Pedagógiai Programunkban részletesen foglalkozunk a fejlesztő nevelés-oktatás legfontosabb fejlesztési területeivel, az egyes foglalkozástípusokkal. A Programban megfogalmazott célok csak akkor valósulhatnak meg, ha az intézmény vezetése, a pedagógusok, a nevelő-oktató munkát segítők és a szülők is alkalmazzák minden napi munkájuk során Szakmai irányelveinket.

A Rehabilitációs Pedagógiai Program a Helyi tantervhez, valamint a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő programjához, fogyatékoságuk típusához és fokához van igazítva.

1. Önmeghatározás

1.1. Történeti áttekintés

A Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Immanuel Otthona 1991. márciusában kezdte meg működését elsőként reagálva a régióban a nappali rendszerű ellátás iránti igényre. Az intézménynek egész megyére kiterjed a beiskolázási és ellátási területe.

A kezdetektől fogva a komplex ellátást tűzte ki célul az intézmény (6-30 éves korig), így biztosított 1997-től a Debreceni Református Kollégium Általános Iskolájával, majd 2008-tól a Kölcsey Ferenc Református Gyakorló Általános Iskolával való magántanulói jogviszony alapján gyógypedagógiai oktatást és osztályozó vizsgára való felkészítést 4-5 fős csoportokban, a kezdetektől konduktív pedagógiai ellátást, gyógytornát, háromféle szakorvosi ellátást (gyermekgyógyászat, gyermek neurológia, ortopédia), 1997-től gyógymasszázs, hydroterápiát, a felnőtt korúaknak fogyatékoságukból eredő korlátokon belül önálló életre való felkészítést és kreatív foglalkozást. Megelőzve az 1993-as Köznevelési törvényt, mely bevezette a képzési kötelezettséget, intézményünk már 1991-től foglalkozott súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztésével, 6-8 fős, gyógypedagógus vezette csoportokban.

Az alapítástól eltelt időszakban tevékenység bővítés nem történt, csak minőségi fejlesztés és létszámbővítés. A kezdeti 12 fős létszám 81 főre nőtt. A minőségi fejlesztések keretében készült egy

gyertyaöntő műhely a kreatív foglalkozásokhoz, egy tankönyv az önálló életre való felkészítéshez, beállításra került minden csoportba számítógép megfelelő programokkal és kiegészítővel (billentyűzettrács, rögzítő, speciális kapcsoló, egér stb.), valamint beszerzésre került több kommunikátor, amelyek óriási lehetőséget jelentenek halmozott fogyatékossgal élő gyermekeink kommunikációjának, önkifejezésének, önrendelkezésének területén. Ezek az eszközök az Amerikai Egyesült Államokból kerültek beszerzésre az intézmény indulásakor. Magyarországon néhány éve kerültek csak forgalomba. Ezen és további AAK eszközökből egy sikeres pályázat révén az Észak-Alföldi régióban ingyenes eszközkölcsönzést és tanácsadást is biztosít az intézmény 2008-tól.

2004-ben kialakításra került egy Snoezelen terápiás szoba, mely hatékonyan szolgálja a súlyosan halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztését.

A teljes körű akadálymentesítés érdekében évről évre komoly beruházásokat végzünk részben pályázati támogatással, részben önerőből.

Az intézmény története folyamán mindvégig nagy hangsúlyt fektetett a szülőkkel való kapcsolattartásra szülőcsoportok, szülői bibliaórák és egyéb fórumok (pl. ünnepek szervezése, családi táborozások) révén.

A minőségi és átlátható szolgáltatások iránti elköteleződés eredményeképpen az intézményben 2010-ben bevezetésre került az MSZ EN ISO 9001:2009 szabvány szerinti minőségirányítási rendszer, mely auditálásra került.

A Köznevelési törvény új kihívásokat jelent az intézmény számára. A „régibbi” fejlesztő iskolai oktatás, fejlesztő-nevelés oktatásra módosult, a tankötelezettség 16 éves korra csökkent, de a fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő tanulóknak szülői kérésre, szakértői javaslatra továbbra is van lehetőségük, hogy 23 éves korig ebben az ellátási formában maradjanak. A heti kötelező 20 tanórai foglalkozás számát lehetséges módosítani, amennyiben ezt a Szakértői Bizottság előírja, tehát ha a tanuló állapota úgy kívánja heti 20 óránál kevesebbet is kaphat a tanuló, de többet is előírhat. A Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Immánuel Otthona és Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolája 2013. október 31-én jogerőre emelkedett működési engedélye alapján gyógypedagógiai intézményi státusszal is rendelkezik.

1.2. Helyzetkép

Az intézmény Debrecen város belvárosában, tömegközlekedéssel és személyautóval is jól megközelíthető helyen van, mégis egy csendes zöld szigetet képez a nagy belvárosi zajban.

Az U alakú épület gyönyörű zöld területet ölel körül, benne fák, bokrok és fajták serege. Az épület teljesen akadálymentes, a gépkocsi parkolóból is akadálymentesen, csúszásmentes kövel lerakott rámpáról közelíthető meg.

A gyermekek és az értékek védelme érdekében portai szolgálat működik nyitástól zárásig.

A személyi feltételeket tekintve az ellátottak állapota szerint 4-6 fős csoportok működnek egy (gyógy)pedagógus vezetésével és egy gyógypedagógiai asszisztens vagy szociális gondozó, csecsemő- és gyermekápoló segédletével, valamint az intézményi szinten működő terápiás szakemberek (gyógytornászok, konduktorok, gyógymasszőr) rendszeres terápiás beavatkozásával.

A tárgyi feltételek tekintetében jól ellátott az intézmény (bár az oktató munkához többféle bemutatóteremre, szemléltetőeszközre lenne szükség, mely a kis létszámú iskolás tanuló és az intézmény sokféle egyéb profilja miatt nem megoldott). Több olyan terápiás eszközzel rendelkezik, mely Magyarországon ritkaságszámba megy (pl. kommunikátorok, Snoezelen szoba berendezése, vízágy sound systemmel stb.). Szintén jól felszerelt az intézmény a gyógyászati segédeszközök tekintetében (járógépek stb.) és a munkatársak munkáját könnyítő több betegemelő lift áll rendelkezésre. Minden csoport rendelkezik számítógéppel, melyek használatát speciális kiegészítők és megfelelő programok segítik. A kreatív foglalkozások egyik fontos színtere a gyertyaöntő műhely, melynek felszerelését Hollandiából kapta az Otthon.

Intézményünk megyei jellegű ellátási területtel rendelkezik, melynek fő oka az, hogy megyei szinten sincs több, halmozottan fogyatékosoknak ilyen komplex ellátást, ilyen társéletkori határok közt (3-30 év) nyújtó intézmény.

A városban működő társintézmények közül szakmai kapcsolat azokkal az intézményekkel alakult ki, amelyekből gyermekek kerülnek hozzánk. A gyermekek bekerülését megelőzően konzultálunk az átadó intézménnyel. Szintén nagyon jó szakmai kapcsolatunk van a gyermekeket beutaló és vizsgáló megyei és országos Tanulási Képességeket Vizsgáló és Gyógypedagógiai Szakértői Bizottságokkal. Kül- és belföldi tanulmányutak révén komoly országos és nemzetközi kapcsolataink alakultak ki.

- Bielefeld-Bethel von Bodelschwingh Diakóniai Intézet, Németország
- Holy Angels, Belmont, USA
- Mozgásjavító Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Intézmény És Diákotthon
- A Kölcsey Ferenc Református Gyakorló Általános Iskolával való magántanulói jogviszony alapján szintén jó és gyümölcsöző kapcsolat alakult ki a két intézmény között. Az általános iskola pedagógusai jelenlétében minden tanév végén osztályozó vizsgát tesznek tanulóink. Év közben is nyomon kísérik a gyerekek fejlődését, látogatások és közös alkalmak (nyaralások) révén, valamint integrációt előkészítő és érzékenyítő közös programokon vesznek részt a két intézmény tanulói

2. Az intézmény céljai

A Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Immánuel Otthona szociális feladatokat is ellátó nappali intézmény, amely sajátos nevelési igényű és fogyatékos gyermekek, fiatalok nappali szociális ellátását, egészségügyi rehabilitációját és közoktatási szolgáltatásokat biztosít komplex ellátás keretében.

A közoktatási szolgáltatás során cél, hogy a „*Súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának irányelve*”-ben megfogalmazott lehetőségek alapján a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés-oktatása, a nevelés során gyermeki jogait is gyakorolva szociálisan, érzelmileg, értelmileg képessé váljanak a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

A halmozottan fogyatékos tanulók esetében a képességstruktúra határozza meg az egyénre szabott pedagógiai célokat, melyek speciális részcélokkal egészülnek ki annak érdekében, hogy a lehetőségekhez képest minél teljesebb mértékben önállóak és irányíthatóak legyenek a tanulók, kommunikációjuk, önkifejezésük, ezáltal önrendelkezésük minél magasabb szintű legyen.

Jelen Rehabilitációs Pedagógiai Program céljának tekinti a gyermek különleges védelemhez való jogát, és a törvény és más eszközök által nyújtott lehetőségeket megadva biztosítsa, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkileg és társadalmilag egészségesen és normálisan tudjon fejlődni, szabadságban és méltóságban. Az erre a célra hozott törvényekben a gyermek felsőbb érdeke a döntő és meghatározó szempont.

A fizikailag, szellemileg vagy társadalmilag hátrányos helyzetű gyermeknek meg kell kapnia az állapota és helyzete által megkövetelt kezelést, nevelést és speciális gondozást.”(A Gyermekek Jogai – az ENSZ által 1959-ben deklarált közlemény alapján.)

További célok

A gyermekek személyiségének kialakítása a sajátos nevelési igények és lehetőségek kibontakoztatásával; a hátrányos szociokulturális környezetből érkezett gyermekek felzárkóztatása és a másság elfogadása, elfogadtatása a család bevonásával; szűkebb és tágabb környezetük megismertetése; egyszerű társas kapcsolatok létesítése és fenntartása.

A Magyarországi Református Egyház közoktatási törvénye szerint figyelembe venni és érvényesíteni a tanuló azon jogát, miszerint „a krisztusi szeretet jegyében személyére szóló, színvonalas szellemi-lelki-testi gondozást kapjon, emberi méltóságát és személyiségi jogait tiszteletben tartásuk”.(40.§)

3. Az intézmény feladatai

Általános feladatok:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése az alábbi területeken:

- Egészséges életmód kialakítása
- Érzelmi nevelés és szocializáció

- Értelmi fejlesztés és nevelés
- Mozgásnevelés
- Kommunikáció
- Önállóságra nevelés
- Esztétikai nevelés
- Észlelés, érzékelés
- Mozgásnevelés, fejlesztés

Speciális feladatok:

- Arra kell törekedni, hogy a másodlagos degeneratív elváltozásokat meggátoljuk. A megelőzés nem csak a testi állapot romlására kell, hogy vonatkozzon, hanem az egész személyiségre együttesen.
- Arra kell törekedni, hogy a sérült funkciókat mindig egyidejűleg korrigáljuk, mivel mindegyik hatással van a másik területre is.
- A sérült, kiesett funkciókat, amelyeket nem lehet korrigálni, más tevékenységgel igyekszünk helyettesíteni.
- A fejlesztés a számukra megfelelő és szükséges tartalommal történjék, az segítse a lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérését, és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést, ennek érdekében folyamatos jelenlét a gyermek életében közös étkezésekkel, gondozási feladatokkal stb.
- Az iskolai elvárások az egyéni teljesítőképességnek megfelelően kerüljenek megfogalmazásra, és igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez.
- A tanulókat a nevelés, oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.
- A kommunikáció fejlesztése. A tanulók legalapvetőbb szintű megnyilvánulásait értelmes közlésként kell felfogni, értelmezni, alapszükségeit kielégíteni. Minden lehető eszközzel, módszerrel fejleszteni a kommunikációs készséget.
- A világ tárgyait, jelenségeit és személyeit „elérhető” közelségbe kell vinni, a különböző tevékenységeket, pedig a fogyatékos gyermek számára értelmessé, jelentőségteljessé kell tenni, hogy ezáltal megteremtsék a tevékenység végrehajtásához elengedhetetlen motivációs szintet.
- Minden élethelyzetben és minden tevékenység során biztosítani kell az aktív nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy a szemléletes-cselekvéses tanulás lehetővé váljon a „megfigyelés-próba-szerencse-utánzás” útján.
- A mindenkori tevékenység-láncolatot teljes egészében kell tanítani, s ebből érdemes kiemelni egy-egy részletet, amit aktuálisan, célzottan lehet gyakoroltatni.
- A segítségadás módja: csak ott és akkor avatkozni be, amikor és ahol az feltétlenül szükséges. Kerülni kell a túlszegment, túlgondozást.
- Célszerű a tevékenységeket célirányosan, értelmes szituatív összefüggésekbe helyezve gyakoroltatni.
- A nevelés-oktatás kitüntetett és komplex feladata, hogy a tanulók pozitív tapasztalatokat szerezzenek saját testükről és legszűkebb környezetükről, s e kettő egymáshoz való viszonyáról.
- Mivel a kiszolgáltatottság mértéke nem értelmezhető az önrendelkezésre való képesség mutatójaként, a lehető legszélesebb körben biztosítani kell a tanulók számára az önálló döntéshozatal lehetőségét.
- Törekedni kell a mozgásos tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítására, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.
- Nyújtson segítséget a tanköteles korú mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos tanulók fejlődéséhez, iskolai beilleszkedéséhez, biztonságérzetének kialakulásához.
- Lehetőségessé kell tenni, hogy a kultúra alapvető fontosságú értékeit, annak számukra közelségbe hozható részeit megismerjék és megértsék.
- Bizonyos ismeretkörnek elő kell készítenie a tanulókat arra, hogy saját jogukat a lehető legmagasabb fokon képviselni és érvényesíteni tudják.

4. Szakmai irányelvek

- Kommunikáció és interakció elve: a gyógypedagógiai tevékenységet át kell hatnia a kommunikatív megközelítésnek, a nevelés folyamatot kölcsönös párbeszédre alapuló interperszonális kapcsolatként kell felépíteni.
- Testközelségbe kell kerülnie egymással a tanulónak és a nevelőnek, a világ jelenségeit, tárgyait, személyeit, eseményeit intenzív testi kontaktuson keresztül kell a tanuló felé közvetíteni. A pedagógusnak meg kell tanulnia a fogyatékos személy legegyszerűbb életműködéseiben, vegetatív megnyilvánulásaiban is felfedezni a kommunikatív szándékot.
- Normalizáció és participáció elve: olyan életfeltételek és életmodellek váljanak hozzáférhetővé, melyek a lehető legjobban megközelítik az életkoruknak megfelelő, kultúrájukban érvényes mintákat. Nemcsak a fogyatékos tanuló hiányzó képességeit kell pótolni, hanem életkörülményeit szükséges úgy alakítani, hogy abban képességeinek maximumát nyújtva teljes emberi életet élhessen, illetve részt vehessen a társadalom életében. A normalizáció csak konkrét szociokulturális összefüggésben értelmezhető.
- Olyan szolgáltatásokat kell kialakítani, melyben minden gyermeknek helye van.
- Komplexitás, személyiségközpontúság és szükségletorientáltság elve: minden személy esetében egyénileg kell felmérni a képességeket, szükségleteket, igényeket. A fogyatékos tanuló személyisége jelenti a pedagógiai tevékenység kiindulási, vonatkoztatási, összehasonlítási és ellenőrzési pontját egyaránt. Nem választható szét a hagyományos értelmű oktatás, fejlesztés, nevelés, terápia, ápolás és gondozás, hanem mindennek komplex formában kell megvalósulnia.
- Kooperáció elve: a gyógypedagógus, nevelő, terapeuta a tanulóval együttműködve, közösen vesznek részt a tanítási-tanulási folyamat eseményeiben. Olyan tanulási szituációt kell kialakítani, ahol lehetőség nyílik az élmény- és tapasztalatszerzésre, a világot tehát közösen kell megélni és alakítani.
- Differenciálás és individualizáció elve: a gyermekek rendkívül heterogén csoportot alkotnak, emiatt a nevelés-oktatás folyamán megfelelő differenciálás szükséges. A differenciálás egyik formája az egyéni tanulás, az individualizálás. Az egész folyamatot a célkitűzésektől az értékelésig mindig egyénre szabott eljárások alkalmazása célszerű. Csoportos tevékenységekre mégis szükség van a szociális kapcsolatok fejlődéséhez, erre lehetőséget adnak a kreatív, a zeneterápiás, a játék-foglalkozások, de a közös étkezések, kirándulások, szabadidős és más programok is.
- Tanulásszervezési alapelv, hogy a csoportban a különböző fejlesztést végző pedagógusok száma a lehető legkevesebb legyen, mivel a személyes kötődések és a szoros team-munka (amely nagyobb létszám esetén nehezebbé) fokozzák az eredményességet.
- Ugyancsak tanulásszervezési alapelv, s egyben az eredményesség feltétele, hogy a csoportos foglalkozások időtartama alatt az optimális fejlesztéshez szükséges számú gyógypedagógus vagy konduktor, asszisztens és szociális gondozó biztosítása elengedhetetlen, ami 6 gyermekenként legalább 2 fő. Bizonyos esetekben (mozgásnevelés órán, étkezéskor, kirándulásokon) ennél több, akár a tanulók létszámával megegyező felnőtt jelenléte szükséges.
- Önrendelkezés elve: lehető legszélesebb körben biztosítani kell a tanulók számára az önálló döntéshozatal lehetőségét, a saját sorsukat érintő kérdésekbe való aktív bevonódást.

5. A rehabilitációs pedagógiai program céljai, feladatai

5.1. Célok

A rehabilitációs pedagógiai program célja olyan pedagógiai tevékenységhez programot és segédletet nyújtani, mely törekszik képessé tenni a súlyosan-halmozottan fogyatékos tanulókat szűkebb és tágabb környezetük egyre bővülő megismerésére, saját életük mindennapi élményeinek megélésére, és az ezekben való egyre tevékenyebb részvételre, továbbá egyszerű társas kapcsolatok, kommunikáció kialakítására és fenntartására, aminek eredményeképpen jobb minőségű életet élhetnek.

5.2. Feladatok

- tanulók legalapvetőbb szintű megnyilvánulásának értelmes közlésként való felfogása
- tanuló és a pedagógus közti partneri kapcsolat kialakulása
- cselekvéses tanulás és komplex (totális) kommunikációs beágyazottság

- tevékenység tanulás kis lépésekben, segítséggel
- megfelelő tanulási motiváció kialakulása
- énkép, önismeret kialakulása, fejlődése
- autonóm döntéshozatal elősegítése, elismerése
- szociális kapcsolatok kiszélesítése
- jó testi és lelki közérzet megteremtése
- információs és kommunikációs technikák és használatuk elsajátításának biztosítása
- nemzeti és európai azonosságtudat kialakulása
- a számukra közelségbe hozható kultúra alapvető fontosságú értékeinek megismerése

6. Fejlesztés területei

6.1. Érzelmi élet, szociális nevelés

Célok:

- Pozitív és reális énkép kialakulása a tanulók értelmi szintjének megfelelően.
- Érzelmek felismerése, tudatos megélése.
- A tanulók nyitottá válása a környezetükben élők felé.
- Akarják és tanulják meg érzelmeiket, akaratukat a legdifferenciáltabban, legerőteljesebben kifejezni.
- Mások megnyilvánulásainak értelmezése és tolerálása.
- Vágyaik késleltetése, a várakozás képességének kialakulása, türelmessé válás.
- Ugyanakkor legyenek képesek küzdeni egy-egy cél eléréseért. Ne adják fel hamar, legyenek kitartóak.

Feladatok:

- Kiegyensúlyozott légkör megteremtése mellett, alkalmazkodás elősegítése, fejlesztése váratlan új helyzetekhez.
- Kommunikációs kedv erősítése, ezen belül is, tetszés-nem tetszés nyilvánításra, választásra való ösztönzés.
- Meg nem értett kommunikációból eredő frusztrációs helyzetek kiküszöbölése a későbbi agresszív vagy apátiás magatartás megelőzése érdekében.
- Az önkifejezés lehetőségeinek megismertetése.
- Az én-tudat fejlődésének segítése (énkép kialakítása).
- Lehetőség biztosítása a különféle élmények és érzelmek megélésére, kifejezésére.
- Az élmények és a velük kapcsolatos érzelmek értelmezésében, kezelésében való segítségnyújtás.
- A gyerekek képessé tétele más emberek hangulatának, érzelmeinek felismerésére, és az arra való reagálásra (pl. együtt örülés, vigasztalás).
- A motiváció erősítése.
- Az együttműködési készség fejlesztése.
- A közösségi magatartás kialakítása (felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek viszonylatban).
- A helyes viselkedési formák megismertetése, elsajátíttatása.
- A csoportos és az egyéni tevékenységek arányának helyes megválasztása az életkor, a szociális érettség, a fogyatékosok és a pillanatnyi szükségletek szempontjainak figyelembevételével és mérlegelésével.
- A közösséghez való tartozás élményeinek közvetítése a csoportos foglalkozásokon keresztül, ezek pl.:
 - a közös éneklés, zenélés, játék öröme
 - a mások sikerének öröme
 - a „mindenki egyformán fontos” élménye
 - a „valamit közösen létrehozni” élménye
 - a kortársakkal való kapcsolat öröme.

- Kétszemélyes helyzetekben
 - a „most egyedül én vagyok a fontos”
 - a teljes elfogadottság
- - az osztatlan figyelem élményének közvetítése. Pozitív, reális énkép kialakítása a tanulók értelmi szintjének megfelelően.
- Döntési helyzetek teremtése, melyekben a tanulók szabadon választhatnak tevékenységek, játékok, ételek, stb. közül, valamint ezek biztosítása.
- Reális és egységes, a tanulók állapotához, ugyanakkor életkorához is a lehető legjobban igazodó elvárások kialakítása, megismertetése.
- Kommunikációs eszközök és technikák biztosítása és alkalmazása.

Az érzelmi és szociális nevelés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Ábrázolás-alakítás	Életvitel	Játék-szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
<ul style="list-style-type: none"> • Köszönési formák, kapcsolattfelvétel (énekletés, szemkontaktus, simogatás, labdagurítás) • Kapcsolatok <ul style="list-style-type: none"> - felnőtt-gyerekek - gyermek-gyermek • Nevek <ul style="list-style-type: none"> - saját - csoporttársak - felnőtt - család - Búcsúzás - Érzelmek kifejezése - Élmények felidézése, megosztása • A közösséghez való tartozás élménye 	<ul style="list-style-type: none"> • A család <ul style="list-style-type: none"> - családtagok - felnőtt, gyerek név - foglalkozás - családi szokások • Az iskola <ul style="list-style-type: none"> - csoporttársak - tanárok • Ünnepek <ul style="list-style-type: none"> - családi ünnep - születésnap - névnap - egyéb ünnep - Reformáció - Advent - Mikulás - Karácsony - Farsang - Március 15 - Húsvét - Anyák napja 	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkotás öröme • Önkifejezés, kreativitás kibontakozása, fejlődése • Tapasztalati élmények alapján alkotásvágyuk fejlődése • A pozitív énkép kialakulása, önismeret fejlődése 	<ul style="list-style-type: none"> • Sütés-főzés, kertészkedés örömeinek átélése • Az alkotás öröme • Önmaguk és környezetük ápolása, tisztántartása 	<ul style="list-style-type: none"> • Társasjáték • Szerepjáték • Dramatizálás • Bábozás • Egyszerű játékszabályok pl.: <ul style="list-style-type: none"> - soron következő - valami, pl. labda körbeadása - kiszámoló-játék • A (közös) játék öröme • A (közös) alkotás öröme • A választás, a döntés öröme és következménye 	<ul style="list-style-type: none"> • Játékszabályok • Együttműködés és • Kitartás, küzdelem • Fáradtság, fájdalom kifejezése és elvisele 	<ul style="list-style-type: none"> • Napirend és napi rendszeresség elfogadása • A különböző gondozási folyamatok elvisele • Együttműködés, aktív részvétel • A testi szükségletek környezet számára érthető és elfogadható módon történő jelzése • A testi szükségletek kielégítése, várakozás ha a helyzet úgy hozza

Érzelmi élet és szociális nevelés

6.2. Beszédfejlesztés

Célok:

A beszédfejlesztés célja, hogy a tanulókat eljuttassa az általuk elérhető legmagasabb szintre a beszédmegértés és a beszéd területén, és ezzel elősegítse az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést.

Feladatok:

- Az akusztikus észlelés fejlesztése:
 - a tanulók érdeklődésének felkeltése környezetük hangjai és hangforrásai iránt
 - a hallási figyelem fejlesztése
 - az akusztikus differenciálási képesség fejlesztése
 - a hangok irányába való odafordulás kialakítása
 - a hangforrás, hangok azonosításának kialakítása
 - a sorrend, ritmus, hangsúly, hanglejtés megfigyeltetése
 - zenehallgatás, a zene és a mozgás összekapcsolása.
- Reflexgátló testhelyzet biztosításával az izomtónus normalizálása a foglalkozások megkezdésekor.
- A mellkas, a vállöv és a szájkörüli izmok lazítása a foglalkozások megkezdésekor.
- A beszédhez szükséges motoros képességek tréningje és a nyálzás befolyásolása:
 - a száj akaratlagos nyitásának és zárásának kialakítása
 - a szopó, harapó reflexek kialakítása, majd gátlása
 - a rágás facilitálása
 - a szívás, fújás, köpés kialakítása és gyakoroltatása.
- A hangképzés fejlesztése:
 - a légzés és a hangadás egyidejű fejlesztése
 - a hangadás és a mozgás összekapcsolása
 - egyes hangok, ill. szótagok kialakítása az egészséges fejlődés sorrendjének megfelelően
 - a hangok megtartásának kialakítása
 - majd egyszeri kilégzés során egyik magánhangzóról a másikra való áttérés kialakítása
 - hangadás megszakításának kialakítása.
- Artikulációs mozgásügyesítés, az ajkak és a nyelv differenciált mozgásának kialakítása és gyakoroltatása.
- Beszédszervek ügyesítése: légző gyakorlatok, fújó-, ajak- és nyelvgyakorlatok
- Beszédkedv erősítése, folyamatos lehetőség biztosítása az önálló megnyilatkozásokra a legkülönbözőbb helyzetekben.
- Passzív és aktív szókinés bővítése
- Beszédrítmus javítása mondókákkal
- Összefüggő beszéd kialakítása, mondatokban való beszéd fejlesztése
- Adekvát válaszok kialakítása, echolália visszaszorítása
- Nyelvtani helyesség kialakítása

Módszerek:

- Logopédiai módszerek bizonyos tanulóknál logopédus vagy gyógypedagógus által biztosított fejlesztő órákon.
- Ritmizálás.
- Következetesség, a már elért beszédprodukciónak elvárása mindenféle élethelyzetben.
- Dramatizálás.
- Játék.

Eszközök:

- ritmushangszerek
- tükrök
- szívható, fújható eszközök (szívószál, síp, buborékfújó, stb.)
- bábok
- játékok
- mesekönyvek
- PCS képek
- Fényképek, ábrák
- kommunikátorok
- speciális programok (laptop)

A beszédfejlesztés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Ábrázolás-alakítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Ételkészítés terápia
<ul style="list-style-type: none"> A saját keresztnevet, becenév ismerete - reagálás a név hallatán - hangadás a név közlésének szándékával - a név ritmusának visszaadása hangadással - a név érthető közlése A saját teljes név ismerete A csoporttal dolgozó felnőttek, osztálytársak nevei - rátekintés az adott személyre - rámutatás az adott személyre - hangadás a megnevezés szándékával - az illető neve ritmusának felismerhető visszaadása hangadással - érthető megnevezés A köszöntés, a búcsúzás 	<ul style="list-style-type: none"> Öltözködés, ruhadarabok nevei - az öltözködés változó-sai az évszaknak megfelelően A növények változása az egyes évszakokban gyümölcsfák megfigyelése a környező kertekben A fogyasztott gyümölcsök, zöltségek nevei, kapcsolódás az évszakokhoz. A tágabb környezet, utcák az iskola környékén -közlekedési eszközök megfigyelése Ünnepek A színek és formák megnevezése Állatok nevei Állathangok utánzása Lakás helyiségeinek, berendezések nevei Testrészek nevei Téri irányok megnevezése 	<ul style="list-style-type: none"> Színek, formák megnevezése Technikák kellékeinek megnevezése Az alkotás során felmerülő vágyaik, érzéseik kifejezése Az elkészült művel kapcsolatos értékelésük, érzelmeik kifejezése 	<p><u>Szűtés-főzés</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Alapanyagok megnevezése Ízek megnevezése Lisközök megnevezése Munkafolyamatok megnevezése <p><u>Kerti munka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Eszközök nevei Munkafolyamatok megnevezése <p><u>Házi munka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Eszközök nevei Munkafolyamatok megnevezése 	<ul style="list-style-type: none"> A játéktárgyak nevei A játéktevékenységek nevei Érzelmeik nyilvánítása egy játékkal kapcsolatban Közös játék során valamilyen kommunikáció a társakkal, nevelőkkel Játék, játéktárgyak kiválasztása, jelentkezés szerepekre Hangutánzó játékok Játékkátlatokkal 	<ul style="list-style-type: none"> Egyszerű felszólítások megértése, végrehajtása A tornaterem, tornaszoba gyakran használt berendezési tárgyainak, eszközeinek nevei A naponta végzett események nevei A fájdalom, kényelmetlenség, fáradtság kifejezése valamilyen módon 	<ul style="list-style-type: none"> A saját test részeinek felismerése, megnevezése Testi szükségletek jelzése Testi állapotok (fájdalom, hideg, meleg) kifejezése Tisztasági szerek nevei Személyi higiénével kapcsolatos tevékenységek nevei A gyakran fogyasztott ételek nevei Evőeszközök, edények nevei Az étkezéssel kapcsolatos érzelmek kinyilvánítása Az éppen fogyasztott étel minősítése egyszerű szavakkal

Beszédfejlesztés

	<p>legegyszerűbb szavai</p> <ul style="list-style-type: none"> Közös éneklés során a dalok, mondókák ritmusának visszaadása valamilyen hangadással 							

6.3. Alternatív és augmentatív kommunikáció

Előzmények

- A nem beszélő tanulók egy részénél augmentatív és alternatív kommunikációs (AAK) oktatást alkalmazunk. Az augmentatív és alternatív kommunikáció fogalma olyan kiegészítő és/vagy kiegészítő kommunikációs módszereket, eszközöket és technikákat takar, amelyek segítségével, a súlyos beszédzavarral küzdő ember kommunikációs lehetőségei bővíthetők. Az augmentatív és alternatív kommunikáció célja felébreszteni a gyermekben a kommunikáció iránti vágyat, meggyőzni, hogy van értelme kommunikálni, eszközöket biztosítani a kommunikációhoz, fejleszteni a használathoz szükséges készségeket. A kommunikációs eszköz, az eszközhasználat módja, a kommunikációs módszer és az üzenethordozó fajtája minden gyermekhez egyénileg igazodik. A kommunikációs eszközök skálája igen széles, az egyszerű kommunikációs táblától a drága kommunikátorokig terjed. A mi eszköztárunkban is megtalálhatóak a különféle hangadó eszközök, Go talk kommunikátor, számítógép használatához és annak előkészítésére szolgáló játékokhoz különböző kapcsolók és Pal Pad-ok (érintésre kapcsolóként működik). Az eszközök használata az adott gyermek kézfunkciójától függ, működtethetők ujjal, ököllel, könyökkel stb. Üzenethordozó fajtája is igazodik a gyerekek képességeihez, ezek lehetnek tárgyak, fényképek, képek, Bliss-jelképek, gesztusok. Az üzenethordozó kiválasztása, mutatása mi gyerekeinknél a kéz különböző részeivel vagy szemmel történik.
- A nem beszélő gyermekek másik részénél a Mall-féle bazális kommunikáció a meghatározó, amely a korai anya-gyermek közti kommunikációs formákhoz nyúl vissza. Így a beszédet, gesztusokat, mimikát, hanglejtest, szemkontaktust, hangadást, érintést, mozgást és a légzésritmust használjuk kommunikációs csatornaként.

Célok:

- A beszédképtelen gyermekek kívánságainak, gondolatainak mások számára is érthető közlése.
- Saját életük cselekvőbb részesévé válása, önrendelkezés, autonómia megvalósítása
- Augmentatív kommunikációs eszköz segítségével egyenlő esély elérése a többi gyerek között, a szűkebb és tágabb környezetükben egyaránt.
- Személyiségük minél teljesebb kibontakozása.
- A lehető legteljesebb beilleszkedés a társadalomba.

Feladatok:

- A kommunikáció iránti igény felkeltése, kommunikációs kedv erősítése
- Meglévő kommunikációs csatornák és módok feltérképezése, erősítése, bővítése, újak kialakítása
- Alapkommunikáció kialakítása:
 - kapcsolatfelvétel, szemkontaktus kialakítása
 - ránézéssel való kiválasztás, döntés
 - adekvát igen-nem válaszadás
 - köszönés.
- Önálló akaratközlés, vélemény, szükséglet, döntés kifejezésének megtanítása.
- Tetszés – nem tetszés nyilvánítására, választásra való ösztönzés
- Pozicionálás, a kommunikációt leginkább elősegítő testhelyzet megtalálása
- Képességekhez igazodó kommunikátor megtalálása, használatának kialakítása
- Kommunikátor használatának fejlesztése, minél szélesebb körben bevonása a mindennapi életbe
- Kapcsolóhasználat kialakítása
- Kezdeti számítógép használat kialakítása

Módszerek:

- Alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek biztosítása gyógypedagógusok által.
- Önértékelés (speciális programok segítségével)
- Motiválás.
- Játék.
- Dramatizálás.
- Gesztusnyelv

Eszközök:

- kommunikátorok
- kapcsolók

- tárgyak, kicsinyített tárgyak, tárgyrészletek
- tárgyképek
- képkommunikációs eszközök (fotók, PCS képek, Bliss jelképek, stb.)
- speciális számítógépes programok

Az alternatív és augmentatív kommunikációt fejlesztő tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Ábrázolás-alkítás	Felvitel	Játék-szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
<p>Szociális kapcsolatok kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - kapcsolattartás és tartás - általános szociális kifejezések és mondatok - figyelem-felkeltés, felhívás - kommunikációra való felkészítés - egymás megnyilvánulásai-ra való oda-figyelés, meghallgatás, reagálás - személyek neve • Jelenlévők és hiányzók kiválasztása fénykép vagy jel alapján 	<p>Isméret-közvetítés</p> <ul style="list-style-type: none"> • tárgyak, élőlények cselekvések megnevezése • szókincs-, fogalom-bővítés • kérdés-kérdés • képessége • kiváncsiság jelzése • érzelm, vélemény kifejezése • ruhadarabok egyeztetése • kommunikációs képpel • évszakok, időjárás jelenségeinek egyeztetése • kommunikációs képpel • zöltségek-gyümölcsök egyeztetése • kommunikációs képpel • állatok egyeztetése • kommunikációs képpel • lakás berendezésinek egyeztetése • kommunikációs képpel • testrészek, téri irányok egyeztetése • kommunikációs képpel • ünnepek jellemzőinek egyeztetése 	<p>Színek, formák egyeztetése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunikációs képpel • Technikák kellekeinek egyeztetése • Kommunikációs képpel • Az alkotás során felmerülő vágyaik, érzéseik kifejezése • Az elkészült művel kapcsolatos értékeléstik, érzelmeik kifejezése 	<p>Sütés-főzés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alapanyagok egyeztetése • Kommunikációs képpel • Ízek megmutatása • Kommunikációs képen • Fszközök egyeztetése • Kommunikációs képpel • Munkafolyamatok egyeztetése • Kommunikációs képpel • Kerti munka • Fszközök egyeztetése • Kommunikációs képpel • Munkafolyamatok egyeztetése • Kommunikációs képpel • <u>Házi munka</u> • Fszközök egyeztetése • Kommunikációs képpel • Munkafolyamatok egyeztetése • Kommunikációs képpel 	<p>Érzelmi-indulati kifejezések kérés, kíváncsiság jelzése</p> <ul style="list-style-type: none"> • kapcsolattartás I, -tartás • egyéb kommunikációs csatornák használata 	<ul style="list-style-type: none"> • Mutatásra alkalmas testrész megnevezése, illetve erősítése • Megfelelő, stabil, biztonságos testhelyzet kialakítása • Megfelelő szék használat 	<ul style="list-style-type: none"> • Szükség-letek jelzése • Figyelem-felhívás, felkeltés • Kérés • Étkezési szokások és az kapcsolatos szükségletek kifejezése

Alternatív és augmentatív kommunikáció

6.4. Észlelés-érzékelés

Célok:

- Kinesztikus érzékelés fejlesztése: különböző testhelyzetekben, helyzet- és helyváltoztató mozgások közben a test és testrészek helyzetének érzékeltetése, megélése a cél eme terület fejlesztése során.
 - Szomatikus érzékelés fejlesztése: cél a differenciált érzékelés fejlesztése a testfelszínén.
- Bár a testfelszíne csak csekély mértékben tesz lehetővé differenciált érzékelést, ugyanakkor ez az érzékelés nagyon elementáris, vagyis alapvető és érzelmileg telített. Ebből következik, hogy az ezen a területen szerzett tapasztalatok lesznek az úgynevezett testséma és mozgáskoordináció előfeltételei (Fröhlich, 1982).
- Hallási figyelem fejlesztés: cél a hangok felfogásának és arra való reagálásnak elérése, hangforrás lokalizálásának, követésének és differenciálásának kialakítása. Ezen belül is hangsúlyos szerep jut a vibratorikus ingerlésnek. A fejlődésükben súlyosan akadályozott gyermekek először a testközele, vagyis érzékelhető rezgéseket fogják fel, a további test távoli, vagyis csak hallható rezgéseket csak a fejlődés későbbi szakaszában. A vibratorikus ingerlés segítségével a gyermek megtanulhatja, hogy azoknak a jelenségeknek is van jelentésük, melyek bár testileg érzékelhetők, ugyanakkor nem megfoghatóak (Fröhlich, 1982).
 - Taktilis-haptikus érzékelés fejlesztése: kéz differenciált érzékelésének fejlesztése a cél. Különösen hangsúlyos területe a fejlesztésnek látássérült gyermekeink esetében.
 - Vizuális figyelem fejlesztés: cél a különböző fényingerek felfogásának és azokra való reagálás elérése, fényforrás lokalizálásának, követésének és differenciálásának kialakítása.
 - Szaglás és íz érzékelés fejlesztése: fejlesztés fontos területe mivel a szag- és íz-ingerek igen szorosan összefüggnek az elementáris jó közérzettel.
 - Veszitubuláris fejlesztés: cél az egyensúly, a térbeli helyzet megélése, egyensúlyi reakciók kiváltása a különböző ringó, billenő eszközökön. Fröhlich szerint a veszitubuláris stimuláció az egyensúlyi reakciók funkcionális kialakulását, az érzékelés integrációját és a mozgás illetve mozgatás örömeinek megélését fejlesztheti.
 - Összetett észlelés-érzékelés fejlesztésre, relaxációra és ellazulásra ad lehetőséget a Snoezelen-szoba.

Feladatok:

- A tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy önmagukról és a szűkebb értelemben vett személyi, tárgyi és természeti környezetükből érzékelési – észlelési tapasztalatokat szerezzenek.
- Ezek segítségével az önmagukról és a környezetükről való ismereteik bővítése.

Egyensúlyfejlesztés

Célok:

- a mozgás gravitáció érzékelése (egyensúly, térbeli helyzet és gyorsulási erő)

Feladatok:

- Bobath-labdán különböző testhelyzetek megélése
 - hintázás:
 - hason, háton, ülésben
 - előre-hátra, oldalra, körbe
 - rugózás
- hintáztatás plédben, speciális eszközökben
 - előre-hátra, oldalra, körbe
- billenő deszkán egyensúly gyakorlatok végzése

Módszerek:

- szomatopedagógiai módszerek, bazális stimuláció
- kompenzáló technikák
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékoság
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés

- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök:

- Bobath-labda
- Egyensúlyozó teknő
- Félkör
- Hordó
- Pléd
- Billenő deszka

Szomatikus érzékelés fejlesztése

Célok:

- a saját testtel kapcsolatban tapasztalatok nyújtása
- a test felület érzékelése, a test határok megélése
- elemi testséma fejlesztés

Feladatok:

- Szomatikus stimuláció különböző anyagokkal, termékekkel, töltött zsákokkal
- Masszírozás krémmel, különböző masszírozó hengerek, gépek
- Hideg – meleg érzékeltetése, megkülönböztetése

Módszerek:

- szomatopedagógiai módszerek, bazális stimuláció
- kompenzáló technikák
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos feladatvégzés
- beszélgetés

Eszközök:

- különböző anyagok
- termékek
- különböző anyagokkal töltött zsákok
- masszírozó hengerek, gépek

Taktilis-haptikus érzékelés fejlesztése

Célok:

Elemi taktilis-haptikus tapasztalatok szerzése.

Feladatok:

- elemi tapintási tapasztalatok nyújtása
- tárgyak tulajdonságainak megismerése
- elemi kézhasználatra készítés
- tapintásfejlesztés különböző anyagokkal, termékekkel, töltött zsákokkal
- különböző tulajdonságú tárgyak tenyérbe fektetése, érzékeltetése
- tapintótáblák használata
- különböző fogásmódok kialakításának segítése

Módszerek:

- szomatopedagógiai módszerek, bazális stimuláció
- kompenzáló technikák
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos
- beszélgetés

Eszközök:

- különböző anyagok
- termékek
- különböző anyagokkal töltött zsákok
- különböző felületű tárgyak
- tapintókorong készlet

Szaglásfejlesztés**Célok:**

- ivás, evés feltételeinek javulása
- szagok differenciálása

Feladatok:

- fűszerek, illóolajok szagoltatása, felismerése, egyeztetése illat alapján

Módszerek:

- bazális stimuláció
- játékos tevékenykedés
- gyakorlás
- beszélgetés

Eszközök:

- illóolajok
- fűszerek
- Smellory

Íz érzékelés fejlesztése:**Célok:**

- ivás, evés feltételeinek javulása
- ízek differenciálása

Feladatok:

- sós, édes, savanyú, keserű érzékelése és differenciálása

Módszerek:

- bazális stimuláció
- evésterápia
- játékos cselekedtetés
- gyakorlás
- beszélgetés

Eszközök:

- különböző ízű ételek, fűszerek

Akusztikus figyelem fejlesztés:**Célok:**

- Akusztikus érzékleti – észleleti tapasztalatok szerzésével az önmagukról és a szűkebb környezetükről való ismereteik bővülése.
- A világ, halláson keresztül megragadható tartalmainak segítségével a tanulók gazdagabb, intenzívebb, a környezettel interaktívabb, ahhoz jobban alkalmazkodó, minőségibb életet élhessenek.

Feladatok:

- lehetőség biztosítása a zörejek, zajok, hangok információ tartalmának megtapasztalásához
- akusztikus téri orientáció
- biztatás saját hangadásra
- késztetés a különböző irányokból érkező hangok megkeresésére, fejfordítással
- Hangforrás lokalizációja, követése
- Hangok differenciálása
- csörgők,- és zajkeltőjátékok, hangszerek megszólaltatása
- ritmizálás hangszerek felhasználásával
- emberi hangok érzékelése (éneklés, beszéd)

Módszerek:

- bazális stimuláció
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékoság
- cselekedtetés
- gyakorolás
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök:

- szélharangok, csóharangok
- csörgők
- hangszerek
- zenélő játékok

Vizuális figyelem fejlesztés:

Célok:

- Vizuális érzékleti – észleleti tapasztalatok szerzésével az önmagukról és a szűkebb környezetükről való ismereteik bővülése.
- A világ, látáson keresztül megragadható tartalmainak segítségével a tanulók gazdagabb, intenzívebb, a környezettel interaktívabb, ahhoz jobban alkalmazkodó, minőségibb életet élhessenek.

Feladatok:

- vizuális ingerek iránti érdeklődés felkeltése
- meglévő látásmaradvány hasznosítása, fejlesztése
- szemmozgások koordinálása
- vizuális követés
- fényjátékok, váltakozó intenzitású fényforrások adása
- (színes fény, csillogó-, visszaverődő fény)
- különböző színű fényekkel stimulálás
- sötét-világos elkülönítése elsötétített helyiségben
- fényforrás fixálás, követés különböző irányokban
- sötétben megvilágított tárgyak megfigyelése

Módszerek:

- bazális stimuláció
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékoság
- cselekedtetés
- gyakorolás
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök:

- gyertya

- zseblámpa
- különböző csillogó tárgyak
- plazma lámpa
- diavetítő, látásfejlesztő diák
- fényszálak

Az érzékelési, észlelési funkciókat fejlesztő tanulási tartalmak megjelenése a különböző foglalkozások

	Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Ábrázolás -alakítás	Életvitel	Játék- szabadidő- kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
Érzékelés	<ul style="list-style-type: none"> Egymásra tekintés- szemkontaktus Tárgyakra tekintés- fixálás Személyek, tárgyak követése szemmel Megnevezésre rátekintés egy adott személyre A mimika megfigyelése, megnevezése Érzékelnyilvánítások esetében (sír, nevet, szomorú, fél) 	<ul style="list-style-type: none"> Tárgyak, személyek tartós fixálása Tárgyak nézgetése gyakori megnevezés mellett Képek, képeskönyvek nézgetése a képek folyamatos megnevezése mellett Nagyméretű fényképek nézgetése, azonosítása személlyel Megnevezésre rátekintés a környezet egyes tárgyaira (esetleg rámutatás) 	<ul style="list-style-type: none"> Az ábrázolás alakítás során használt különböző anyagok nézgetése mellett Megnevezése (gyurma, festékek, ragasztó stb.) Az ábrázolás alakítás során használt különböző eszközök nézgetése mellett Megnevezése (nyomdák, kiszűrő játékok, ecsetek stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> Használati tárgyak nézgetése gyakori megnevezés mellett Cipő, csizma, sapka, sál, kesztyű, felső- és alsóruházat, nézgetése megnevezésük mellett Ruházatok nézgetése megnevezése mellett Evőeszközök nézgetése megnevezéssel egybekötve 	<ul style="list-style-type: none"> Játéktárgyak nézgetése, megnevezés mellett Megnevezésre rátekintés (mutatás) adott tárgyra Játéktárgyak színeinek megfigyelése Játéktárgyak mozgásának követése szemmel (labda, autó, lufi, szappan- buborék, stb.) Szem-kez koordinációs gyakorlatok Környezet megfigyelése (bűfőcska, eldugás) 	<ul style="list-style-type: none"> Szemkontaktus a mozgásnevelővel Mások mozgásának követése szemmel A gyakran használt eszközök felismerése: rátekintés (mutatás) megnevezésre Cselekvések, mozgásformák megfigyelése Megnevezés mellett (áll, ül, fekszik, fut, meg, stb.) Testrészek mozdításának próbálgatása utánzás alapján 	<ul style="list-style-type: none"> Tisztálkodási szerek nézgetése folyamatos megnevezés mellett Mosdás mosdatás), WC-használat (pelenkázás) közben a különféle eszközök, tárgyak, berendezések nézgetése, megnevezés mellett Evés közben az edények, ételtek, gyümölcsök színeinek megfigyelése, megnevezés mellett
látás							

<p>érzékelés</p> <p>látás</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hangszerek nézgetése, megnevezés, megszólaltatás mellett Rátékintés (mutatás) egy adott hangszere, hallva annak hangját 	<ul style="list-style-type: none"> • Színek nézgetése gyakori megnevezés mellett • A színek differenciálása • Adott szín kiválasztása (rátékintéssel vagy mutatással) a többi közül • Az időjárás megfigyelése, amikor valamilyen jelenség jól látható (eső, hó, napsütés, köd) <p>Testrészek megfigyelése megnevezés mellett, saját magukon és másokon.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tárgyak (játékok, képek) jellemző tulajdonságainak megnevezése jegycik megfigyelése. • Népünk művészeti tárgyainak megfigyelése nézgetése • Művészeti alkotások nézgetése megnevezése (szobor, festmény) 	<ul style="list-style-type: none"> • Taneszközök játékok nézgetése megnevezése Bútorok nézgetése megnevezése • A wc fürdőszoba berendezésének nézgetése megnevezése • A fogapolás és testápolás kellékeinek nézgetése megnevezése • Élelmiszerek nézgetése megnevezése (zöld sés, gyümölcs, kenyhai alapanyagok pl. liszt, só, fűszerek stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mozgások (nagy- és finommozgások) megfigyelése, utánpótlása pl. építő vagy szerepjátékoknál 	<ul style="list-style-type: none"> • Saját megfigyelése, nézgetése fogmosásnál tükörben 	<p>test</p> <p>a</p>
-------------------------------	--	--	--	--	---	--	----------------------

érzékenység	<ul style="list-style-type: none"> • A saját név felismerése-rcagálás a saját név hallatán • Társak, felnőttek nevének felismerése • Dalok, versek, mondókák hallgatása • Hangszerek különféle hangjainak hallgatása nevének és egyidejű hangoztatása • Adott hangszer azonosítása a hangjával (áttekintéssel vagy mutatással) • Érzelmek felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> • A csoportban megjelenő személyek hangjainak felismerése • A környezet tárgyainak megnevezése, hangjainak felismerése • Cselekvések megnevezése, hangjaik felismerése • Állatok, növények megnevezése • Állathangok megfigyelése, felismerése • Időjárási jelenségek megnevezése, hangjaik megfigyelése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az ábrázolás során használt különböző eszközzel keltett hangok megismertetése megnevezése 	<ul style="list-style-type: none"> • Mosakodás közben vizsobogás megfigyelése • Fogmosás közben a fogkefe hangjának megfigyelése • Körömkéfc használata közben a kefe hangjának megfigyelése • Főzés közben az edények csörrenésének megfigy. • Megnevezése • A főző étel, a sitergő olaj hangjának megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> • A játéktárgyak megnevezése • A játéktárgyak hangjainak megfigyelése • Zajkeltés játékokkal • A játéktárgyakkal végezhető cselekvések folyamatos megnevezése • Személyek, tárgyak, állatok felismerése hangjuk alapján • Dalok, mondókák, versek hallgatása • Hangszerek hangjai • Zenehallgatás (hangerő megfigyelése, érzékelése) 	<ul style="list-style-type: none"> • Testhelyzetek megnevezése • Cselekvések megnevezése • Eszközök, tornaszerek megnevezése • Testrészek minél gyakoribb megnevezése • Testrészek mozdításának próbálgatása szóbeli felszólítás alapján 	<ul style="list-style-type: none"> • Mosakodás, kézmosás, WC-használat közben vizsobogás megfigyelése • Evés közben az ételek, edények, evőeszközök megnevezése • Öltözködnél az egyes ruhadarabok megnevezése, szintikkel együtt • Evés, mosakodás, öltözködnés közben az éppen végzett cselekvés megnevezése • Evés közben a fogyasztott ételek jellemző izének megnevezése
-------------	---	--	---	--	---	---	--

Érzékelés	Bőrérzékelés	<ul style="list-style-type: none"> • Hideg-meleg tárgyak érintése • Társak simogatása, az éppen érzékelt minőség megnevezése mellett (az arca sima, a haja borzas, a pulóvere puha) • Egymás kezének megfogása, simogatása <p>Időjárás megtapasztalása bőrérzékeléssel közvetlenül (hőmérőkélet, eső, szél, hó)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az időjárás megfigyelése hideg és meleg napokon • Hideg és meleg ételek • Hideg és meleg tárgyak tapogatása • Különléte textíliák tapogatása (vastag, pulóver, nyári póló, stb.) • Különléte papírok tapogatása, gyűrögetése (vastag, keménypapír, vékony, lap) • Növények, gyümölcsök tapogatása, tépegetése <p>Alakítható anyagok tapintása Fesztés kézzel. Sütés-főzés egyes műveletei: tésztagyúrás, formázás, nyomkodás</p> <ul style="list-style-type: none"> • A természet megismerése tapintás útján (föld, fű, fakéreg, állatok szőre, stb.) <p>Séta hóban, csöben, szélben, tűző napon, az éppen érzékelt hőmérséklet megnevezése.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az ábrázolás alakítás során használt különböző anyagok tapintása (a festék síkos, a kréta kemény stb.) • Sima, érdes, rücskös, szúrós felületek kipróbálása, megnevezés mellett 	<ul style="list-style-type: none"> • Hideg és meleg ételek, italok • A különböző élelmiszert alapanyagok tapintása (a vaj síkos, a só érdes, a liszt puha stb.) • A különböző ruhaanyagok érzékelése (spród, puha bolyhos, szúrós) • Berendezési tárgyak tapogatása megnevezés mellett (fürdőszoba fajansza, asztal lap stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Játéktárgyak tapogatása, simogatása (a maci szőrös és puha, a mesekönyv sima és kemény, a labda sima és puha, stb.) • Alakítható anyagok tapintása (gyurma, agyag, só-liszt gyurma) <p>A természet anyagaival való ismerkedés, játék (víz, hó, homok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Puha és kemény felületek kipróbálása megnevezés mellett • Sima, érdes, rücskös, szúrós felületek kipróbálása, megnevezés mellett 	<ul style="list-style-type: none"> • Hideg és meleg ételek • Használati tárgyak tapogatása megnevezés mellett (a szappan síkos, a kanál hideg és kemény, a törtlköző puha, stb.) • „Igen-nem” válaszok adása • „Fázol? Meleged van?” kérdésekre • Szalvéta, papír-zsebkendő, polenka tapogatása. <p>Öltözködés közben az egyes ruhadarabok tapogatása, simogatása</p>
-----------	--------------	---	--	--	---	--	---	---

Érzékelés	Szaglás	Égymás hajának, kezének, ruhájának megszagoltatása, amikor erre lehetőség adódik	<ul style="list-style-type: none"> • Ételek, gyümölcsök szagoltatása (jó szagú, rossz szagú) • Növények, virágok szagoltatása • Sétta közben az esetleges jellegzetes szagok megfigyelése, megnevezése mellett (lakás autó, pékség, cukrászda, virágtűzlet, hentes, stb.) • Gyertya, mécses, füstölő szagoltatása • Szagoltatás sütés-főzés közben 	Illatos alapanyagok szagolása <ul style="list-style-type: none"> • Ünnepekre készülés, illatok segítségével 	<ul style="list-style-type: none"> • Tisztálkodó szerek szagoltatása (a szappan, a mosópor illata) • Ételek, italok szagoltatása • Élelmiszerek szagoltatása (zöld megnevezése) • seg, gyümölcs konyhai alapanyagok pl. vaj, fűszerek stb.) 	Illatos alapanyagokból (fűszerek, illóolajok, virágszirmok, stb.) barkácsolás <ul style="list-style-type: none"> • Mikulás, karácsony ünnepeire készülés, illatok segítségével az ünnepek felidézése • Sütés, főzés, étel, készítése közben szagoltatás 	<ul style="list-style-type: none"> • Szagok megnevezése, ahogyan nyílik rá (a pelenka bűdös, a szappan illatos, stb.) • Tisztálkodó szerek szagoltatása (a szappan, a mosópor illata) • Ételek szagoltatása
Érzékelés	Izlelés	<ul style="list-style-type: none"> • Stabíl testhelyzet megtartása, cselekvés közben és mozgásos játékok, feladatok közben is 	<ul style="list-style-type: none"> • A négy alap-íz megnevezése minden olyan helyzetben, amikor erre lehetőség van • A különféle ételek fogyasztása közben az étel minősítése egyszerű kifejezésekkel • Gyümölcsök kóstolása, megnevezés mellett • Fűszerek kóstolása, megnevezés mellett • Az éppen fogyasztott ételek megnevezése • Sütés-főzés közben izlelgetés 	Ételek, italok izletése, közben az alapízek megnevezésével <ul style="list-style-type: none"> • Élelmiszerek izlettetése megnevezése (zöltség, gyümölcs, konyhai alapanyagok pl. só, cukor, vaj stb.) 	Sütés-főzés közben izlelgetés	<ul style="list-style-type: none"> • Evés közben a négy alap-íz megnevezése, amikor erre lehetőség van • Az éppen fogyasztott étel minősítése egyszerű szavakkal (finom a leves, kicsit sós a főzelék, kemény a hús, forró a tea, stb.) • Az éppen fogyasztott étel nevének többszöri elismertése az étkezés során 	

Érzékelés	<ul style="list-style-type: none"> • Szem, száj nyitása, csukása (utánzással, illetve felszólításra) • Kéz nyújtása a társak felé • Ujjak csukása, nyitása • Igen-nem jelzése a fej mozdításával Igen-nem jelzése szemmozgással 	<ul style="list-style-type: none"> • Testrészek megnevezése mellett az adott testrész mozdítása segítséggel vagy önállóan • Az éppen végzett cselekvések, az éppen felvett testhelyzetek minél gyakoribb megnevezése (Most felemeljük a kezünk, most gyúrunk stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Az éppen végzett cselekvések, az éppen felvett testhelyzetek minél gyakoribb megnevezése (Most felemeljük a kezünk, most gyúrunk stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Minden tevékenység során az éppen felvett testhelyzet, az éppen végzett mozgás vagy mozdulat megnevezése, ill. megnevezés utáni végrehajtása 	<ul style="list-style-type: none"> • Játék közben a felvett testhelyzetek, az önállóan vagy segítséggel kivitelezett mozgások folyamatos megnevezése, tudatosítása • Mozgással kísért versek, mondókák, énekek 	<ul style="list-style-type: none"> • A saját test helyzetének érzékelése az adott helyzet megnevezésével (áll, ül, fekszik, stb.) • Testrészek mozdítása önállóan vagy segítséggel, a mozdulat megnevezése mellett • Testrészek önálló mozdításának próbálgatása, lehetőség esetén önálló mozdítása, szóbeli instrukció, illetve utánzás alapján • A saját test mozgásának érzékelése, megnevezése a különféle eszközök, tornaszerek használatára 	<ul style="list-style-type: none"> • Minden testápolási tevékenység során az éppen felvett testhelyzet, az éppen végzett mozgás vagy mozdulat megnevezése, ill. megnevezés utáni végrehajtása
Kinesztikus							

	<ul style="list-style-type: none"> Stabil testhelyzet megtartása, cselekvés közben és mozgásos játékok, feladatok közben is 	<ul style="list-style-type: none"> Stabil testhelyzet megtartása, cselekvés közben és mozgásos játékok, feladatok közben is 	<ul style="list-style-type: none"> Az ábrázoló és alakító tevékenység közben az adott helyzet megnevezése, amikor a gyerek kibillen az egyensúlyi helyzetből 	<ul style="list-style-type: none"> Mindenféle tevékenység közben az adott helyzet megnevezése, amikor a gyerek kibillen az egyensúlyi helyzetből 	<ul style="list-style-type: none"> Hintázás Lovaskázás Csúszdázás enyhe lejtőn Ringatás 	<ul style="list-style-type: none"> Szándékos kibillentés az egyensúlyi helyzetből, játék közben. Az új helyzet megnevezése (pl.: „Most gurulunk, Most hintázunk, Most leesel az ölemből. Most felborulsz.”) 	<ul style="list-style-type: none"> Pelenkázás közben az adott helyzet megnevezése, amikor a gyerek kibillen az egyensúlyi helyzetből

érzékelés	Testérzékelés, a testkép	<ul style="list-style-type: none"> • Kőszíni és kapcsolatteremtési formák, módok (pl. szemkontaktus felvétele, integritás, simogatás, puszta adása) kapcsolódása testrészekhez, közben ezen testrészek megnevezése • Zenére való mozgás, tánc közben a mozgott testrész megnevezése 	<ul style="list-style-type: none"> • Önfigyelés tükörben, a társak megfigyelése • Testrészek elhelyezkedésének megfigyelése, megnevezése • Páros és páratlan testrészek megkeresése, megnevezése • A mimika megfigyelése • Testünk körberajzolása, a test részeinek berajzolása <p>Képkiegészítés, testrészekből a test összerakása</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az ábrázolási és alakítási feladatok közben (tűpés, gyúrás stb.) a testrészek megérintése, megnevezése, segítséggel vagy önállóan történő mozgata • Betegség esetén a fájó testrész megkeresése, megnevezése, lehetséges kezelése 	<ul style="list-style-type: none"> • Gondozási és önkiszolgálási feladatok közben a testrészek megérintése, megnevezése, segítséggel vagy önállóan történő mozgata • Betegség esetén a fájó testrész megkeresése, megnevezése, lehetséges kezelése 	<ul style="list-style-type: none"> • Játékbabák, -állatok testrészeinek megmutatása, megnevezése, mozgata • Játékbaba öltöztetése, mosdatása, gondozása közben • Testrészeinek megnevezése • „Orvosos” játék – a test megvizsgálása (a testrészek megérintése, mozgata), a „fájó” vagy „beteg” testrész testtáj megkeresése, „kezelése” <p>Minél több testrész használata a játéktevékenységek során</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A test masszírozása, passzív mozgatas, vezetett aktív/aktív mozgások közben érzékeltek, észleletek szerzése a testünkben, testrészeinkben, közben az érintett, mozgó testrészek megnevezése • Tükör előtt végzett gyakorlatok • Izometriás gyakorlatok, pl. tolás, húzás, feszítés • Izomfeszítő-lazító gyak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gondozási és önkiszolgálási feladatok közben a testrészek megérintése, megnevezése, segítséggel vagy önállóan történő mozgata • Betegség esetén a fájó testrész megkeresése, megnevezése, lehetséges kezelése (pl. seb, fájó torok bekötése, fájó has masszírozása)
-----------	--------------------------	---	--	--	--	--	--	--

Érzékelés	Térérzékelés, -észlelés	Térbeli elhelyezkedésünk a foglalkozás során – téri irányok, viszonyok (Mellettem, velem szemben ki ül?)	<ul style="list-style-type: none"> Téri irányok, helyzetek, viszonyok érzékelése, gyakorlása a saját testen, a térben és a síkban A tér különböző irányából különféle érzékelési ingerek érkezése, ezek lokalizálása 	<ul style="list-style-type: none"> Az ábrázolás alakítás során használt különböző eszközök (nyomdák, kiszűrő játékok, ecsetek stb.) térbeli helyzete, térbeli viszonya elhelyezkedése Művészeti alkotásokon szereplő tárgyak térbeli helyzetének megnevezése 	<ul style="list-style-type: none"> A saját testtel kapcsolatos tudás bővítése (jobb és baloldal, előrtted, mögötted stb.) A gyakorlati feladatok ellátásához szükséges mozgások (segítséggel vagy önállóan) a tér különböző irányjaiba. 	<ul style="list-style-type: none"> Játékutak helyzete, térbeli viszonya Játékutak mozgása a tér különböző irányjaiba Mozgások játékok során mozgás a tér különböző irányjaiba, ezek megnevezése (pl. hintáznál: előre-hátra, csúszdázásnál: felmászni-lecsúszni) A téri irányokról, helyzetekről szóló mondókák, versek, énekek – mozgással kísérve 	<ul style="list-style-type: none"> Mozgáson keresztül a téri irányok, helyzetek és viszonyok megapasztalása, érzékelése, közben megnevezése (pl. előre-hátra, föl-le, oldalra, fönt-lent, elől-hátul, oldalt; mellette) Kéziszerekkel, különböző eszközökkel, tárgyakkal, azok mozgásával a téri irányok, helyzetek, viszonyok érzékelése, közben megnevezése 	<ul style="list-style-type: none"> A saját testtel kapcsolatos tudás bővítése (jobb és baloldal) A gondozási és önkiszolgálási feladatok ellátásához szükséges mozgások (pl. a láb előre nyújtása, a popsi, kar felemelése), ezek megnevezése
-----------	-------------------------	--	--	---	---	---	---	---

Erzékelés	Az idő érzékelése, észlelése	<ul style="list-style-type: none"> Napszak, nap, évszak -jellegzetességeik -sorrendiségük -ismétlődésük Napirend Most, előbb-később, régen-sokára sokára fogalmak érzékeltetése Eseményképek sorrendje Fényképalbum készítése Beszélgetés a gyerekek fejlődéséről. Kiskori fényképek nézegetése. A különböző életkorok jellemzőinek megjelenítése, utánpótlása 	<ul style="list-style-type: none"> Cselekvéssorok által az időrendiség és sorrendiség megtapasztalása 	<ul style="list-style-type: none"> A különböző feladatok és tevékenységek kapcsolódása a nap-szakokhoz Ezeket felhasználva az időben való eligazodás segítése 	<ul style="list-style-type: none"> Cselekvéssorok által a sorrendiség megtapasztalása 	<ul style="list-style-type: none"> Mozdulatsorok, feladat-sorok által a sorrendiség megtapasztalása Egyszerű fogalmak megismerése (lassan, gyorsan, folyamatosan, stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> Az étkézesek és más gondozási és önkiszolgálási feladatok kapcsolódása a nap-szakokhoz Ezt felhasználva az időben való eligazodás segítése
-----------	------------------------------	---	--	---	--	---	---

6.5. Mozgásnevelés

Nagymozgás fejlesztés

Célok:

A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű mozgásos önállóság elérése.

Feladatok:

- A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű mozgásos önállóság elérése.
- A gyermekek pozitív mozgásélményhez juttatása sok játékkal, motiválással.
- A mozgás iránti igény felkeltése, erősítése.
- Az elmaradt vagy károsodott tartási és mozgási funkciók fejlesztése, javítása.
- A idegrendszer sérülése nyomán kialakuló kóros mozgások, elváltozások megelőzése, korrekciója és kompenzálása.
- A lehető legnagyobb önállóság eléréséhez szükséges mozgásos és önellátási ismeretek megtanítása.
- Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök viselésének, használatának szoktatása, tanítása.
- Az ép fejlődéshez – a lehetőségekhez képest – leginkább közelítő testi fejlődés elősegítése.
- Mozgásos tapasztalatokon keresztül a pszichomotoros és szenzomotoros képességek fejlesztése.

Módszerek:

- Szomatopedagógiai, konduktív pedagógiai módszerek egyéni és csoportos mozgásfejlesztéshez.

Eszközök:

- tornapad, zsámolyok, lépcsők
- karikák, labdák, babzsákok
- akadálypálya elem

A nagymozgás fejlesztés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Ábrázolás-alakítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
<ul style="list-style-type: none"> • Kóros szinergizmusok megtörése, reflexgátló helyzetek kialakítása, pozicionálás • Helyes testtartás kialakítása • Ritmusérzék fejlesztése – énekek, mondókák ritmusának mozgással, hangszerrel való egyszerű követése, kísérése 	<ul style="list-style-type: none"> • Kóros szinergizmusok megtörése, reflexgátló helyzetek kialakítása, pozicionálás • Helyes testtartás kialakítása • A szűkebb és tágabb környezet felfedezése közben a nagy- és finommozgások, az egyensúly, a térbeli orientáció, az állóképesség és a mozgásos önkontroll fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> • Kóros szinergizmusok megtörése, reflexgátló helyzetek kialakítása, pozicionálás • Helyes testtartás kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> • Kóros szinergizmusok megtörése, reflexgátló helyzetek kialakítása, pozicionálás • Helyes testtartás kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> • Kóros szinergizmusok megtörése, reflexgátló helyzetek kialakítása, pozicionálás • Helyes testtartás kialakítása • Különböző testhelyzetekben végzett játéktevékenység • Helyzet- és helyváltoztatás fejlesztése • Egyensúly fejlesztése (pl. billenések, hintázás) • Mozgásos játékok elsajátítása • Mozgásos koordináció fejlesztése – utánzással – követéssel 	<p>Lásd: Foglalkozások (Nagymozgás fejlesztési feladatcsoportok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Önkiszolgáláshoz szükséges mozgássor kialakítása, gyakorlása • Önellátási feladatok (pl. étkezés, öltözködés, WC használata, mosakodás) végzése a tanulók adottságaik szerinti aktív közreműködésével, önállóságával

Nagymozgás fejlesztés

Manipuláció fejlesztése

Célok:

A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű manipuláció elérése.

Feladatok

- Kéz és ujjak ügyesítése: a taktilis-haptikus érzékelés-észlelés fejlesztésén túl, játékos, mondókákkal kísért kéz és ujjtorna, melyek elősegítik a kéz izmainak ellazulását, az ábrázolás-alakításhoz és az önkiszolgáláshoz szükséges kézmozgások kialakulását, ügyesedését. Szem-kéz, két kéz koordináció fejlesztése is elengedhetetlen részét képezi a kézhasználat kialakításának, ügyesítésének.

Módszerek:

- Szomatopedagógiai, konduktív pedagógiai módszerek egyéni és csoportos manipuláció fejlesztéshez.

Eszközök:

- kapcsolók, kilincsek, gombok
- bábok
- fűzők, ügyességi játékok

A manipulációfejlesztés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Ábrázolás-alkatás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
<ul style="list-style-type: none"> Ritmusérzék fejlesztése – énekek, mondókák ritmusának mozgással, hangszerrel való egyszerű követése, kísérése 	<ul style="list-style-type: none"> célzott nyúlás tárgyak megfogása, megtartása, elengedése szem-kéz, két-kéz koordináció tapintásos feladatok szűkebb-tágabb környezet felfedezése tapintás segítségével 	<ul style="list-style-type: none"> célzott nyúlás tárgyak megfogása, megtartása, elengedése szem-kéz, két-kéz koordináció 	<ul style="list-style-type: none"> célzott nyúlás tárgyak megfogása, megtartása, elengedése szem-kéz, két-kéz koordináció 	<p>Lásd: Foglalkozások (Manipuláció fejlesztés feladatok)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Önkiszolgáláshoz szükséges mozgássor kialakítása, gyakorlása Önellátási feladatok (pl. étkezés, öltözködés, WC használata, mosakodás) végzése a tanulók adottságaik szerinti aktív közreműködésével, önállóságával 	

Manipulációfejlesztés

6.6. Kreativitás fejlesztése, esztétikai nevelés

Célok

- Az önkifejezésre lehetőséget adó technikákkal, mint újabb kommunikációs eszközökkel való megismerkedés.
- Passzív befogadóból aktív résztvevővé válás.
- Alapérzelmek megélése, felismerése, kifejezése. Pl.: öröm, szomorúság, félelem.
- A tanulókat körülvevő jelenségek élményeinek, hangulatainak felidézése, képzeletben történő újbóli átélése, elképzelése és kifejezése. Pl. esőben, szélviharban, tavaszi mezőn.
- A környezet jelenségeiről szerzett tapasztalatok, és ezek művészi eszközökkel történő összekapcsolódása, integrálódása.
- Egy-egy képzőművészeti alkotás láttán, vagy zenedarab hallatán képzeletük megindulása.
- A rendelkezésre álló technikák, alapanyagok, eszközök közül választás képességének kialakulása.
- Az esztétikai fejlesztésen keresztül a szűkebb és tágabb környezet alaposabb megismerése, elemzése.

Feladatok

- Nyugodt, biztonságos légkör teremtése.
- Az alkotáshoz, önkifejezéshez szükséges helyzetek, alapanyagok, eszközök biztosítása.
- Az alapvető festészeti, grafikai, vegyes technikák és a mintázás megismertetése, használatuk gyakoroltatása.
- A közös alkotó folyamatba való bekapcsolódás lehetőségének biztosítása.
- A színek szerepének megfigyeltetése, az alapformák megismertetése, különféle eszközökkel történő megjeleníttetése, kapcsolódva a tanmenethez.
- A vizuális kifejezési formák és az irodalom, a zene és egyéb művészeti ágak kapcsolatának megismertetése, az ebből adódó lehetőségek kiaknázása.
- Dramatikus technikákban való minél aktívabb részvétel lehetőségének megteremtése (bábjáték, jelmezes megjelenítés, zenei megjelenítések, egyszerű mondókák eljátszása).
- Fényképek, műalkotások, a természet hangjai, zenei darabok megfigyeltetése. A hangulati, érzelmi megjelenítés elősegítése.

Módszerek:

- Síkbeli alkotási, térbeli kézműves technikák
- Drámajáték, dramatizálás
- Bábozás, bábjáték
- Passzív és aktív zeneterápia

Eszközök:

- ábrázolás – alakítás kellékei: papírok, festékek, ecsetek, szivacsok, hengerek, zsirkréta, színes ceruza, ragasztó, olló, stb.
- térbeli alakítás kellékei: agyag, gyurma, só-liszt gyurma, anyagok, textilek, stb.
- drámajáték kellékei: egyszerű jelmezek, fejdíszek, stb.
- bábozás kellékei: különféle bábok, paraván, stb.
- zeneterápia kellékei: hangszerek, CD-k, stb.

Az esztétikai nevelés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Ábrázolás és alaktítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia fitkezés terápia
	<ul style="list-style-type: none"> Őszi színek megfigyelése és elkülönítése a többitől Meleg színek megjelenítése: vörös, barna, sárgák 	<ul style="list-style-type: none"> Szabad hangszerhasználat Éneklés, illetve énekekhez hangadás próbálgatása Egyszerű ritmusképzés Állatok és időjárási jelenségek hangjainak hangszerekkel történő utánzása Ritmushangszerek használata Zenélés az erdő terméseivel, kavicsokkal 	<ul style="list-style-type: none"> Őszi színek megfigyelése és elkülönítése a többitől Az ősz színeinek megjelenítése: vörös, barna, sárgák 	<ul style="list-style-type: none"> Az évszaknak, időjárásnak megfelelő igényes esztétikus öltözködés 	<ul style="list-style-type: none"> Szabad hangszerhasználat Egyszerű ritmusképzés Mondókák, énekek, zene egyszerű kísérése ritmushangszerekkel Hangszerkészítés különböző anyagokból Zenehallgatás - a zene hangulatának, liktetésének, tempójának, dinamikájának megfigyelése 		
Színek	<ul style="list-style-type: none"> Lenyomatok temperával, vízfestékkel papírra, filcre vászonra Montázsok, ragasztások levéldarabokból, teából, fűszerekből, stb. <p>Közös nagy szabadfestéses kompozíciók: fák</p>		<ul style="list-style-type: none"> Lenyomatok temperával, vízfestékkel papírra, filcre vászonra Őszi tájat ábrázoló műalkotások nézegetése 				
Levelek	<ul style="list-style-type: none"> Hangszerkészítés termésekből, dobozokból, üvegekből 				<ul style="list-style-type: none"> Szabad mozgás, tánc zenére Mondókák, versek, énekek hallgatása 		
Ősz							

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Ábrázolás és alakítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia	
Ősz	<ul style="list-style-type: none"> Mintázás színes gyurmából Mintázás agyagból festékekkel kifestve Lenyomatok csomagolópapírra, vászonra Formák megfestése sablonnal Formák és színek vizes alapon 		<ul style="list-style-type: none"> Formázás gyurmából, só-liszt gyurmából, agyagból Ősz gyümölcsöket ábrázoló művészeti alkotások nézegetése Ragasztások kreppből, filcből 	<ul style="list-style-type: none"> Ősz gyümölcsök nézegetése, esztétikumuknak a színeiknek a megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> Énekekhez hangadás Ragasztások levelekből, papírokból, termékekből, terményekből Lenyomatok készítése 			
	<ul style="list-style-type: none"> Temperás kompozíciók vastag ecsettel, hengerrel, kézzel: levelek, fák Lapon vízfestéssel: a kőd és az eső megfestése 		<ul style="list-style-type: none"> Vízfestékes akril festéses kompozíciók vastag ecsettel, hengerrel, kézzel: levelek, fák Úvegen, lapon vízfestéssel: a kőd és az eső megfestése 	<ul style="list-style-type: none"> Az őszi levélhullás megfigyelése az őszi táj szépségei esztétikumának felfedezése 				

	Szűkebb és látogabb környezet	Reggeli kör	Ábrázolás és alakítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
Téli Színek	<ul style="list-style-type: none"> Téli színek megfigyelése és elkülönítése a többitől Hideg színek A fehér szerepe a téliben 	<ul style="list-style-type: none"> Téli táj esztétikumának megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> Temperás festés feketé, sötét alapra: hó, hideg, jég (cukros festés) Úvegfestés: a jég hatásának érzékeltetése Ragasztások (hó): kókuszszal, grizzel, stb. Papírmunkák: tépések (hópihe, hóember) Téli tájat ábrázoló alkotások nézzetése 	<ul style="list-style-type: none"> Az évszaknak, időjárásnak megfelelő igényes esztétikus öltözködés 	<ul style="list-style-type: none"> Mondókák, énekek, zene egyszerű kísérése rítumhangszerekkel 		
Tavaszi Színek	<ul style="list-style-type: none"> A zöld szín fontosságának érzékeltetése A hideg és meleg színek együttes jelenléte 		<ul style="list-style-type: none"> Vizes alapon festés késsel, zólddel A víz megfestése A víz felszínének megfestése és papírra vetítése Festékfolytatás vizes lapon Vizes alapon foltok és egyenesek létrehozása Temperás festés: <ul style="list-style-type: none"> - rétek - fák - felhők Ragasztások Textilfestés 		<ul style="list-style-type: none"> Tavaszköszöntő népi játékok 	<ul style="list-style-type: none"> Tavaszköszöntő népi játékok 	

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Ábrázolás és alakítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
Tavaszi	<ul style="list-style-type: none"> A szél megjelenítése scyempapírral 		<ul style="list-style-type: none"> Az eső megfestése vizes alapon, festékfolytatás 	<ul style="list-style-type: none"> Az időjárásnak megfelelő igényes esztétikus öltözködés 	<ul style="list-style-type: none"> Hűsvétii népszokások 	<ul style="list-style-type: none"> Hűsvétii játékok 	
			<ul style="list-style-type: none"> Hűsvét: <ul style="list-style-type: none"> -tojásfestés -nyuszi készítése - mézeskalács-díszítés 	<ul style="list-style-type: none"> Hűsvét: <ul style="list-style-type: none"> -Hűsvétii kalács készítés és díszítés 			
Nyári	<ul style="list-style-type: none"> Meleg színek megjelenítése (sárgák és a vörös) Zöldek szerepe 		<ul style="list-style-type: none"> Az eső megfestése vizes alapon, festékfolytatás Nyarat ábrázoló alkotások képek nézegetése 				
			<ul style="list-style-type: none"> Temperis festés: <ul style="list-style-type: none"> - rétek - fák - felhők Ragasztások Textilfestés Napsütés és a hőség megfestése temperával 				

Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Ábrázolás és alakítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
			<ul style="list-style-type: none"> Az évszaknak, időjárásnak megfelelő igényes esztétikus öltözködés 			<ul style="list-style-type: none"> A személyi higiénia iránti igény kialakításakor felhívni a figyelmet a rendezett haj viselet és a tiszta szép kéz, arc esztétikai látványára, szépségére Étkészéskor esztétikus tállás: evőeszközök elhelyezése, szalvéta használata a lehető legmagasabb szintű önállóság elérése

Minden évszakban, mindig

6.7. Megismerő tevékenység

Célok:

- A tanulók környezet iránti érdeklődésének kialakulása.
- Új és régi, megszokott ingerek közötti különbségtétel képességének kialakulása.
- Új inger jelentkezésekor spontán odafordulás kialakulása.
- Egy-egy tevékenységnél való elidőzés.
- Lehetőség szerint az összes érzékszerv használata egy-egy dolog alapos megfigyelésekor.
- Az adott helyzet, tevékenység szempontjából fontos és jelentéktelen ingerek elkülönítése.

Feladatok:

Figyelem:

- kontaktus kialakítása.
- koncentráció képesség, akaratlagos figyelmi funkciók
- figyelem tartóssága, terjedelme, mélysége

Emlékezet:

- látási, hallási memória és ezek kombinációjának fejlesztése, rövid és hosszú távon.
- tanulás tartósságának biztosítása, bevésés, megőrzés, felidőzés.

Gondolkodás:

- elemi fogalomrendszer kialakítása (a gyermek szűkebb környezetének résztvevői és tárgyai)
- tágabb környezet megismerése
- a gyermek értelmi, nyelvi képességeinek fejlesztése
- a mozgásos, érzékszervi úton szerzett ismeretek mozgósítása a problémamegoldásra
- figyelmi és emlékezeti funkciók
- a kreativitás, képzelet, probléma-látás
- tájékozódó-képesség fejlesztése térben-síkban-időben
- azonosságtudat, én-identitás
- általános ismeretek gyarapítása
- összehasonlítás (azonosság-hasonlóság-különbségek megfigyelése)
- változás felfedeztetése
- hibakeresés - össze nem illőség
- logikai-funkcionális összefüggések
- hallási és látási analízis-szintetizáló képesség fejlesztése (hiánypótlás, szimmetria, részekre bontás, részekből egész összeállítása)
- főfogalom alá rendelés, gyűjtőfogalmak
- színek, formák, mennyiségi fogalmak érzékeltetése, differenciálása, egyeztetése

Módszerek:

- figyelemfelkeltés-és fenntartás
- motiválás
- feladatok részelemekre bontása
- játékos
- visszautalás
- párba, párhuzamba állítás

Eszközök:

- logikai játékok
- memóriajátékok
- fejlesztő játékok
- speciális számítógépes programok

A figyelmet, megfigyelőképességet fejlesztő tanulási tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Abrázolás-alakítás	Életvitel	Játék-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia étkészítés terápia
<ul style="list-style-type: none"> Intenzív egymásra figyelés: akik vannak melletttem ki van velem szemben megfigyelni, hogy hiányzik-e valaki szemkontaktus felvétele, megtartása Annak felismerése, hogy mikor szólhatnak a nevemen Jelek felismerése: saját jel, társak jelei A hangszerek hangjainak felismerése és megkülönböztetése Énekek felismerése (kezdő sor, csak dallam, stb.) A csend felismerése A másik kezét megfogni és figyelni, hogy ne szakadjunk el A megszólítás felismerése [E] lehet hanggal (név elhangzása, a név éneklése, a név ritmusa tapssal vagy hangszerrel), érintéssel, szemkontaktussal, labdagurítással] Mozgások pontos kivitelezése (érintés, labdagurítás, hangszerhasználat, kézfogás, stabil testhelyzet megtartása) Mozdulatok megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> Allatok, növények és tárgyak különböző érzékszervekkel történő alapos megfigyelése A tárgyak funkcióinak megfigyelése Színek és formák megfigyelése Jelenségek különböző érzékszervekkel történő megfigyelése (pl. időjárás, olvadás) Fixálás tárgyra, képekre (pl. diavetítés) Szemkontaktus felvétele, megtartása Szem – kéz koordináció, mutálás és mindenfajta tevékenység közben A két kéz koordinációja manipuláció során Testhelyzetek megtartása, és optimális testhelyzetek felvétele a tevékenykedés során Új, váratlan ingerekre is 	<ul style="list-style-type: none"> szem-kéz, két kéz koordináció alapanyagok megfigyelése minden érzékszerv bevonásával izek megfigyelése konyhai eszközök funkciójának megfigyelése Munkafolyamatok megfigyelése Változás megfigyelése Kerti munka Növények és változásainak megfigyelése Eszközök funkciójának megfigyelése Munkafolyamatok megfigyelése Változás megfigyelése Házi munka Eszközök funkciójának megfigyelése Munkafolyamatok megfigyelése Változás megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> szem-kéz, két kéz koordináció alapanyagok megfigyelése minden érzékszerv bevonásával izek megfigyelése konyhai eszközök funkciójának megfigyelése Munkafolyamatok megfigyelése Változás megfigyelése Kerti munka Növények és változásainak megfigyelése Eszközök funkciójának megfigyelése Munkafolyamatok megfigyelése Változás megfigyelése Házi munka Eszközök funkciójának megfigyelése Munkafolyamatok megfigyelése Változás megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> Közös játéktevékenység közben a megosztott figyelm fejlesztése: figyelni: a játéktevékenységre, a társakra Fixálás a játéktárgyra Szemkontaktus felvétele és megtartása A megszólítás felismerése A soron következő felismerése Mozgások, mozdulatok megfigyelése (építőjátékok, szerepjátékok) Játékszabályok megfigyelése Zenehallgatás tánc közben: a zenedarabok, számok kezdetének és végének felismerése hangulatok felismerése figyelni a zene lüktetésére a zene hangulata és/vagy lüktetése meg-változásának felismerése zenehallgatás tánc 	<ul style="list-style-type: none"> A gyermek figyelmének ráirányítása az adott feladatra, ezáltal a gyermek aktív részvételének biztosítása, mely a mozgás-fejlesztés hatékonyságát növeli Egyszerű utasítások megértése, követése (pl.: emeld fel a karod, lazítsd el a lábad) Állandó folyamatos kontaktus fenntartása Saját testhelyzet megfigyelése A testhelyzet változtatásának megfigyelése Utánzás feladatoknál a mozgások megfigyelése Motiváltság kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> A gyermekkel való kapcsolat fenntartása szem-kontaktussal, beszéddel A gyermek figyelmének ráirányítása az adott tevékenységre, illetve tárgyra a gondozási folyamat során. Szem-kéz, két kéz koordináció

(mozdulatokkal kísért énekek, mozgásos játékok) Az időjárás megfigyelése	nyitottnak kell lenni (pl. séta, kirándulás, spontán helyzetek során)	<ul style="list-style-type: none"> Változások megfigyelése: jelemségek szemléltése összehasonlítás (azonosság, hasonlóság) különbségek megfigyelése változás felfedeztetése 							

Az emlékezetet fejlesztő tanulási tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

	Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Ábrázolás-alakítás	Életvitel	Játék-szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Értékesítés terápia
Emlékezet	<ul style="list-style-type: none"> Emlékezés a hétfégi eseményekre az évszakokról, az időjárásról tanultakra ki hiányzott tegnap, ki volt beteg? Milyen nap van ma? – vagyis: a napok jellegzetességei (pl.: a hét kezdő napja, vagy főzős nap) Cselekvések 	<ul style="list-style-type: none"> Emlékezés a korábbi élményekre, tapasztalatokra 	<ul style="list-style-type: none"> Emlékezés: <ul style="list-style-type: none"> alapananyagok tulajdonságaira eszközök funkciójára Munkafolyamatok sorrendjére 	<p>Sülés-főzés</p> <ul style="list-style-type: none"> Emlékezés: <ul style="list-style-type: none"> alapananyagok tulajdonságaira eszközök funkciójára Munkafolyamatok sorrendjére Miből, hogyan készült el, változott az étel <p>Kerti munka</p> <ul style="list-style-type: none"> Emlékezés: <ul style="list-style-type: none"> eszközök funkciójára munkafolyamatok sorrendjére hogyan változott, 	<ul style="list-style-type: none"> Emlékezés -korábbi élményekre -életi játékszabályokra -mesékre, történetekre 	<ul style="list-style-type: none"> Állandó feladatsornál: emlékezés a feladatokra és a sorrendjükről Az egyes testrészek érzéklenti képeinek, funkcióinak, nevének felidézése, testfogalom kialakítása Mozdulatokkal kísért mondókák, versek, énekek megtanulása, melyek játékosan segítik a különböző mozgásformák felfedezését és gyakorlását Utánzásos feladatokkal a rövid 	<ul style="list-style-type: none"> Az egyes gondozási feladatok mozzanataira és azok sorrendjére való emlékezés Az egyes gondozási feladatok végzése és ékezés során használt eszközök megjegyzése, felismerése (pl.: ruhadarabok, fogkefe, szappan, fogkrém, evéseszközök, tányérok, szalvéta)

	<p>felidézése (pl.:</p> <p>„ma festeni/főzni fogunk”)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kit köszöntöttünk már és kit még nem? Kinek nem énekeltek még a nevet? • Emlékezés az énekeket kísérő mozdulatokra és azok sorrendjére 			<p>nővekedett a növény, miből fejlődött ki</p> <p>Házi munka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Emlékezés: <ul style="list-style-type: none"> - eszközök - funkciójára - munkafolyamatok sorrendjére - milyen volt a tisztítás, takarítás előtt az eszköz vagy helyiség 		<p>távú emlékezet fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Általános, mindig érvényes szabályok tudatosítása a hosszú távú emlékezet fejlesztése céljából (pl.: a fejtartásra, kéztámaszra, korrekciós helyzetekre, helyzet- és helyváltoztató mozgások kivitelezésére vonatkozó szabályok) • Játékszabályok cisajjártása 	<ul style="list-style-type: none"> • A napirend eseményeinek egymásutánisága
--	---	--	--	---	--	---	---

A gondolkodási funkciókat fejlesztő tanulási tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Gondolkodás	Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Abrázolás-alkítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia értékes terápia
	<ul style="list-style-type: none"> • Időbeli tájékozódás (évszak, nap, napszak) • Téri irányok (mellettem, velem szemben ki van?) • Valaki hiányának felismerése • Analógia: egy-egy mozdulat, hang, stb. körbeadása (pl.: mindenki tapsol egyet sorban, mindenki út a hangszerére) • Alapfogalmak: családtagok, az időjárás jelenségei, hangszerek nevei, a gyermekdalok szövege: ki gyerek, ki felnőtt, fiú-lány) • Állatok és hangjai (bábok személyesítik meg) • Különböző kommunikációs formák és csoportok megtapasztalása (beszéd, ének, dallam, ritmus, érintés, simogatás, tárgyak, képek) • Alapérzelmek, hangulatok felismerése (öröm, bánat, fáradtság, fájdalom) 	<ul style="list-style-type: none"> • Az általános ismeretek bővítése, mélyítése • Főfogalom alá rendelés • Az egy dologra vonatkozó, különböző érzelmi tapasztalatok összegzése, integrálása • Összehasonlítás az egyforma, nem egyforma fogalmanak megismerése - különbségek észrevétele - tárgy - tárgy, - tárgy - kép, - kép - képegyeztetés • Analizáló - szintetizáló képesség fejlesztése (Dupló, építőköcska, néhány elemes puzzle) • Rész - egész viszony megértése (tárgyak, növények, állatok, saját magunk megismerése során) • Általánosítás konkrétizálás, ennek segítségével jelek kidolgozása a kommunikációs táblára • Ritmikus sorok alkotása • Éseményképek sorba rakása • Téri tájékozódás fejlesztése • Időben való tájékozódás 	<ul style="list-style-type: none"> • Általános ismeretek bővítése • Összehasonlítás • Változás • Szerialitás fejlesztése • Logikai-funkcionális összefüggések felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> • Általános ismeretek bővítése • Összehasonlítás • Változás megfigyelése • Ritmikus sorok alkotása (Pl.: építőjátékok) • A téri orientáció fejlesztése • A tesztfogalom fejlesztése • Össze nem illőség felfedezése • Logikai-funkcionális összefüggések felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> • Általános ismeretek bővítése • Összehasonlítás • Változás megfigyelése • Ritmikus sorok alkotása (Pl.: építőjátékok) • A téri orientáció fejlesztése • A tesztfogalom fejlesztése • Össze nem illőség felfedezése • Logikai-funkcionális összefüggések felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> • Alapfogalmak megismerése • Tírsíreszek nevei, száma, funkciói, a tesztfogalom kialakítása • Mozgást kifejező fogalmak bevezetése (pl.: nyújtás, feszítés, lazítás, hajlítás, emelés, húzás, tolás) • Felhasznált játékok, eszközök megismerése, melyek elősegítik a motivációt, a mozgások helyes kivitelezését és a mozgásos feladat megértését. (pl.: különböző játéktárgyak, a tantárgy berendezései: hinták, matrac, bordásfal, labdák, bicikli, karikák, tornabotok, súlyzók, babzsákok, esőrgök) 	<ul style="list-style-type: none"> • A gondozási feladatokkal kapcsolatos helyzetek, események megismerése, a passzív (aktív) szokásainak bővítése • Egyszerű utasítások megértése és követése (pl.: „Add a kezdet!”) • A saját testtel kapcsolatos tudás bővítése, mélyítése (pl.: testrészek nevei, jobb és bal oldal) • A testi szükségletek felismerése (pl.: WC-re kell mennem, ki kell fűjni az orromat) • Időben való tájékozódás • Alapvető szokások megtanítása (pl.: evés előtti kézmosás, evés

Gondolkodás	Reggeli kör	Szűkebb és tágabb környezet	Ábrázolásalakítás	Életvitel	Játék- szabadidő-kommunikáció	Mozgásnevelés	Személyi higiénia Étkezés terápia
		<p>fejlődése (most; előbb-később; eseményképek sorrendje)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szín- és formaismeret • Szám- és mennyiségfogalom kialakítása (több-kevesebb, sok-kevés, 1, 2, 3) • A különböző érzékelési területek ingeri minőségének megismerése, pl.: <ul style="list-style-type: none"> -hallás: halk – hangos -mély – magas -látás: színek -sötét – világos -kicsi – nagy -ízlelés: édes – savanyú – sós (keserű, csípős) -tapintás: sima – nem sima (tűskés, rücskös, recés) hideg – meleg puha – kemény -szaglás: illatos – büdös 					<p>utáni kézművesség)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cselekvés és annak eredménye (pl.: ha megmosom a kezemet, tiszta és illatos lesz; ha megfésülködöm, szép lesz a frizurám) • Ellenértékek (pl.: piszkos-tiszta; kócos-szép; büdös-illatos)

7. A tanulói jogviszony nyomon követése

7.1. A bekerülés feltételei

- Hajdú-Bihar Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményével
- Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményével
- Látás és hallásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményével

7.2. A továbbhaladás

A programban rögzített témakörök szerint történik a tanulók fejlesztése. Az ismeretek évről évre koncentrikusan vagy spirálisan bővülnek, melyek elsajátításában a tanulók egyéni tempójuk szerint haladnak. Az évfolyamok között a továbbhaladás automatikus. Évfolyamokat a jogszabályi előírásoknak megfelelően nem jelölünk, a tanulók egyéni szintjüknek megfelelően haladnak tovább.

7.3. A tanulói jogviszony megszűnése

A fejlesztő nevelés-oktatásban működő csoportból a tanulók csak szakértői bizottság javaslatára vagy szülői kérésre kerülhetnek ki illetve kerülhetnek át más intézménybe az igazgató jóváhagyásával. A tanulói jogviszony egyéb esetekben, a köznevelési törvényben meghatározott tankötelezettségi korhatár elérésével szűnik meg, illetve az intézményi jogviszony megszűnését eredményező esetekben (Lsd. Házirend). A tankötelezettség megszűnésének határideje jelenleg a KNT szerint a 16 éves kor, utána lehetőség van a tankötelezettség meghosszabbítására szülői kérésre és Szakértői bizottsági javaslatára, igazgatói jóváhagyással 23 éves korig, amennyiben az intézményben adottak a feltételek a további fejlesztésre iskolai keretek között.

8. Óraszámok

Óraszámok tekintetében igazodik az intézmény a súlyosan halmozottan fogyatékos tanulók oktatásának Irányelvében foglaltakhoz (3. számú melléklet a 2/2005. OM rendelethez) foglaltakhoz, miszerint „a gyermek egyéni képesség- és készségfejlődése határozza meg, hogy a heti óraszámából milyen arányban vesz részt egyéni és milyen arányban, csoportos foglalkoztatásban.” Tehát a csoportos és egyéni foglalkozások aránya tanulónként eltérő lehet, de minden tanulónak biztosítani kell a heti 20 órát. A kötelező heti óraszám 20 óra. A 20 tanórai foglalkozás egyéni és csoportos foglalkozásokból tevődik össze.

A következő csoportfoglalkozásokban minden tanuló részesül. Az alábbi foglalkozások óraszámától el lehet térni elsősorban Mozgásnevelés illetve Mozgásfejlesztés foglalkozások javára, ha a tanuló állapota megkívánja, de más foglalkozások esetében is, ha az szakmailag indokolt:

- Reggeli kör
- Szűkebb és tágabb környezet
- Életvitel
- Játék-szabadidő-kommunikáció
- Ábrázolás-alkítás
- Mozgásnevelés

*Súlyosan mozgássérült tanuló esetén az egyéni mozgásfejlesztés számát szükség szerint növelhetjük, ekkor a csoportos mozgásnevelések száma ugyanannyival csökkenhet.

** A hittanóra nem számítható be a tanulók kötelező 20 órájába.

A mozgásnevelés órák szervezése egyéni és kis csoportos formában is történhet a tanuló igényeinek megfelelően.

Amennyiben a tanuló súlyosan mozgássérült, legalább heti 1 óra egyéni mozgásfejlesztés javasolt a számára, amennyiben megoldható. A mindennapos testnevelés megtartása iskolánk számára is fontos, a heti 5 óra mozgásneveléshez igazítjuk az órarendeket, viszont több csoportnál a tanulók egyéni üteméhez igazodva az órákat célszerű tömbösítve megtartani. A csoportos órák száma növelhető 20 órára abban az esetben, ha a tanulók kötelezően előírt 20 órája a pedagógus órákapacitások miatt csak így teljesíthető. A pedagógusnak azon foglalkozás óraszámát kell növelnie, mely a legfontosabb a csoport tanulói számára.

Az egyéni fejlesztő foglalkozások keretében – az Irányelvhez igazodva – a tanulók speciális gyógypedagógiai és/vagy terápiás segítséget kapnak, melyek a következők lehetnek:

- Beszédfejlesztés, logopédia
- Alternatív és augmentatív kommunikáció fejlesztés
- Snoezelen terápia
- Személyi higiénia (ezen belül, étkezésterápia, fejlesztő gondozás)
- Komplex gyógypedagógiai fejlesztés
- Mozgásfejlesztés: konduktív pedagógiai, szomatopedagógia
- Gyógyúszás-subaquális mozgásnevelés (mozgásterapeuta végzi)
- Gyógymasszázs (gyógymasszőr végzi)
- Kerekesszékes tánc
- Kerekesszékesekkel való közlekedés tanulása
- Gyógytorna
- Kutya-terápia

9. Foglalkozások (csoportos)

9.1. Reggeli kör (kötelező)

Célok:

- A közösen eltöltendő idő jó hangulatban való elkezdése, ráhangolódás
- Figyelemösszpontosítás egymásra, önmaguktól a környezetük felé fordulás.
- Az önkifejezés a különféle kommunikációs csatornák, eszközök, módszerek kipróbálásával.
- Közösségi társadalmi szokások, szabályok megismerése és gyakorlása.
- Zenei élményszerzés.
- A közösség élménye, közösséggé válás.
- Hangulatok, érzelmek megismerése.
- Személyes kapcsolatok kialakulása, elmélyülése. Önálló vélemény kialakulása.

Feladatok:

- Nyugodt, kellemes légkör teremtése
- Megfelelő testhelyzet biztosítása, mely lehetővé teszi a figyelmet és a különféle kommunikációs fogások alkalmazását, beleértve a hangadást, a manipulációt és a nagymozgást is
- A beszédértés fejlesztése
- Manipulációfejlesztés
- Hangadásra való bátorítás

Témakörök:

- Jelenlévők
- Hiányzók
- Köszöntés
- időjárás
- Közös éneklés hangszerrel kísérése
- Ünnepek, évszakok versei, énekei

Fejlesztési feladatok

- Saját név meghallása
- Társak nevének ismerete
- Fényképek, jelek egyeztetése személyekkel
- Időjárási jelenségek egyeztetése képpel
- Választás ösztönzése (ének, hangszer)
- Ritmusfejlesztés
- Ünnepek, évszakok énekeinek, vereseinek tanítása, gyakorlása

Módszerek:

- Gyakorlás
- Beszélgetés

Eszközök:

- fényképek, jelek
- időjárás képek
- hangszerek
 - csörgő, csuklócsörgő
 - csengő
 - csörgődob
 - csengő
 - száncsengő
 - cintányér
 - xilofon, metalofon
 - triangulum
- kasztanyetta
- maracas
- stb.
- évszakok képei
- ünnepek képei, kellékei
- labda, lufi

9.2. Szűkebb és tágabb környezet megismerése (kötelező)

Célok:

- A tanulók érdeklődésének kialakulása szűkebb és tágabb környezetük szereplői, tárgyai, jelenségei iránt.
- Egyénileg eltérő képességeik függvényében a természeti, tárgyi és személyi környezetükről szerzett élményeik megélése, értelmezése, elraktározása.
- A tanulók saját életükben történő minél aktívabb részvételének kialakulása.
- A természeti környezet szépségeinek felismerése.

Feladatok:

A gyermekek szűkebb és tágabb környezetének, résztvevőinek és jelenségeinek megismertetése, megtapasztaltatása.

Fejlesztési feladatok:

- koncentráció képesség fejlesztése, akaratlagos figyelmi funkciók kialakítása és fejlesztése.
- figyelem tartósságának, terjedelmének, mélységének növelése (egyszerű és összetett illetve feltételes utasítások adása)
- látási, hallási memória és ezek kombinációjának fejlesztése, rövid és hosszú távon.
- tanulás tartósságának biztosítása, bevésés, megőrzés, felidézés.
- elemi fogalomrendszer kialakítása (a gyermek szűkebb világának tárgyai, családtagok)
- tágabb környezet megismerése (távolabbi tárgyak, formák, színek felismerése, egyeztetése, megnevezése)
- a mozgásos, érzékszervi úton szerzett ismeretek mozgósítása a problémamegoldásra.
- figyelmi és emlékezeti funkciók erősítése.
- tájékozódó-képesség fejlesztése térben-síkban-időben.
- azonosságtudat, én-identitás kialakulásának segítése
- általános ismeretek gyarapítása
- összehasonlítás (azonosság, hasonlóság)
- különbségek megfigyelése
- változás felfedeztetése
- hibakeresés - össze nem illőség
- logikai-funkcionális összefüggések felismerése.
- hallási és látási analízáló-szintetizáló képesség fejlesztése (hiánypótlás, szimmetria, részekre bontás, részekből egész összeállítása).
- főfogalom alá rendelés, gyűjtőfogalmak.
- analógiás gondolkodás, ritmikus sorok kirakása, eseményképek értelmezése

Témakörök:

- Állatok:
 - Állathangok
 - Állatok jellemzői
 - Házi és vadállatok megkülönböztetése
- Zöldségek-gyümölcsök (évszaknak megfelelően)
- Család
- Test, testrészek, testséma
- Lakás
- Helyiségek
- Helyiségek berendezései
- Intézmény és környéke
- Színek és formák
- Térbeli tájékozódás
- Időbeli tájékozódás
- Időjárás
- Évszakok:

- Ősz: jellemzői, időjárás, öltözködés
- Tél: jellemzői, időjárás, öltözködés
- Tavasz: jellemzői, időjárás, öltözködés
- Nyár: jellemzői, időjárás, öltözködés

• Ünnepeink:

- Advent
- Karácsony
- Farsang
- Március 15.
- Húsvét
- Anyák napja

Módszerek:

- tanulmányi séták, kirándulások
- bemutatás
- valós és valóság-hű szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékosságra ágyazott cselekedtetés, tevékenykedés
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- alternatív kommunikációs módszerek
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök

- a környezet tárgyai, állatok, zöldségek-gyümölcsök kicsinyített formái, fotói, képei
- környezet jelenségeinek fotói, képei
- évszakokra, ünnepekre jellemző fotók és képek
- filctábla, tematikus tapadók
- játéktárgyak
- szín és formaegyeztetők
- kommunikációs táblák

9.3. Ábrázolás-alakítás (kötelező)

Célok:

- Önkifejezés, kreativitás kibontakozása, fejlődése
- Tapasztalati élmények alapján alkotásvágyuk fejlődése
- A pozitív énkép kialakulása, önismeret fejlődése
- Az önkifejezésre lehetőséget adó technikákkal, mint újabb kommunikációs eszközökkel való megismerkedés.
- Passzív befogadóból aktív résztvevővé válás.
- Alapérzelmek megélése, felismerése, kifejezése. Pl.: öröm, szomorúság, félelem.
- A tanulókat körülvevő jelenségek élményeinek, hangulatainak felidézése, képzeletben történő újbóli átélése, elképzelése és kifejezése. Pl. esőben, szélviharban, tavaszi mezőn.
- A környezet jelenségeiről szerzett tapasztalatok, és ezek művészi eszközökkel történő összekapcsolódása, integrálódása.
- Egy-egy képzőművészeti alkotás láttán, vagy zenedarab hallatán képzeletük megindulása.
- A rendelkezésre álló technikák, alapanyagok, eszközök közül választás képességének kialakulása.
- Az esztétikai fejlesztésen keresztül a szűkebb és tágabb környezet alaposabb megismerése, elemzése.

Feladatok:

- Nyugodt, biztonságos légkör teremtése.
- Az alkotáshoz, önkifejezéshez szükséges helyzetek, alapanyagok, eszközök biztosítása.
- Különböző technikák megismertetése, használatuk gyakoroltatása.
- A közös alkotó folyamatba való bekapcsolódás lehetőségének biztosítása.
- A színek szerepének megfigyeltetése, az alapformák megismertetése, különféle eszközökkel történő megjelenítettése
- A vizuális kifejezési formák és az irodalom, a zene és egyéb művészeti ágak kapcsolatának megismertetése, az ebből adódó lehetőségek kiaknázása.
- Fényképek, műalkotások, a természet hangjai, zenei darabok megfigyeltetése. A hangulati, érzelmi megjelenítés elősegítése

Témakörök:

- Festés ujjal, ecsettel, szivaccsal
- Nyomdázás
- Rajzolás, színezés
- Ragasztás
- Szórás
- Gyurmázás, só-liszt gyurmázás
- Textilfestés
- Decoupage-technika
- Gyertyaöntés
- Papírméretés
- Agyagozás

Fejlesztési feladatok:

- Különböző technikák megismertetése, gyakorlása
- Különböző technikákhoz szükséges manipuláció kialakítása, fejlesztése:
 - Marok-, két- és három ujjas fogás
 - Ceruzafogás
 - Tépés, gyűrés
 - Ollóval vágás
 - Sodrás, gömbölyítés, lapítás
 - Szem-kéz, két kéz koordináció
- Önkifejezés és kreativitás fejlesztése

Módszerek:

- tanulmányi séták, kirándulások
- bemutatás
- valós és valóságmű szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos feladatvégzés
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- alternatív kommunikációs módszerek
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök

- A természet kincsei:

- ágak
- levelek
- termések
- fűszerek
- kövek, stb.
- Festékek:
 - tempera
 - ujjfesték
 - vízfesték
 - üvegfesték
 - textilfesték
 - matrica festék
- Papírok:
 - karton
 - hullámkarton
 - rajzlap
 - selyempapír

- újságpapír
- színes papír
- márványpapír
- krepp papír
- Érdekes formájú üvegek, síkűveg
- Textildarabok különféle színekben, minőségben, filc
- Matrica fólia
- Ecsetek:
 - változó méretű és jellegű ecsetek
 - szivacsok
 - hengerek.
- Só-liszt gyurma.
- Dobozok, hurkapálca, különféle ragasztók
- Cserép, fakanál
- Papírmerítő háló
- Viasz, kanóc

9.4. Életvitel foglalkozás (kötelező)

Célok:

- Sütés-főzés, kertészkedés örömeinek átélése
- Önmaguk és környezetük ápolása, tisztántartása

Feladata:

Olyan ismeretek, szokások, készségek, képességek kialakítása, amellyel képessé válnak egyszerű, irányított konyhai, kerti feladatok, házi munkák elvégzésére

Témakörök:

- Idény zöldségekből, gyümölcsökből készült ételek
- Ünnepek ételei
- Egyszerű, mindennapi ételek
- Fűszernövények, virágok vetése, ültetése
- Szobanövények gondozása
- Mosogatás
- Mosás
- Takarítás: portörlés, sepregetés, porszívózás, felmosás

Fejlesztési feladatok:

- Alapanyagok megismerése (tapintás, szaglás, kóstolás), egyeztetése képpel
- Konyhai eszközök, használatuk megismertetése, egyeztetése képpel
- Konyhai munkafolyamatok megismertetése, elsajátítása, egyeztetése képpel
 - Gyúrás
 - Nyújtás
 - Szaggatás
 - Gömbölyítés
 - Lapítás
 - Sodrás
 - Vágás
 - Keverés
- Kerti munkaeszközök, használatuk megismertetése, egyeztetése képpel
- Kerti munkafolyamatok sorrendjének elsajátítása, egyeztetése képpel
 - Földlapátolás
 - Magvak szórása
 - Virághagymák dugása
 - Palántázás
 - Föld egyengetése
 - Öntözés
- Házi munkák eszközeinek, használatuk megismertetése, egyeztetése képpel
- Házi munkafolyamatok sorrendjének elsajátítása, egyeztetése képpel

Módszerek:

- bemutatás
- valós és valóság-hű szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékos feladatvégzés
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- alternatív kommunikációs módszerek
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök:

- edények, tepsik
- nyújtófa
- süteményformák
- kés, fakanál
- reszelő
- botmixer
- lapát
- cserép
- magvak, virághagyma, palánta
- locsolókanna
- takarító eszközök, stb.

9.5. Mozgásnevelés (kötelező)

A mindennapos testmozgás biztosításának fő formája a csoportos mozgásnevelés óra, melyet legalább heti 5 órában, lehetőség szerint minden hétköznapra elosztva biztosítanak szakképzett mozgásterapeuták (szomatopedagógus, konduktor, mozgásnevelő pedagógus) a csoportvezető gyógypedagógus és a csoportban dolgozó gondozó, gyógypedagógiai asszisztens kötelező segédletével.

A mozgásnevelés több szakember közreműködésével valósul meg intézményünkben. Ennek megfelelően ezen a területen több szakma tudását tudjuk kínálni a tanulóknak:

• Gyógytorna

A mozgásfolyamatok fenntartásának célzott, adagolt, módszeresen megtervezett alkalmazása, a mozgás- és idegrendszer teljesítőképességének elősegítése vagy helyreállítása, beleértve a keringés, a légzés és anyagcsere ebben érintett funkcióit is:

- a fájdalom leküzdése
- a mozgáskorlátozottság megszüntetése vagy mérséklése
- az izomerő javítása
- az izomegyensúly zavarainak leküzdése
- a koordináció elsajátíttatása
- a gazdaságtalan mozgásfolyamatoknak gazdaságosabbakra való cserélése
- a mozgás észlelésének fokozása
- a szív- és keringés működés javítása
- a helyes légzés megtanítása (Conradi)

• Konduktív pedagógia

- Az adott életkorra jellemző, és elvárható valamennyi főbb tevékenység felőlelése.
- Az alapvető szokások kialakítása mellett a motoros, mentális és pszichoszociális fejlesztés
- A személyiség érzelmi, akarat tulajdonságainak motivációs bázisának kialakítása. A holisztikus szemléletű konduktív középontjában áll az agy tanulási képességeinek hasznosítása. A kitartó, sokszor éveken át tartó nevelés folyamán az agy ép részei mintegy "megtanulják" a károsodott izomműködés feletti kontrollt, és az új koordináció (orthofunkciónak nevezi a konduktív pedagógia) kialakításával végül átveszi a biológiailag hibás funkció helyét.
- A meglévő funkciók maximális kihasználása, kompenzációs mechanizmusok kialakítása, folyamatos, a környezettel folytatott tudatos interakciók kialakítása és gazdagítása.
- A konduktív rávezetést, megfelelő célok közvetítésével, komplex tevékenységek rendszerét jelenti.
- Metodikai egységben magában foglalja a mozgás, a beszédnevelést, az önellátást, a munkamozgások tanítását, az óvodai iskolai oktatást is. Mindezeket csoportban végezve énekekkel és a megfelelő ritmussal alátámasztva.

• Szomatopedagógia

A gyógypedagógia egyik szakterülete, a mozgáskorlátozottak speciális pedagógiája. A mozgáskorlátozott embert egész személyiségében, képességeinek összességében tekinti, értékeli, és rehabilitációs szükségletei szerint vonja be gyógypedagógiai hatásrendszerébe. A mozgásnevelés a szomatopedagógiai nevelés folyamatában a mozgás rehabilitációt szolgálja. A mozgásnevelés a vezető sérülés korrekcióján, kompenzációján keresztül áthatja a szomatopedagógiai nevelést, és az egész személyiség befolyásolására törekszik. Célja a mozgásszervrendszer működőképességének optimális szintre emelése, a változó környezeti adottságokhoz való legmagasabb szintű mozgásos alkalmazkodóképesség kialakítása. A mozgásnevelés egyénre szabott, ezért egyénre szabott céljait, feladatait a funkcionális diagnosztika és az orvosi terápia határozza meg elsősorban. Az orvosi rehabilitációhoz az elsődleges gyógyításon túl szervesen kapcsolódnak a mozgásnevelés egyes elemei:

9.5.1. Nagymozgás fejlesztés

Célok:

A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű mozgásos önállóság elérése.

Feladatok:

- A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű mozgásos önállóság elérése.
- A gyermekek pozitív mozgásélményhez juttatása sok játékkal, motiválással.
- A mozgás iránti igény felkeltése, erősítése.
- Az elmaradt vagy károsodott tartási és mozgási funkciók fejlesztése, javítása.
- A idegrendszer sérülése nyomán kialakuló kóros mozgások, elváltozások megelőzése, korrekciója és kompenzálása.
- A lehető legnagyobb önállóság eléréséhez szükséges mozgásos és önellátási ismeretek megtanítása.
- Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök viselésének, használatának szoktatása, tanítása.
- Az ép fejlődéshez – a lehetőségekhez képest – leginkább közelítő testi fejlődés elősegítése.
- Mozgásos tapasztalatokon keresztül a pszichomotoros és szenzomotoros képességek fejlesztése.

Fejlesztési feladatesoportok:

- Izületek mobilizálása
 - Izületek minden irányú passzív kimozzgatása
 - Kontraktúra oldása
 - Izületi mozgáshatárok növelése nagymozgásokkal
 - Izomlazítás, relaxáció
 - Átmozgatás, hintáztatás
 - Bobath-labdán rugóztatás
 - Izomérzet kialakítása (feszítés-lazítás)
 - Izmok erősítése
 - Izmok nyújtása
 - Innervációs-, vezetett aktív gyakorlatok (gravitáció irányában, illetve ellen)
 - izometriás-, ellenállás gyakorlatok
 - Szelektív izomerősítés diagnózisnak megfelelően
 - Helyes légzéstechnika kialakítása
 - Légzőizmok, mellizmok lazítása, vibráció
 - Mozgásos önkontroll kialakítása
 - Alaphelyzetek pontos felvétele, egyszerű mozgások kivitelezése optikus és külső kontroll segítségével
 - Mozgás-koordináció fejlesztése
 - Szenzoros ingerre adekvát válasz adása
 - Célzó gyakorlatok (szem-kéz koordináció kialakítása)
 - Fiziológiás mozgássor alaphelyzeteinek és mozgásanyagának elsajátítása
 - Alaphelyzetek elsajátítása, összekapcsolása mozgássorrá
 - Fejmozgatás-, fejtartás kialakítása:
 - aktív fejemelést gyakorlása:
 - háton fekvő, hason fekvő, illetve karon ülő gyermek látóterébe különböző tárgyak mozgatásával szükség esetén manuális rásegítéssel.
 - fejforgatás gyakorlása fordulós helyzetváltató feladatok során. Alulról indított forgási feladatok végzése.
 - fejtartás stabilizálása:
- egyensúlyhelyzetek megéreztetése a különböző mozgásfejlődési állomásokon.
- Támaszkodás kialakítása:
 - hason fekvő helyzetben fejemeléssel összekötött alkartámasz megéreztetése, tanítása.
 - alkartámaszról indított tenyértámasz kialakítása.
 - tenyértámasztással egyensúlyáthelyezési feladatok gyakorlása.
 - felülés kialakítása alkartámaszon keresztül vezetett tenyértámaszos ülésig.

- négykézláb helyzetből előreinduló testsúlyáthelyezés guggolás kialakításáig, aktív alsóvégtagi feladattal.
- oldalt fekvésben támaszbiztonság kialakítása.
- Forgás (rotációs-derotációs mozgás) kialakítása:
 - passzív forgás megéreztetése segédeszkővel, majd aktív segítséggel.
 - passzív egyszeri forgások összekapcsolása forgási sorrá, helyzetváltoztatás megéreztetése.
 - passzív forgási feladatok aktívra tétele, beindított mozgássor önálló befejezésének megéreztetése.
 - aktív, önálló forgás gyakorlása különböző ingerek alkalmazásával.
- Kúszás kialakítása:
 - kúszás mozdulatsorának segítése az oldal asszimetriák kiküszöbölésével.
- Mászás kialakítása:
 - a fej emelésével összekötve felső végtagok kitámasztása tenyértámaszig, majd passzív segítséggel, az alsó végtagok felhúzó, négykézláb helyzet kialakítása.
 - hason fekvésből aktív alsóvégtag behúzó után testsúly áthelyezések megéreztetése tenyértámasztásig.
 - kialakított négykézláb helyzetben végzett testsúly áthelyezések gyakorlása, valamint alátámasztási pontok csökkentésének megéreztetése, mászás előkészítés.
 - mászási gyakorlatok különböző célfeladatok során.
 - neheztelt mászás gyakorlása akadálypályákon.
- Ülés kialakítása:
 - a különböző ülésformák gyakorlása, a legmegfelelőbb ülőhelyzetben passzív megtámasztással.
 - az ülés egyensúly megéreztetése önálló ülőmód kialakítása.
 - ülési egyensúly begyakorlása különböző facilitációs és kilendítési technikák segítségével.
 - stabil ülésből különböző irányú elmozdulások gyakorlása (ülésből hátra, vagy hasra, vagy négykézláb tartásba).
- Felülés kialakítása:

négykézláb helyzetből csípő kifordítással felülés, ülés gyakoroltatása
- Térden állás, guggolás kialakítása:
 - térden állás stabilizálása különböző egyensúlyvesztéses feladatok gyakorlásával.
 - térden járás gyakorlása kezdetben segítséggel majd önállóan, karok együttmozgásának megéreztetése, járás-előkészítés.
 - térdelésből felkapaszkodás különböző segédeszközök igénybevételével állásig. Az előre lábkitetés facilitációja a járás előkészítés szempontjából.
 - guggolás kialakítása (zárt, terpesz) egyensúly feladatokkal.
- Állás kialakítása:
 - állás gyakorlása: az ízületekre gyakorolt manuális segítséggel a legalacsonyabban levő ízület megkeresése, melynek megtámasztásával az állás stabil.
 - állás súlyérzékelésének kialakítása hónalj alatti fogás segítségével
 - állás egyensúly megéreztetése különböző kilendítési feladatok során.
- Járás kialakítása:
 - járás tanítás testkontaktussal saját járásérzet kialakításának céljából, kezdetben passzív segítséggel, majd igazodva a gyermek lépést kezdeményező mozdulatához.
 - járásgyakorlás, szemközt és kéztartással.
 - járásgyakorlás kapaszkodó támaszkodással különböző segédeszközök felhasználásával.
 - járásgyakorlás korlát mellett.
 - járásgyakorlás kapaszkodók pillanatnyi elengedésével, visszafogásával.
 - járásgyakorlatok két személy között önállóan.
 - járásegyensúly kialakítása különböző gyors helyváltoztatások közbeiktatásával.
 - Járás tanítás segédeszközökkel: járógéppel, járókerettel, bottal történő járásgyakorlatoknál a mozgás pontos tanítása, a különböző kompenzáló mozgások kiiktatásával.
- Egyensúly fejlesztése

- Billenések, hintázás, fordulás, testsúlyáthelyezés
- Kóros szinergizmusok megtörése, reflexgátló helyzetek kialakítása (Bobath)
- Reflexgátló helyzetek kialakítása
 - Reflexgátló helyzetekből indított egyszerű gyakorlatok
- Helyes testvázlat, térbeli orientáció kialakítása
- Helyes testtartás kialakítása (ülésben, állásban)
 - A helyes tartás megéreztetése
 - Gerinctorna, tartáskorrigálás
- Ritmus fejlesztése
 - Egyszerű mondókák, énekek összekötése mozgással
- Praktikus és önellátási feladatok
- Műteti előkészítés, utókezelés
- Manipulációt és kommunikációt lehetővé tevő alaphelyzet megkeresése, esetlegesen különböző korrekciós eszközök igénybevételével.
- Ügyesség fejlesztése
- Mozgásos játékok
- Testi képességek fejlesztése
- Gyógyászati segédeszközök használatának elfogadtatása, szoktatása
- Hidroterápia
- Gyógymasszázs

Módszerek

- A fizioterápia módszerei
- Konduktív pedagógia módszerei
- A komplex mozgásterápia módszerei
- Bobath-módszer
- Adaptált testnevelési mozgásanyag és játékok
- passzív segítségnyújtás
- aktív mozgáskiváltás
- bemutatás
- folyamatos szóbeli irányítás
- gyakorlás
- korrigálás
- motiválás
- játékoság
- differenciálás
- valós tevékenységbe ágyazott mozgásfejlesztés

Eszközök

- pad
- bordásfal
- különböző méretű karikák
- babzsák
- bokasúlyzó
- egyensúlyozó eszközök (pl. egyensúlyozó deszka, félkör, hordó, egyensúlyozó teknő)
- hengerek (különböző méretben)
- járókorlát
- lépcső, lejtő
- labdák (különböző méretű, anyagú, fogású, keménységű, súlyú labdák, Bobath-labdák)
- léggömb
- masszázsgép
- hidroterápiás kád
- párnák (ék, henger – különböző méretben)
- terápiás háromkerekű kerékpár
- tornabot
- tűkőr
- kéz- és lábsínek
- járókeretek
- kerekesszékek

9.5.2. Finommotorika, manipuláció fejlesztés

Célok:

A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű manipuláció elérése.

Feladatok:

- Kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása, meglévő mozgások szinten tartása, fejlesztése
- Szem-kéz, két kézkoordináció fejlesztése
- hüvelykujj és a többi ujj közti oppozíció kialakítása
- szem-kéz koordináció kialakítása és fejlesztése
- látás, tapintás, mozgásérzet együttes szabályozása
- a kéz dominancia kialakításának segítése

Fejlesztési feladatcsoportok:

- az érdeklődés felkeltése:
 - egyszerre több érzékszervre ható játék eszközökkel. (hallási, látási, tapintási ingerek), amelyet beszéddel kísérünk
- nyúlás, fogás, elengedés kialakítása:
 - különböző anyagú, formájú, nehézségű, tapintású használati tárgyakkal és játékokkal kínálunk a gyermeknek
 - különböző nagyságú és tapintású labda megfogása, gurítása eldobása, ledobása
- játéktárgyak hosszabb ideig történő megtartása: (izomerő fokozása)
- ki-, bepakolás fejlesztése, egyszerű utasítással kísérve:
 - először jól fogható, puha, majd keményebb, különböző formájú, nehézségű tárgyak kiszedése nagyobb, később egyre kisebb dobozokból;
 - mindkét kézzel történő bepakolás egyre szűkülő nyílású dobozokba;
- fogásmódok gyakorlása:
 - marokfogás: a gyermek kezének megfelelő nagyságú tárgyak, játékok megfogása
 - háromujjas fogás egyre kisebb méretű tárgyakkal;
 - kétujjas /csipesz/ fogás kialakítása, ügyesítése (pl. Montessori tornyok le- és felfűzése, csipeszek leszedése, felrakása, különböző méretű és anyagú gyöngyök fűzése, apró tárgyak válogatása)
 - kétujjas fogás változatának (hüvelyk és középső ujjal való fogás) gyakorlása
- tárgyak egymásba illesztése, építés:
 - nagyobb dobozokba kisebbek berakása (hordók, kockák);
- utánzáson alapuló építéstől a kreatív konstruáló játékgig történő fejlesztés
- formatáblák elemeinek megfelelő helyre történő berakása:
 - a forma, és a fogó nagyságának fokozatos csökkentésével bonyolultabb formák kiszedése majd berakása
- összetettebb mozdulatsorok kivitelezésének gyakorlása:
 - ki-, be-, le-, felkapcsolás
 - egy ujjal történő nyomkodás,
 - csavarás - tekerés megtanítása,
 - húzás- tolás gyakorlása
 - helyes ceruza fogás kialakítása
- ábrázoló tevékenység kialakítása:
 - gyurmázás kétkézes manipulációval (gyúrás, lapítás, tépés, hengerítés, gömbölyítés, sodrás) gyurmával, lisztgyurmával, agyaggal
 - festés ujjal, szivaccsal, nagy ecsettel nagy felületen, később vonalhatárok betartásával;
 - színezés vastag zsírkrétával, vastag ceruzával;
 - ragasztás
 - tépés
 - gyúrás
 - ollóval vágás
 - szórás

Módszerek

- A fizioterápia módszerei
- Szomatopedagógia módszerei
- Konduktív pedagógia módszerei
- egyéni segítségnyújtás
- aktív mozgáskiváltás
- bemutatás
- folyamatos szóbeli irányítás
- gyakorlás
- korrigálás

- motiválás
- játékos feladatvégzés
- valós tevékenységbe ágyazott mozgásfejlesztés

- Montessori-torony
- fűzőcske
- öltöztető kocka
- formatáblák
- formabehelyezők
- gyurma, só liszt gyurma
- vastag ceruza, zsírkréta
- szivacs, ecset
- olló, stb.

Eszközök:

- különböző méretű, anyagú labdák
- különböző méretű dobozok, üvegek
- különböző méretű, anyagú játékok, tárgyak
- termések
- óriásgyöngyök

9.6. Játék- szabadidő-kommunikáció

Célok:

- A játék örömeinek megismerése, a játéktevékenység iránti igény kialakulása.
- Egyéni és közösségi játékok, szórakozási lehetőségek megismerése. Ezekben a gyermekek egyéni lehetőségeihez mérten minél aktívabb részvétele.
- Képessé válás önállóan végzett játéktevékenységre is.
- A gyermekek szocializációs képességének fejlődése. Ennek részeként a közös játékban való részvétel, a játszótársakhoz való alkalmazkodás fokozatos elsajátítása.
- A játék során, által a gyerekek sokféle képességének és készségének fejlődése: a nagy- és finommozgások, érzékelés-észlelés, figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet, gondolkodás, képzelet, fantázia, utánzás, kreativitás, kommunikáció és beszéd, szociabilitás fejlődése.

Feladatok:

- Vidám, felszabadult légkör teremtése.
- A játékra való motiváltság kialakítása és fenntartása.
- A játék örömszerző jellegének biztosítása
- A gyerekek megismertetése különböző játékeszközökkel és azok használatával, egyéni és csoportos játéktevékenységek és szórakozási lehetőségek megismertetése és megszerettetése.
- Az ezekben való minél aktívabb részvétel elősegítése, kialakítása.
- Az egyéni adottságokhoz igazodóan, a szükséges feltételeket megteremtve a játszás és szórakozás képességének kialakítása.
- A társas, közösségi kapcsolatok, a közösségi érzés kialakulásának, erősödésének elősegítése.
- Az érdeklődési körnek, nemnek, életkornak, értelmi, mozgásos, érzékelési-észlelési, kommunikációs képességeknek megfelelő, játékeszközök és -tevékenységek, idő, hely biztosítása.
- A gyerekek játéktevékenységének, játékszintjének továbbfejlődéséhez szükséges segítség megadása (pl.: a tevékenységhez megfelelő testhelyzetek megtalálása, biztosítása, mozdulatok vezetése, segítése, együttjátzás, -cselekvés, a figyelem irányítása, minta játék).
- A lehetőségek szerinti legnagyobb szabadság és önállóság biztosítása.
- A játékban való szabad kommunikáció (pl.: a játék iránti igény kifejezése, játéktárgy, -tevékenység, játszótárs választása) elősegítése, ehhez szükség esetén augmentatív kommunikációs eljárásokat, módszereket, eszközöket alkalmazva.
- A játék során élményeik, tapasztalataik feldolgozása, ismereteik mélyítése, gyarapítása, rendszerezése; képességeik, készségeik fejlesztése.
- A játéktevékenység tudatos fejlesztésével az egész személyiség fejlődésének, életük tevékenyebb részesévé válásának elősegítése.

Témakörök

- Funkció vagy gyakorló játék
- Elemi konstruálás, építés
- Utánzás, szerepjáték
- Szabályjátékok:
- Didaktikus játékok

- Mozgásos játékok, körjátékok
- Szabadtéri játékok:
 - Homokozás
 - Hintázás
 - Hógolyózás, szánkózás
- Mondókák, versek, énekek hallgatása, mozgással való kísérése
- Bábozás
- Diavetítés

Fejlesztési feladatok

- A környezetben található alapvető anyagok, tárgyak tulajdonságainak, rendeltetészerű használatának, a velük végezhető cselekvéseknek, műveleteknek megismerése.
- Az építés, anyagok formázása alapjainak megismerése.
- A természeti és társadalmi környezet egyszerű modellálásának megismerése, építése, anyagok formázásával, alakításával.
- Egyszerű mozdulatok, mozgások, tevékenységek megfigyelése és utánzása.
- Mondókák utánzó mozgással kísérése
- Mindennapi helyzetek, egyszerű szerepek, tevékenységek, viszonyok megismerése, eljátszása.
- Egyszerű szabályjátékok megismerése
- A mozgás élményének megtapasztalása, mozgásos funkciók gyakorlása
- Szabadtéri játékok megismerése, biztonságérzet kialakítása
- A ritmus, lüktetés érzékelése
- Kísérő mozdulatok megfigyelése, utánzása
- A zene hangulatának, lüktetésének, tempójának, dinamikájának, az ezekhez való alkalmazkodás lehetőségeinek megismerése
- Bábok és alapvető használatuk megismerése
- Egyszerű, rövid történet figyelemmel kísérése, átélése

Módszerek

- motiválás
- bemutatás, mintaadás
- együtt játszás, együtt cselekvés
- cselekedtetés
- ismétlés
- gyakoroltatás
- egyénre szabott segítségadás
- irányítás
- megerősítés
- beszélgetés

- augmentatív kommunikációs módszerek
- bazális stimuláció elemei

Eszközök

- játéktárgyak
- mozgásfejlesztő eszközök
- építőkockák, tornyok
- bábok
- diavetítő, diafilmek
- szabadtéri játékok, stb.

9.7. Kutyás terápia (választható)

Célok:

- A kutya, mint terápiás társ elfogadása, megszerettetése.
- Oldódjon a feszültség, normalizálódjon a pulzus, a légzésritmus.
- A spasztikus izmok lazuljanak, az ízületi mozgáshatárok kiterjedtebbé váljanak, az önindított mozgások fokozódjanak a terápia során, fejlődjön a finom motorika, a tudatos kézhasználat.
- A kapcsolatteremtő-készség, a verbális és nonverbális kommunikáció fejlődjön, gyarapodjon az aktív és passzív szókincs, nőjön a kezdeményező-készség, ezáltal fejlődjenek a szociális képességek.
- Fejlődjenek a kognitív képességek, gyarapodjanak az ismeretek, tapasztalati tanulás menjen végbe a terápia során.
- A terápia során fejlődjön az önismeret, önkompetencia, mivel a súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulókis megtapasztalhatják, hogy egy állat engedelmeskedik nekik, ők etetgetik, itathatják, szőrét fésülhetik, stb., ezáltal végre ők gondoskodhatnak valakiről, nemcsak őket magukat gondozzák.

Feladatok:

- Vidám, felszabadult légkör teremtése.
- Folyamatos motiválás, a kutya, mint motivációs társ jelenléte a terápiákon.
- Önindított mozgások elősegítése, spazmus oldása, relaxáció, izomlazítás a kutya segítségével.
- Kezdeményezzen és tartson fent kontaktust a kutyával, a segítőkkel, a terapeutával, társaival.
- Fejlődjön a kommunikáció, a kifejezőképesség.
- Aktív – passzív szókincs bővítése.
- Ismeretek gyarapítása az állatokról, felelős állattartásról, használt eszközökről, tapasztalati, élményszintű tanulás menjen végbe a terápia során.
- Önismeret, magabiztosság fejlesztése, kooperáció fejlesztése a kutyával, felnőttekkel, társakkal.

Fejlesztési feladatok:

- Figyelemzavar, emlékezeti problémák fejlesztése.
- Testséma és térbeli viszonyok fejlesztése.
- Nagymozgás, mozgáskoordináció fejlesztése.
- Manipuláció fejlesztése.
- Szem – kéz, szem – láb koordináció fejlesztése.
- Kommunikáció fejlesztése (verbális és nonverbális).
- Artikulációs mozgásügyesítő gyakorlatok alkalmazása.
- A különböző érzékelési területek fejlesztése.

Módszerek

- motiválás
- bemutatás, mintaadás, rávezetés
- együtt cselekvés
- cselekedtetés
- ismétlés
- gyakoroltatás
- egyénre szabott segítségadás
- irányítás
- megerősítés
- beszélgetés
- augmentatív kommunikációs módszerek
- bazális stimuláció elemei
- mozgásos feladatok ösztönzése
- relaxáció
- logopédiai módszerek
- jutalmazás
- tapasztalati tanulás
- élményterápiás módszerek

Eszközök

- játéktárgyak
- mozgásfejlesztő eszközök
- CD lejátszó, CD, hangszerek
- mondókák, dalok
- kutyafésű, kefe
- kutyalabdák, babzsákok, labdák
- pórázok, kendők, sálak, szalagok, nyakörvek, hámok
- kutyatáska, zsákok
- jutalomfalat a kutyának
- udvari játékok (hinta, padok, stb.)
- tornaterem berendezési tárgyai (padok, tornaszőnyeg, számolyok, bóják, stb.)
- nedves törülköző kéztörüléshez
- mosdó használata kézmosáshoz
- kerekesek székek, székek, speciális székek
- képek, fotók, szimbólumok

9.8. Hittan (kötelező)

A fejlesztő nevelés oktatásban részesülő tanulók hitoktatásának módszerei

Hogyan mondjuk el, hogyan adjuk át az „örömhírt” - Isten feltétel nélküli szeretetét és elfogadását - azoknak a gyermekeknek, akik csekély értelmi képességgel rendelkeznek, és akiknél alig lehetséges a verbális kommunikáció?

Mielőtt válaszolnánk az értelmileg akadályozott gyermekek hitoktatásával kapcsolatban felmerülő fontos kérdésre, érdemes megfontolni Németh Dávid gondolatait a keresztyén hitről és vallásos nevelés szerepéről, noha adott esetben témánk nem az értelmileg akadályozott gyermekek vallásos nevelése, hanem hitoktatása. A vallásos neveléssel kapcsolatban azt írja, hogy „...a hit leglényegesebb momentuma, a teljes ráhagyatkozás a kegyelmes Istenre, kívül áll minden pedagógiai lehetőségen. Amit csak Isten végezhet el, embernek nem szabad hozzányúlania.” A keresztyén nevelésnek az a feladata, hogy „teret nyisson a hit számára és a hit változásait támogatóan kísérje. Példakép nyújtásával, elbeszéléssel, magyarázattal és érveléssel bemutathatja és tapasztalhatóvá teheti azokat a minősített élethelyzeteket, amelyekben a hit él.”

Célok és tartalmak meghatározása, az óra menetének megtervezése

Az előzőekben ismertetett valláspedagógiai szempontok figyelembevételével lehet meghatározni az értelmileg akadályozott gyermekek hitoktatásának célját és tartalmát. A cél és tartalom meghatározásáról röviden szólnunk, s csupán a témánk szempontjából lényeges szempontokra igyekszünk utalni.

A következőkben azoknak a céloknak és tartalmaknak az ismertetését olvashatjuk, melyek alapját képezik az értelmileg akadályozott gyermekek számára Németországban kidolgozott hitoktatási tantervnek. Eszerint az értelmileg akadályozott gyermekek vallásoktatásának általános céljai a következők:

- a tanuló számára jelentős élethelyzetekben megkeresni és felmutatni a vallásos dimenziót, és erősíteni benne a meggyőződést, hogy Isten feltétel nélkül elfogadja őt
- segíteni, hogy a számára lehető legteljesebb életet élhesse
- lehetővé tenni számára, hogy részt vehessen egy gyülekezeti közösség életében

Az általános célok mellett természetesen minden órának van egy a hitoktató által kitzűzött konkrét célja, melynek eléréséhez a megfelelő tartalom kiválasztása nyújt segítséget.

A Németországban használt evangélikus tanterv szerzői a bevezetőben arra hívják fel a figyelmet, hogy az értelmileg akadályozott gyermek számára csak abban az esetben van értelme a vallásoktatásnak, ha annak tartalma közvetlen kapcsolatban van mindennapi életével; vagyis olyan élethelyzetekkel, tapasztalatokkal, melyeket felszabadítónak, értelmet adónak, vagy fordítva, lesújtónak, értelmetlennek él meg.

Ilyenek lehetnek:

- a dicséret, mint a mások általi elismerés és értékelés kifejezése,
- a közelség és testkontaktus, mint a szeretet és az elfogadottság megtapasztalása,
- a játék, mint a dolgokkal és személyekkel való alkotó kapcsolat,
- a segítség (saját erőből, egyéni képesség szerint), mint a sikerélmény és a felelősség átélése,
- az ünnep, mint az öröm, a közösség, a csend kifejezése,
- a félelem, a fájdalom és sírás, az egyedüllét, a veszteség.

R. Rogge szerint a tanterv fő témakörei alapján a **konkrét tartalmak** a következő szempontok szerint csoportosíthatók:

1. Alapvető tapasztalatok: a tanterv megpróbálja a tanulók tapasztalatait a hit tapasztalataival összekötni. Példaként R. Rogge az első témakört említi: „Az odafordulás által az Istenben való elrejtettséget tapasztalom meg”.
2. Szimbólumok: pl. az ajtó, a kenyér, a víz, a fény, stb. mint szimbólumok szerepelnek a tantervben. Jelentőségük abban van, hogy betekintést engednek a keresztyén hitbe, ajtót nyitnak felé.
3. Jézustörténetek: azokat a történeteket tartalmazza a tanterv, melyek kapcsolatban lehetnek a tanulók alapvető tapasztalataival.
4. Az egyházi év és ünnepek: az értelmileg akadályozott személyek életében nagyon fontos szerepet töltenek be az ünnepi alkalmak; főként azok, ahol nem fogyatékos társaikkal együtt ünnepelhetnek, és örvendezhetnek.

5. Példaképek: a cél az, hogy a gyerekek tudják, hogy mindig voltak emberek, akik azt tették, amit Isten kért tőlük. De nemcsak a híres, mindenki által ismert „hősök”, hanem ismeretlen, a környezetünkben élő emberek is közéjük tartoznak.

A hittanóra tervezése során tehát a gyerekek élettapasztalatit figyelembe vevő, kognitív képességüknek megfelelő célokat, tartalmakat és módszereket határozzunk meg. H. Adam a következő szempontok figyelembevételét ajánlja az óratervezésnél.

A tanulók előzetes tapasztalatainak feltérképezése – a hitoktató igyekezzen egyénenként tájékozódni a gyerekek élethelyzetéről.

A tanítási célok megfogalmazása – egyénre szabottan, a tanulási képességet figyelembe véve történjen. Ilyen célok lehetnek pl.: „A tanulók Jézust a gyerekek barátjaként ismerjék meg”; vagy „Megtanulni, hogy mindenért hálát adjak, amim csak van”.

A tartalom kiválasztása – a hitoktató igyekezzen olyan tartalmakat és szituációkat kiválasztani, melyek segítségével elérhető a kitűzött cél

A tanítási környezet kialakítása – a tartalomnak, helyzetnek, hangulatnak megfelelően történjen. Pl.: „Jézus a Gecsemáné kertben” témánál a szomorú hangulat kifejezéséhez besötétített terem, gyertya, megfelelő zene, stb. szükséges.

A tanítás lépéseinek megtervezése – az értelmileg akadályozott gyermekek számára nagyon fontos az állandóság; minél súlyosabb fokban sérült egy gyermek, annál több megszokott elemnek kell lennie az órán. Ezért érdemes egy állandó ritust bevezetni: meghatározott zenével, gyertyával, stb.

A hittanóra konkrét tartalmainak változatos feldolgozásához sokféle módszer áll rendelkezésünkre. A következőkben ezeket ismertetjük.

Módszerek és eszközök:

1. Elbeszélés

Mindannyian tudjuk, akik gyermekek oktatásával-nevelésével foglalkozunk, hogy a gyerekek nagyon szívesen hallgatnak történeteket. Annál szívesebben, minél több közülük van a közvetlen emberi tapasztalatokhoz. G. Adam szerint azért fontosak a történetek a gyermekek számára, mert a védettség légkörét teremtik meg, segítenek megfogalmazni félelmeiket, nehézségeiket, ugyanakkor megoldást is kínálnak problémáikra. A jó történetek erősítik a gyerekek önbizalmát és a jövőbe vetett bizalmukat. Végeredményben segítenek megválaszolni az élet értelmére vonatkozó kérdéseiket.

Amint erre már többször is utaltunk, az értelmileg akadályozott gyermekek verbális kommunikációja, beszédértése a sérülés súlyosságától függően kisebb-nagyobb mértékben, de mindenképpen nehezített. Mégsem hagyhatjuk ki az elbeszélést esetükben a hitoktatásból, mert általa számukra is fontos üzeneteket adhatunk tovább. Ezért amennyire csak lehetséges, a hitoktatónak törekednie kell szóban is feldolgozni a bibliai tartalmakat és a gyermekek saját tapasztalatait. A szóbeli feldolgozásnál nagy segítséget nyújt a mimika és a gesztusok megfelelő alkalmazása, ezért a jól láthatóság kedvéért is ajánlatos a hittanórán körben ülni.

A történetek fajtái:

A problémaorientált történetek

Az életrajzi történetek

Az egyházi évhez kapcsolódó történetek

2. Játék – dráma

Játék nélkül elképzelhetetlen a gyermekkor. A tapasztalat és a gyermekpszichológusok kutatásának eredményei egyaránt bizonyítják, hogy az ember személyiségfejlődésében rendkívül fontos szerepet tölt be a játék azáltal, hogy lehetőséget nyújt az élethelyzetek gyakorlására. A játék, a dráma jelentősége tehát abban van, hogy segít élni tanulni.

A Bibliai is az életről szól, ezért a Bibliát drámával tanítani kétszeres életgyakorlást jelent. A hittanórai drámajáték során a gyerekek közvetlen tapasztalatra, így sokkal több ismeretre tesznek szert, gazdagodik képzelőerejük, látókörük tágul, hatással van az érzelmeikre, és maradandóbban emlékeznek rá.

Bibliai történetek dramatizálása

H. K. Berg a játéknak, ill. a drámának, mint módszernek három típusát különbözteti meg:

1. adott szövegekkel való foglalkozás – mely alatt különböző, bibliai szövegeket feldolgozó hangjátékok alkalmazását érti.
2. bibliai történetek eljátszása – mely során a gyerekek maguk adják elő a történeteket, így intenzív módon azonosulhatnak a történetben szereplő személyekkel.
3. színpadi megjelenítés – ez a típus különösen azon bibliai szövegek megjelenítésére alkalmas, melyek ünnepélyes előadást kívánnak; így főként a zsoltárok feldolgozására. A mellékletben jó példát olvashatunk a 23. zsoltár színpadi megjelenítésére.

A „rögtönzött játék” - mely hittanórán és gyermekistentiszteleten egyaránt alkalmazható - során a gyerekeket/szereplőket a helyszínen választják ki, ott kapják meg jelmezüket. A mesélő/tanár/lelkész az elbeszélés közben irányítja a szereplőket, és ahol lehetséges hagyja, hogy egy-két mondatot elismételjenek.

A „szerepjátéknál” már korábban kiválasztják a szereplőket; akik képességeiknek megfelelően, sok próba és gyakorlás után, maguk adják elő a történetet (pl. Irgalmas samaritánus).

A pantomimjáték szintén jó lehetőséget nyújt a bibliai történetek feldolgozására. Különösen jól alkalmazható a játéknak ez a változata az integrált hittanórán azáltal, hogy miközben a történet szövegét nem fogyatékos tanulók mesélik/fogyatékos társaik pantomim formájában jelenítik meg a cselekményeket. A történet mesélése a játék során abban segíthet, hogy a tanulók ne veszítsék el a cselekmény fonalát. A pantomim arra is lehetőséget ad, hogy ilyen formában imádkozzunk.

Bibliai történetek dramatizálása bábokkal

Az értelmileg akadályozott gyermekek hitoktatásánál a bibliai történetek játékos feldolgozása során nagy hangsúlyt kell fektetnünk a „fejjel, szívvel és kézzel” való tanulás szempontjára. Ez alatt azt értjük, hogy lehetőleg több szempontból és változatos eszközök felhasználásával dolgozunk fel egy történetet.

R. Rogge a következő okok miatt ajánlja a bábok, ill. bábok alkalmazását a történetek feldolgozása során:

- a velük való játékos feldolgozás arra ösztönzi a gyermekeket, hogy maguk is részt vegyenek a cselekvésben, a játékban; az elkészítéstől kezdve a történet előadásáig
- a bábok motiválják a gyermekeket: beszélgetni/kommunikálni kezdenek a bábokkal, ill. egymással. A beszélni nem tudó gyermekek is ki tudják fejezni magukat a báb kiválasztásával és mozgatásával
- a történetek eljátszása során több érzékelési csatornán juthat el az információ a gyermekekhez: látható, hallható, megtapintható
- a gyermekek képességeiknek megfelelően - segítséggel - maguk készíthetik el bábjaikat, így sikerélményük lehet
- a bábok nélküli előadásban a szereplő védtelennek érezheti magát. A báb, mint eszköz azonban lehetővé teszi, hogy a szereplő általa, és ne közvetlenül fejezze ki magát.

3. Ének – zene – tánc

Az értelmileg fogyatékos tanulóknak a zene és az ének segítségével is elmondhatjuk az örömhírt, alkalmazásuk általa megtapasztalhatják Isten közelségét és elfogadását.

3. Éneklés

Az éneklés a hitoktatás egyik legkedveltebb és leggyakrabban alkalmazott módszere, hiszen az énekek segítségével érzelmi síkon vihetjük bele a gyermek tudatába hitünk igazságait. Fodorné Nagy Sarolta az éneklés gondolatokat „felszabadító” jellegére utal, amikor azt írja, hogy a nagy lelki mélységekben vagy a nagy magasságokban „az isteni jelenlét által megragadott léleknek egyetlen kommunikációs lehetősége marad: az éneklés. Az egyikben a keserűség miatt, a másikban a túláradó öröm miatt nem találunk alkalmas szavakat gondolataink kifejezésére.”

Az értelmileg akadályozott gyermekek és felnőttek nagyon szívesen énekelnek. A hitoktatás szempontjából is jelentősége van ennek a felismerésnek, hiszen a bibliai történetekhez kapcsolódó énekek segítségével a gyermekek jobban megértik és megjegyzik a hallottakat. A hittanórára való készülés során a hitoktatónak az énekek kiválasztásánál is figyelembe kell venni tanítványai képességeit és szükségleteit. Így arra kell törekednie, hogy lehetőleg könnyen megtanulható, egyszerű dallamú és szövegű énekeket válasszon.

4. Mozgás és tánc

A tánc és a mozgás az emberiség legrégebbi kifejező és kommunikációs eszköze. A táncra is igaz az a megállapítás, melyre az éneklés fontossága kapcsán már utaltunk: a tánc által mindenféle érzelmet, örömet és bánatot egyaránt ki lehet fejezni. Az értelmileg akadályozott gyermekek hitoktatásánál különösen jól alkalmazható módszer a mozgás és a tánc, hiszen – az értelmi képesség elmaradását okozó sérülés folytán – lelküket elsősorban érzelmi síkon érinthetjük meg.

E. Hirsh főként integrált hittanórán ajánlja a mozgás és a tánc alkalmazását, többek között azért, mert

- kifejezésre jut a közös cselekvés öröme,
- fejleszti a gyermek saját testéhez való érzékenységét, ill. koncentrálóképességét,
- elősegíti a spontaneitást, az én-tudat kialakulását, ill. fejlődését,
- erősíti a másokkal szembeni toleranciát és kommunikációs készséget.

A mozgás és a tánc vallási dimenziója pedig azáltal válik jelentőssé, hogy általa bibliai szövegeket, képeket és szimbólumokat lehet kifejezni. A táncban nonverbális módon lehet egész testünkkel Istenről beszélni, dicséretet mondani és hálát adni, vagy panaszkodni és keseregni. A mozgás és a tánc, mint az Istennel és az Istenről való beszéd egyik lehetséges formája által, különleges tapasztalatokban részesülhetnek a hittanóra résztvevői.

5. Hangszerek

Az értelmileg akadályozott gyermekek hitoktatásánál is jótékony hatása van a hangszerek használatának. A zene, mint módszer gyakorlati alkalmazása során azonban a hitoktatónak ismernie kell az adott zene hatását, hiszen az éneklés, a zenélés, a zenehallgatás jelentős hatással van az érzelmekre. Ezért az értelmileg fogyatékos tanulók esetében különösen óvatossá kell lenni a hangszerkiválasztásánál, akár élő zenéről, akár hangfelvételtől van szó. Segítségünkre lehet ebben H. Scholz gyakorlati útmutatása, melyben két csoportba gyűjtötte össze a nyugtató és az élénkítő hatású hangszereket.

- nyugtató: akusztikus gitár, cseballó, altfurulya, hárfa
- élénkítő: szoprán furulya, trombita, banjo, Orff - hangszerek, zongora, orgona

6. Vizuális eszközök

Képek

A képek egyszerre tudják a különböző korok és dimenziók közötti kapcsolatot és összefüggéseket integrálni, melyek összefüggések beszédben csak egymásután következnenek. Vagyis olyan tapasztalatokat, élményeket közvetítenek, amelyet beszéd által nem tudunk érzékeltetni. Képek alkalmazásával a bibliai történetek jobb megértéséhez is hozzájárulhatunk.

A képek alkalmazásának előnyei és gyakorlati szabályai

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy az értelmileg akadályozott gyermekek hitoktatásánál jó, ha képeket is használunk. Alkalmazásuknál azonban ajánlatos betartani néhány gyakorlati alapszabályt, melyeket az eddig elmondottak és Fodorné Nagy Sarolta munkája alapján foglalunk össze:

- megfelelő nagytáblán mutassuk be a képeket, melyek lehetőleg színesek legyenek
- a képeken lévő személyek alakja, mimikája és gesztusai kifejezőek legyenek
- a hitoktatónak határozott céllal kell bemutatni a képeket, különben a gyerekek számára elvesz a lényeg, ha nem kapnak határozott útmutatást arra, hogy mit nézzenek
- ha több képet használ a hitoktató, mindig csak annyit mutasson be, amennyit verbális kommunikáció követ

A vizuális eszközök gyakorlati alkalmazása

Az értelmileg akadályozott gyermekek hitoktatásánál vizuális eszközként a képek mellett diát, flanelt, ill. képzőművészeti alkotásokat is alkalmazhatunk.

A diaképek alkalmasak az elbeszélés folyamatos szemléltetésére. A diavetítés során a hitoktató kétirányú kommunikációt folytathat: miközben a történetről mesél, a gyermekeket is aktívan bevonhatja az eseménybe. A diaképeket egy óra összefoglalására, az ismétlés eszközeként is fel lehet használni.

A flanel alkalmazása egyre népszerűbb a hitoktatók és a gyermekek körében is, akik rendszerint izgalommal figyelik a táblán megjelenő „személyeket”, ill. eseményeket. A flaneltábla egyik előnye, hogy saját készítésű figurákkal is használható, ami lehetőséget ad arra, hogy a gyerekekkel közösen készített alakok is „szerepeljenek” rajta.

A képzőművészeti alkotások hatását főleg meditatív formában, elcsendesedésnél, gyertya és halk zene mellett tapasztalhatjuk meg.

10. Egyéni fejlesztések

10.1. Beszédfejlesztés, logopédia¹

Cél:

A beszédfejlesztés célja, hogy a gyermekeket eljuttassa az általuk elérhető legmagasabb szintre a beszédmegértés és a beszéd területén, és ezzel elősegítse az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést.

Feladatok:

- Az akusztikus észlelés fejlesztése:
 - a tanulók érdeklődésének felkeltése környezetük hangjai és hangforrásai iránt
 - a hallási figyelem fejlesztése
 - az akusztikus differenciálási képesség fejlesztése
 - a hangok irányába való odafordulás kialakítása
 - a hangforrás, hangok azonosításának kialakítása
 - a sorrend, ritmus, hangsúly, hanglejtés megfigyeltetése
 - zenehallgatás, a zene és a mozgás összekapcsolása.
- Reflexgátló testhelyzet biztosításával az izomtónus normalizálása a foglalkozások megkezdésekor.
- A mellkas, a vállöv és a szájkörüli izmok lazítása a foglalkozások megkezdésekor.
- A beszédhez szükséges motoros képességek tréningje és a nyálzás befolyásolása:
 - a száj akaratlagos nyitásának és zárásának kialakítása
 - a szopó, harapó reflexek kialakítása, majd gátlása
 - a rágás facilitálása
 - a szívás, fújás, köpés kialakítása és gyakoroltatása.
- A hangképzés fejlesztése:
 - a légzés és a hangadás egyidejű fejlesztése
 - a hangadás és a mozgás összekapcsolása
 - egyes hangok, illetve szótagok kialakítása az egészséges fejlődés sorrendjének megfelelően
 - a hangok megtartásának kialakítása
 - majd egyszeri kilégzés során egyik magánhangzóról a másikra való áttérés kialakítása
 - hangadás megszakításának kialakítása.
- Artikulációs mozgásügyesítés, az ajkak és a nyelv differenciált mozgásának kialakítása és gyakoroltatása.
- Beszédszervek ügyesítése: légző gyakorlatok, fújó-, ajak- és nyelvgyakorlatok
- Beszédkezdő erősítése, folyamatos lehetőség biztosítása az önálló megnyilatkozásokra a legkülönbözőbb helyzetekben.
- Passzív és aktív szókincs bővítése
- Beszédrítmus javítása mondókákkal
- Összefüggő beszéd kialakítása, mondatokban való beszéd fejlesztése
- Adekvát válaszok kialakítása, echolália visszaszorítása
- Nyelvtani helyesség kialakítása

Módszerek:

- Bobath-módszer
- evés-ivás terápia
- bemutatás
- motiválás
- gyakoroltatás
- cselekedtetés
- ellenőrzés, értékelés
- valós és valóság-hű szemléltetés
- beszélgetés

¹ Az adott fejlesztésben való részvevő tanulók körét, az óraszámot a fejlesztést végző szakember illetve a nevelőtestület tagjai határozzák meg.

- tanulmányi kirándulás
- egyénre szabott segítségnyújtás

Eszközök:

- Bobath-labda, ékek
- Gyertya
- Szívószál
- Buborékfújó
- Sípok
- Ördögnyelv
- Zizi, méz
- tárgyképek, rajzok, fotók
- didaktikai játékok (lottó, memória, puzzle, dominó, stb.)
- bábok
- különböző logopédiai segédkönyvek és segédanyagok
- a szűkebb-tágabb környezetünk tárgyai, jelenségei
- mesekönyvek, vers-, mondóka-, énekgyűjtemények

10.2. Alternatív és augmentatív kommunikáció fejlesztés²

Célok:

- A beszédképtelen gyermekek kívánságainak, gondolatainak mások számára is érthető közlése.
- Saját életük cselekvőbb részesévé válás.
- Augmentatív kommunikációs eszköz segítségével egyenlő esély elérése a többi gyerek között, a szűkebb és tágabb környezetükben egyaránt.
- Személyiségük minél teljesebb kibontakozása.
- A lehető legteljesebb beilleszkedés a társadalomba.

Feladatok:

- A kommunikáció iránti igény felkeltése, kommunikációs kedv erősítése
- Meglévő kommunikációs csatornák és módok feltérképezése, erősítése, bővítése, újak kialakítása
- Alapkommunikáció kialakítása:
 - kapcsolatfelvétel, szemkontaktus kialakítása
 - ránézéssel való kiválasztás, döntés
 - adekvát igen-nem válaszadás
 - köszönés.
- Önálló akaratközlés, vélemény, szükséglet, döntés kifejezésének megtanítása.
- Tetszés – nem tetszés nyilvánítására, választásra való ösztönzés
- Pozicionálás, a kommunikációt leginkább elősegítő testhelyzetek megtalálása
- Képességekhez igazodó kommunikátorok megtalálása, használatának kialakítása
- Kommunikátor használatának fejlesztése, minél szélesebb körben bevonása a mindennapi életbe
- Kapcsolóhasználat kialakítása
- Kezdeti számítógép használat kialakítása

Módszerek:

- Egyénre szabott multikommunikációs forma alkalmazása. Ez magába foglalja és kombinálja a gesztust, a jelbeszédet, a maradék beszédet vagy hangokat, a mimikát, az alternatív és augmentatív kommunikációs rendszereket és eszközöket.
- Pozitív élmények alapján történő inspiráció. (A beszéd tartalma: itt és most, arról beszélek, amit teszek vagy amit tenni fogok, amit a másik cselekedeteiből, érzéseiből, kívánságaiból, szándékaiból, jelzéseiből érzékelek. Egyszerű mondatok, szavak, fogalmak.)
- Élethelyzetek játékos modellálása, reprodukálása.
- Valós élethelyzetekben alkalmazása a megtanultaknak, intézményen belül és kívül
- Gyakorlás
- Beszélgetés

Eszközök:

- Kapcsolóval működő játékok
- Kapcsolók
- Pall pad
- Tárgyak, fotók, képek
- kép-kommunikációs rendszerek - PCS
- jelkép-kommunikációs rendszer - Bliss
- Kommunikátorok
- Boardmaker program (szoftver)
- számítógép
- speciális egér (Easy ball)

² Az adott fejlesztésben való részvevő tanulók körét, az óraszámot a fejlesztést végző szakember illetve nevelőtestület tagjai határozzák meg.

- oktató programok

10.3. Snoezelen terápia³

Célok:

- Összetett észlelés-érzékelés fejlesztés, relaxáció.

Feladatok:

- Nyugodt légkör megteremtése az ellazulás és relaxáció érdekében.

Módszerek:

- bazális stimuláció
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékoság
- cselekedtetés
- beszélgetés

Eszközök:

- vízagy
- sound system
- vízoszlop
- spotlámpa
- tűkörgömb
- waterlight
- lézervetítő
- lávalámpa
- crackel tube
- UV lámpa, UV cső
- Plazmagömb, -stick, - disk
- Erősítő
- hangfal rendszer
- relaxációs cd-k

10.4. Gyógyúszás – Subaquális mozgásnevelés (választható)

Célok:

- A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű vízben való mozgásos önállóság elérése.
- Komplex rehabilitáció kiegészítése, prevenció.
- Sokoldalú örömforrás, élmény nyújtása, az érzelmi élet befolyásolása, életminőség javítása.

Feladatok:

- A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű vízben való mozgásos önállóság elérése.
- A gyermekek pozitív mozgásélményhez juttatása sok játékkal, motiválással.
- A mozgás iránti igény felkeltése, erősítése.
- Az elmaradt vagy károsodott tartási és mozgási funkciók fejlesztése, javítása.
- A idegrendszer sérülése nyomán kialakuló kóros mozgások, elváltozások megelőzése, korrekciója és kompenzálása.
- Mozgásos tapasztalatokon keresztül a pszichomotoros és szenzomotoros képességek fejlesztése.
- Állóképesség és az ellenálló képesség növelése.

³ Az adott fejlesztésben való részvevő tanulók körét, az óraszámot a fejlesztést végző szakember illetve nevelőtestület tagjai határozzák meg.

- Vitálkapacitás növelése, légzésben résztvevő izmok erősítése, légző szervrendszer fejlesztése.
- Cardiovasculáris rendszer fejlesztése.
- Személyiségfejlesztés: a vízben való könnyebb mozgás sikerélményt nyújt, az önbizalom és önértékelés növekedését lehetővé téve.
- Társadalmi integráció elősegítése a pszichés és szociális hatások révén.

Fejlesztési feladatsoportok:

- **Motoros alapfunkciók, funkcionális és fizikai képességek fejlesztése:**

- izomtónus javítás, normalizálás
- izomerő növelés
- ízületi mozgásterjedelem növelése, kontraktúra oldás
- egyensúly és koordináció fejlesztés
- tartásproblémák megelőzése
- testtartás stabilizálás, korrekciója
- gerincmobilizáció, tartásjavítás
- állás, járás stabilizálása
- motoros képességek fejlesztése: erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség
- kóros szinergizmusok leépítése
- vitálkapacitás növelése
- a test-középvonal megéreztetése
- fejkontroll javítása
- vitálkapacitás növelése
- légzésritmus szabályozása
- légzés kontroll; a kilégzés fokozása
- kommunikáció motoros működésének elősegítése

- **Vízben végezhető játékok, vízi játékok**

- koordinációs és kondicionális képességek fejlesztése
- pszichés élményhez juttatás
- érzelmi - akarati élet fejlesztése
- szocializációs hatások biztosítása: alkalmazkodás, szabálytudat, teljesítmény, motiváció
- figyelem növelése

- **Vízhez szoktatás, a vízbiztonság kialakítása**

- A víz megszerettetése, vízhez szoktatás
- Tudatos szájjárás kialakítása
- Megfelelő légzéstechnika, légzéskontroll
- Mozgásállapotnak megfelelő, biztonságos mozgás megtanítása az idegen közegben
- Úszáshoz szükséges mozgás elemek elsajátítása: merülés, lebegés, vízbe ugrás, siklás
- Merülés:
 - o segítővel
 - o segédeszközzel
 - o önállóan
- Lebegés
 - o lebegés háton
 - o lebegés hason
 - o lebegéssel egyidőben leállás tanítása
- Vízbe ugrás, illetve mozgásképtől függően helyettesítve a medence széléről háton vagy hasonfekvésből begurulás a vízbe illetve ülésből, térdelésből bedőlés a vízbe
- Siklás:
 - o siklás háton
 - o siklás hason

- **Úszásnemek oktatása**

- Abszolút biztonságérzet kialakítása: biztos fej,- egyensúly,- és légzéskontroll valamint a szárazföldi mozgások biztonságos alkalmazása a vízben
- Úszáshoz szükséges mozgás elemek elsajátítása: merülés, lebegés, vízbe ugrás, siklás
- Úszásnemek elemeinek elsajátítása. Szárazföldi gyakorlatok:
 - o lábgyakorlatok

- kargyakorlatok
- levegővétel
- Úszásnemek elemeinek elsajátítása. Medencés gyakorlatok:
 - lábgyakorlatok
 - kargyakorlatok
 - kar és lábmunka összekapcsolása
 - levegővétel
- **Szenzoros képességek, érzékelés-észlelés fejlesztése**
 - bőrérzékelés
 - vizuális észlelés
 - téri tájékozódási képesség, térészlelés
 - akusztikus észlelés
 - kinesztétikus észlelés
 - egyensúly-érzékelés
- **Kognitív képességek fejlesztése**
 - környezeti tapasztalatok, ismeretek bővítése
 - a tanulási folyamatok ösztönzése, aktivizálása a pozitív élmények hatására
 - figyelem fejlesztése
- **Pszichés fejlesztés és szociálizáció**
 - A vízben való mozgás során a felszabadultság élményének megélése által általános közérzetük, pszichés állapotuk javítása.
 - Az uszodát látogató ép gyermekek és felnőttekkel való találkozás és kapcsolatfelvétel révén szociális kapcsolataik fejlesztése, társadalomba való beilleszkedésük és társadalmi elfogadásuk megkönnyítése.
 - alkalmazkodási képesség formálása
 - önállóság, magabiztosság kialakulásának elősegítése

Módszerek:

- A fizioterápia módszerei
- A komplex mozgásterápia módszerei
- Bobath-módszer
- Adaptált testnevelési mozgásanyag és játékok
- egyéni segítségnyújtás
- aktív mozgáskiváltás
- bemutatás
- folyamatos szóbeli irányítás
- gyakorlás
- korrigálás
- motiválás
- játékoság
- differenciálás

Eszközök:

- úszódeszka
- úszórúd
- lebegő dressz
- úszó nyakpárna
- úszó heveder
- labda
- karika

10.5. Gyógymasszázs

Célok:

A mozgásnevelés előkészítése
A mozgásképesség fejlesztésének segítése

Feladatok:

- vérkeringés, a bőr, az izmok, a csontok, s a belső szervek vérellátásának javítása
- szimpatikus és paraszimpatikus hatás kiegyenlítése
- a szöveteket regenerálá
- az izmok teljesítőképességének növelése
- az izmok funkciójának javítása
- az izmok tónuseloszlásának kiegyensúlyozása
- az izmokban felhalmozódott anyagcsere termékek feldolgozásának, kiürítésének gyorsítása, fokozása.

10.6. Személyi higiénia oktatás, Étkezés terápia (kötelező)*

Célok:

- önellátás szintjének emelése
- személyi függőség és kiszolgáltatottság csökkentése
- mindennapos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismeretek elsajátítása
- szükségletek kezelésének, kontrolljának és kultúrált kielégítésének megtanulása
- együttműködés a gondozás során

Feladatai:

- Vizelet és székletürítés:
 - Optimális testhelyzet kialakítása a vizelet- és széklet ürítés megkönnyítéséhez
 - Alhasi régió átmozgatása, körkörös stimuláló masszázis a székletürítés segítésére
 - Szobatisztaság kialakítása: megfelelő testi érzékelés, testhelyzet, motoros kontroll, lazítási képesség, kommunikációs jelzések kialakítása
 - Önálló WC használat fejlesztése
- Alapvető tisztálkodási szokások kialakítása: kézmosás, mosakodás
 - Tisztálkodási tevékenységek elfogadása, együttműködés kialakítása
 - Biztonságérzet kialakítása a tevékenység során: azonos sorrend, ismert eszközök, ismert kéz
 - Stabil, biztonságos testhelyzet kialakítása
 - Szem-kéz, két kéz koordináció fejlesztése
 - Testérzékelés fejlesztése
 - Testséma, testkép kialakítása, fejlesztése
- Fogmosás
 - Fogmosás tevékenységek elfogadása, együttműködés kialakítása
 - Biztonságérzet kialakítása a tevékenység során: azonos sorrend, ismert eszközök, ismert kéz
 - Stabil, biztonságos testhelyzet kialakítása
 - Szem-kéz, száj-kéz, két kéz koordináció fejlesztése
 - Testérzékelés fejlesztése
 - Testséma, testkép kialakítása, fejlesztése
 - Fejkontroll kialakítása
 - Szájzárás kialakítása
 - Köpés tanítása
- Öltözés, vetkőzés
 - Öltözés, vetkőzés tevékenységeinek elfogadása, együttműködés kialakítása

- Megfelelő reflexgátló testhelyzet kialakítása
- Testrészek és ruhadarabok megnevezése, egyeztetése, anyagok, színek megtapasztaltatása
- Évszaknak megfelelő ruházat kiválasztása
- Döntés és választás kialakítása
- Önálló öltözködés
- Étkezés
 - Megfelelő hosszúságú idő, kellemes légkör és nyugodt odafordulás biztosítása
 - Étkezés tevékenységeinek elfogadása, együttműködés kialakítása
 - Megfelelő, reflexgátló testhelyzet kialakítása
 - Fej- és törzskontroll kialakítása
 - Szájfunkció kontrollálása
 - Szájjárás kialakítása
 - Rágás facilitálása
 - Nyelvlökéses nyelés leépítése, korrekciója
 - Fokozott harapó reflex leépítése
 - Fokozott szájjárás reflex leépítése
 - Kóros szopó-nyelő reflex leépítése
 - Légzés és nyelés koordinálása
 - Szem-kéz, száj-kéz, két kéz koordináció fejlesztése
 - Evőeszköz marok-, háromujjas fogásának kialakítása
 - Az önálló étkezéshez nélkülözhetetlen fej, állkapocs, ajkak és nyelv mozgatásának képességének a test és kezek mozgásaitól függetlenül illetve megfelelő ülés egyensúly, ülés kontrollálásának képességének kialakítása
 - Választási lehetőség biztosítása
 - Ivás cumis üvegből: száj cumi körüli zárásának kialakítása
 - Pohárból való ivás kialakítása
 - Észlelés-érzékelés fejlesztése: szag és íz, taktilis, proprioceptív, kinezetikus érzékelés
 - Étkezési szituációhoz kötött helyes viselkedési formák megismertetése, elsajátíttatása

Módszerek:

- bazális stimuláció
- alternatív kommunikációs technikák
- kompenzáló technikák
- evésterápia
- gondozási feladatok terápiás végzése
- bemutatás
- valós és valóság-hű szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékoság
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök:

- speciális evőeszközök, poharak
- speciális tányérok
- csúszásmentes alátét
- speciális WC, ülőke, mosdó
- ültetők: ülőkorzett, terápiás szék
- kapaszkodó
- felsővégtag ortézisek

10.7. Komplex gyógypedagógiai fejlesztés

Célja:

- a tanuló képességeinek fejlesztése az egyes fejlesztési területeken alkalmazott módszerek, eszközök integrálásával.
- Csoportos foglalkozásokon tanult ismeretek egyéni formában történő gyakorlása.

Feladata:

- Egyéni fejlesztési tervek alapján, a sérült funkciók fejlesztése a tanulók egyéni lehetőségeik szerint játékosan.
- A foglalkozásokon a gyermek számára motiváló, oldott légkör biztosítása.
- A gyermekek szűkebb és tágabb környezetének, résztvevőinek és jelenségeinek megismertetése, megtapasztaltatása.
- Különböző ábrázolás-alakítás technikák megismertetése, használatuk gyakoroltatása.
- A közös alkotó folyamatba való bekapcsolódás lehetőségének biztosítása.
- Olyan ismeretek, szokások, készségek, képességek kialakítása, amellyel képessé válnak egyszerű, irányított életviteli feladatok elvégzésére
- A gyerekek megismertetése különböző játékeszközökkel és azok használatával, egyéni és csoportos játéktevékenységek és szórakozási lehetőségek megismertetése és megszerettetése. Az ezekben való minél aktívabb részvétel elősegítése, kialakítása.
- A kommunikáció iránti igény felkeltése, kommunikációs kedv erősítése
- Meglévő kommunikációs csatornák és módok feltérképezése, erősítése, bővítése, újak kialakítása, alternatív és augmentatív kommunikációs (AAK) eszközök, módszerek megismerése, használata.
- Szomatikus, kinesztetikus, vizuális és akusztikus érzékleti – észleleti tapasztalatok szerzésével az önmagukról és a szűkebb környezetükről való ismereteik bővülése.
- A világ, testérzékelésen, tapintáson, szagláson, ízlelésen, látáson és halláson keresztül megragadható tartalmainak segítségével a tanulók gazdagabb, intenzívebb, a környezettel interaktívabb, ahhoz jobban alkalmazkodó, minőségibb életet élhessenek
- Figyelem, emlékezet és gondolkodási funkciók fejlesztése.

Módszerek:

Lsd. Foglalkozások, Egyéni fejlesztések

Eszközök:

Lsd. Foglalkozások, Egyéni fejlesztések

11. HELYI TANTERV

11.1. A fejlesztő nevelés-oktatásban tartott foglalkozástípusok és azok óraszámjai

A foglalkozás megnevezése	Tanulás szervezés módja	Típusa	Ajánlott óraszám (óra/hét)
Reggeli kör	Csoportos	Kötelező	5
Szűkebb és tágabb környezet	Csoportos	Kötelező	2
Játék-szabadidő-kommunikáció	Csoportos	Kötelező	2
Életvitel	Csoportos	Kötelező	2
Mozgásnevelés	Csoportos (vagy egyéni : a tanuló állapotától függően ettől el lehet térni)	A szakemberek által megítélt típusban a tanuló állapotától függően.	A fejlesztő szakemberek által megítélt óraszám a gyermek igényeinek megfelelően.
Kutyás terápia	Csoportos	Választható	1
Hittan	Csoportos	Kötelező	1
Személyi higiénia, étkezésterápia	Egyéni (De csoportos is lehet, amennyiben a tanulók képességei, fejlődési szintjük lehetővé teszi ilyen formában)	A fejlesztő szakemberek által javasolt tanulók esetében, igény szerint.	A fejlesztő szakemberek által megítélt óraszám a gyermek igényeinek megfelelően.
Egyéni fejlesztés (gyógypedagógiai, AAK, logopédia, mozgásfejlesztés, gyögmasszázs, étkezésterápia, snoezelen)	Egyéni vagy csoportos (max. 2 fő)	A fejlesztő szakemberek által javasolt tanulók esetében, igény szerint.	A fejlesztő szakemberek által megítélt óraszám a tanuló igényeinek megfelelően.
Gyógyúszás	Egyéni	Választható	1

* A tanuló egyéni és csoportos órái – melynek aránya a többi tanulótól eltérhet - együttesen teszik ki a heti minimum 20 tanórának megfelelő fejlesztő foglalkozást egyéni fejlesztési tervük és órarendjük alapján, mely a csoport órarendjében integrálva kerül rögzítésre. A heti 20 órába csak pedagógus által tartott foglalkozások számíthatóak be! (tehát nem tartozik bele a Gyögmasszázs és Gyógyúszás, de a hittanóra sem)

11.2. A csoportos foglalkozástípusok előírt tananyaga (osztályfoktól függetlenül a tanulóhoz igazítva)

Reggeli kör

- Köszönési formák, kapcsolatfelvétel (éneklés, szemkontaktus, simogatás, labdagurítás)
- Kapcsolatok
felnőtt-gyerek
– gyermek-gyermek
- Nevek
– saját
– csoporttársak
– felnőttek
– család
- Időjárás
- Évszak
- Énekek, mondókák évszaknak megfelelően
- Ünnepeink
- Búcsúzás

Szűkebb és tágabb környezet

- A család
- családtagok
- felnőtt, gyerek
– név
– foglalkozás
- családi szokások

- Az iskola(csoporttársak, tanárok)

- Ünnepek (családi ünnep: születésnap, névnap, egyéb ünnep: Reformáció, Advent, Mikulás, Karácsony, Farsang, Március 15, Húsvét, Anyák napja)

- Öltözködés, ruhadarabok nevei
- A növények változásai az egyes évszakokban
- Az üzletek, utcák az iskola környékén
- Közlekedési eszközök megfigyelése
- A színek és formák megnevezése
- Állatok
- Lakás helyiségeinek, berendezések nevei
- Testrészek

Ábrázolás-alakítás

- Az évszaknak megfelelő témákban (növények, állatok, a természeti környezet változásai)
- Időjárás
- Én és a családom
- Testrészek
- Tárgyak világa
- Színek világa

Életvitel

- Öltözködés
- Mosás
- Takarítás

- Udvarrendezés
- Sütés
- Főzés
- Mosogatás
- Konzerválási technikák
- Rendrakás

Játék-szabadidő-kommunikáció

- Hangok világa
- Hangszerek
- Játék testrészekkel
- Játék a társakkal
- Hangkeltő játékok
- Páros játékok
- Körjátékok
- Szerepjátékok
- Versenyjátékok
- Építő játékok
- Szabályjátékok
- Bábozás
- Meseolvasás, dramatizálás
- Játék termékekkel

Mozgásnevelés

- Játékszabályok elsajátítása
- Együttműködés elsajátítása
- Kitartás, küzdelem kialakítása
- Fáradtság, fájdalom kifejezése és elviselése
- Egyszerű felszólítások megértése, végrehajtása
- A tornaterem, tornaszoba gyakran használt berendezési tárgyainak, eszközeinek nevei
- A naponta végzett cselekvések nevei
- Mutatásra alkalmas testrész megtalálása, illetve erősítése
- Megfelelő, stabil, biztonságos testhelyzet kialakítása
- Megfelelő szék használata
- A fájdalom, kényelmetlenség, fáradtság kifejezése valamilyen
- Szemkontaktus a mozgásnevelővel
- Mások mozgásának követése szemmel
- A gyakran használt eszközök felismerése: rátekintés (mutatás) megnevezésre
- Cselekvések, mozgásformák megfigyelése megnevezés mellett (áll, ül, fekszik, fut, megy, stb.)
- Testrészek mozdításának próbálgatása utánzás alapján
- Testhelyzetek megnevezése
- Cselekvések megnevezése
- Eszközök, tornaszerek megnevezése
- Puha és kemény felületek kipróbálása megnevezés mellett, sima, érdes, rücskös, szűrős felületek kipróbálása, megnevezés mellett
- A saját test helyzetének érzékeltetése az adott helyzet megnevezésével (áll, ül, fekszik, stb.)
- A test masszírozása, passzív mozgatás, vezetett aktív/aktív mozgások közben érzékletek, észleletek szerzése a testünkből, testrészeinkből, közben az érintett, mozgó testrészek megnevezése
- Tükör előtt végzett gyakorlatok
- Izometriás gyakorlatok, pl. tolás, húzás, feszítés
- Izomfeszítő-lazító gyakorlatok megtapasztalása, gyakorlása

- Mozgáson keresztül a téri irányok, helyzetek és viszonyok megtapasztalása, érzékeltetése, közben megnevezése (pl. előre-hátra, föl-le, oldalra; fönt-lent, elől-hátul, oldalt; mellette)
- Térbeli helyzetek, viszonyok érzékeltetése
- Mozdulatsorok, feladat-sorok által a sorrendiség megtapasztalása
- Kéziszerekkel, különböző eszközökkel, tárgyakkal, azok mozgatásával a téri irányok
- Egyszerű fogalmak megismerése (lassan, gyorsan, folyamatosan, stb.)
- Tavaszköszöntő népi játékok
- Húsvéti játékok
- Vizes játékok
- Utánzásos feladatoknál a mozgások megfigyelése
- Mozdulatokkal kísért mondókák, versek, énekek megtanulása, melyek játékosan segítik a különböző mozgásformák felfedezését és gyakorlását
- Utánzásos feladatokkal a rövid távú emlékezet fejlesztése
- Játékszabályok elsajátítása-alapfogalmak megismerése
- Testrészek nevei, száma, funkciói, a testfogalom kialakítása
- Mozgást kifejező fogalmak bevezetése (pl.: nyújtás, feszítés, lazítás, hajlítás, emelés, húzás, tolás)
- Felhasznált játékok, eszközök megismerése, melyek elősegítik a motivációt, a mozgások helyes kivitelezését és a mozgásos feladat megértését. (pl.: különböző játéktárgyak, a tanterem berendezései: hinták, matrac, bordásfal, labdák, bicikli, karikák, tornabotok, súlyzók, babzsákok, csörgők)

Kutyás terápia

- A kutya, mint motivációs társ elfogadása a terápiákon.
- Önindított mozgások elősegítése, spasmus oldása, relaxáció, izomlazítás a kutya segítségével.
- Kezdeményezzen és tartson fent kontaktust a kutyával, a segítőkkel, a terapeutával, társaival.
- Fejlődjön a kommunikáció, a kifejezőképesség.
- Aktív – passzív szókinés bővülése.
- Ismeretek gyarapodása az állatokról, felelős állattartásról, használt eszközökről, tapasztalati, élményszintű tanulás menjen végbe a terápia során.
- Önismeret, magabiztosság fejlődése, kooperáció fejlődése a kutyával, felnőttekkel, társakkal

Hittan

A fejlesztő iskolás tanulók hitoktatása a hit ébresztésével, Isten szeretetének megtapasztaltatásával kezdődik. Bevezetjük őket a keresztény hit, keresztény énekek, az együttlét örömteljes világába és elvezetjük őket a tudatos lelkiélet kezdetére képességeik szerint. A gyermekek élethelyzetéhez igazodva rálátást nyújtunk hitünk alapjára és lényegére, Isten atyaságára, irántunk való nagy szeretetére, Jézus Krisztushoz való kapcsolódásunkra és az Egyházban való életünkre.

Tananyag

- Jézus szeret minket
- Isten gyermekei vagyunk
- A Mennyországba készülünk
- Isten Fia emberré lett
- Jézus köztünk élt
- Jézus értünk szenvedett
- A Mennyországba készülünk
- Jézus köztünk élt

11.3. A tanaggal kapcsolatos követelmények

A tananyagokban való előrejutást a tanuló állapota, képességei, speciális igényei határozzák meg évfolyamtól függetlenül. A tananyaggal kapcsolatos követelményekben a képességek lehetőség szerinti maximális kibontakoztatásának elvét vesszük alapul nincs egységes követelményrendszer.

11.4. Az oktatásban, fejlesztésben alkalmazható tan-, fejlesztő eszközök, tanári segédletek kiválasztásának elvei

A kiválasztásnál figyelembe vett tényezők:

- Célkitűzés
- Tartalom
- Eredményesség, hatékonyság
- Emberi tényezők (a tanulók és a tanár jellemzői)
- Szervezeti formák és módszerek (didaktikai szempont)
- Gyakorlati tényezők
- Gazdaságossági tényezők

Taneszközök kiválasztásának középpontjában az eredményes kommunikáció és a tanulók, továbbá önmagunk sajátosságai állnak. Amennyiben céljainknak több taneszköz is megfelel, a gazdaságossági és egyéb tényezők mérlegelésével dönthetünk a használandó taneszköz mellett.

A taneszközök kiválasztásának teljes szempontrendszere:

• **Célkitűzés:** A média-kiválasztás első lépése: a tanítási, oktatási célok és követelmények elemzése. Majd ezek alapján történik a megfelelő médiumok, médium-jellemzők kijelölése.

• **Tartalom:** A tananyag tartalmához kapcsolódó vizsgálat a tantárgyak jellegéből adódóan rendkívül szerteágazó, tantárgy-specifikus. Taneszközök, vagy taneszköz csoportok kiválasztásához a tananyagból ki kell ragadni a lényeges és kívánatos elemeket. Ehhez meg kell állapítani a tartalom alapvető jellegét, a közölni kívánt tények ismeretében: auditív, vizuális, stb. Például vizuális tényanyag esetén megfontolást igényel, hogy szükséges-e a tárgy bemutatása, esetleg elégséges egy fénykép vagy egy sematikus ábra, netalán a mozgóképekkel lehet-e céljainkat elérni.

• **Eredményesség:** Az eredményes kommunikáció, oktatás szempontjából meg kell vizsgálni, hogy az adott tanítási célnak és tartalomnak milyen taneszközök felelnek meg. Az alábbi táblázat az mutatja, hogy adott célok elérésében, mely médiumoknak milyen hatékonysága van (Allen, 1967 alapján).

• **Tanulók:** Figyelembe kell venni a tanulók életkori és egyéb sajátosságaiból adódó korlátokat. Fiatalabb korban például nagyobb szerepe van a vizualizációnak, gyakorlati tapasztalatoknak, míg később egyes témákban esetleg a szóbeli tartalom-magyarázat is elég lehet. Továbbá az életkor szintén meghatározza a figyelem jellegét és tartósságát. Meg kell vizsgálni, hogy az adott taneszköz alkalmas-e a tanulók érdeklődésének felkeltésére, fenntartására, biztosítja-e a megfelelő motivációt.

• **A pedagógus személyi lehetőségei:** Fontos szempont, hogy a tanár mennyire tudja kezelni az eszközt, mennyire tudja beépíteni a tananyag feldolgozásának menetébe, mennyire illik oktatási stílusába.

• **Gyakorlati tényezők:** a média-kiválasztás során foglalkozni kell azzal is, hogy az iskolák rendelkeznek-e azokkal az eszközökkel, amelyekre a bemutatást terveztük. Illetve megteremthető-e az eszközökhöz szükséges környezeti feltételek.

• **Szervezeti formák és módszerek:** Eldöntendő, hogy a tananyag átadása egyéni tanulással, kiscsoportos, vagy nagycsoportos formában történik, továbbá milyen oktatási módszereket használunk: frontális oktatás, stb. Nagycsoportos, frontális oktatás esetén például egy képet nem tanácsos körbeadni, érdemesebb kivetíteni azt.

• **Gazdaságossági tényezők:** Nem elhanyagolhatóak az adott eszköz alkalmazásának gazdasági tényezői sem. Azonos hatásfokú eszközök közül nem érdemes a költségesebbet használni. Egy kép bemutatására gazdaságosabb az frásvetítőt használni, mint a projektort.

Az alábbi kérdések segítenek a szempontok összeállításában:

Milyen célt akarok elérni, és mit akarok tanítani, fejleszteni?

Szervezet-formák (kis, vagy nagy csoport?) Milyen módszereket akarok alkalmazni?

Emberi tényezők: Tanulók kora? Mihez ért, mit tud a tanár?

Kell-e segédeszköz?

11.5. A fejlesztő nevelés-oktatásban alkalmazott módszer

A fejlesztő nevelés-oktatás többnyire projektszerű oktatással történik.

A szervezett **projekthetek** keretében olyan feladatokat kapnak a gyerekek, amelyek egy része a már tanult ismeretekre alapoz, más részük komplex élményközpontú tanulás, tapasztalatszerzés. A projektjellegű hetek megszervezésével az a célunk, hogy többet nyújtsunk tanulóinknak, a kreativitás fejlesztése mellett megtanulják a világ sokszínűségét megismerni, merjenek újat megtapasztalni, s mindezt magas szintű minőségi keretek között érik el tanulóink képességeikhez igazítva.

A pedagógiai projekt, a projektszerű oktatás megszervezése intézményünkben:

A pedagógiai projekt:

- mindig komplex,
- pedagógusok, oktatást-nevelést segítők és tanulók együttműködése,
- mindenki képességei és motivációi szerint jut szerephez,
- a differenciálás eszköze,
- individualizált,
- lehet hierarchikusan vagy demokratikusan szervezett,
- saját felelősséggel arányos feladatok és ezzel arányos jogok,
- tárgyi jellegű produktum és a létrehozó.

A pedagógiai projekt fajtái, kategóriái:

A témaválasztás módja szerint:

- pedagógus hirdeti meg Éves terv alapján vagy rendezvényhez kötve a tanév rendje szerint;
- a tanulók választanak a felkínáltak közül;
- megadott témára szerveződnek;

A projekt tartalma témája szerint:

- Tananyaghoz kötött (Éves terv alapján);
- Programhoz, rendezvényhez kötött (Tanév rendje alapján);

Interdiszciplinaritása alapján:

- szűk tartalmú;
- multidiszciplináris.

A tanítási időhöz való viszonyulása alapján:

- órarendhez igazodó;
- órarendtől eltérő;
- táborok, tematikus hetek.

Időtartama alapján:

- rövid távú (1-2 nap),
- középtávú (1-2 hét),
- hosszú távú (inkább 2 hétnél több).

A résztvevők száma szerint:

- csoportos;
- rendezvény;
- kirándulás.

11.6. A fejlesztő nevelés-oktatásban a magasabb évfolyamba lépés feltételei

A tanulók magasabb évfolyamba lépésének fejlesztő nevelés-oktatásban nincs tanulmányi követelményrendszere a tanulók állapota miatt illetve a fejlesztő nevelés-oktatás funkcióját tekintve sincs létjogosultsága az általános iskolától eltérően, mely felkészít a továbbtanulásra. Ezeket a szempontokat figyelembe véve, a jogszabályi előírásoknak megfelelően nincs évfolyam megjelölés.

11.7. A fejlesztő nevelés-oktatásban a beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A fejlesztő nevelés-oktatásban az ismeretek számonkérése játékos formában, foglalkozások alatt illetve egyéni fejlesztések alkalmával történik szóban vagy az alternatív és augmentatív kommunikáció eszköztárának segítségével.

11.8. Az értékelés, jutalmazás rendszere a fejlesztő nevelés-oktatásban

Az intézménybe lépéstől az intézmény elhagyásáig célunk elérése érdekében szükséges a fejlesztő folyamat ellenőrzése, értékelése, elemzése.

Értékelni kell:

- a tanulók tudásának mennyiségi gyarapodását
- tudásuk minőségbeli jellemzőinek változását
- önmagukhoz mért fejlődésüket
- a tanulók attitűdjét az ismeretszerzés területén.

Folyamatosan értékelni kell a tanulók munkáját szóban és szimbólumokkal.

A szóveges értékelés félévkor és a tanév végén Értékelési lap nevű nyomtatványon írásban történik. Az értékelés a tanuló fejlesztendő területeken elért eredményeit helyezi a középpontba. Ennek megfelelően elsősorban a pozitívumok, az elért eredmények jelennek meg az értékelésben, másrészt javaslatok a jövőre nézve. Az értékelésben valamennyi tanulóval foglalkozó szakember részt vesz. A tanulókat év végén oklevéllel, időnként könyvvel, fejlesztő játékkal jutalmazzuk az elért eredményekért.

11.8.1. Az intézményben vezetett tanügyi dokumentumok

Az elemző- értékelő ellenőrző folyamat fontos elemét képezik, az előre elkészített tervek. Ezek adják nevelőmunkánk folyamatának követhetőségét, programunk megvalósíthatóságát.

Az intézményvezető éves munkaterve:

Kapcsolat az egész intézményre vonatkozó oktató-, nevelő-, fejlesztőmunka és a csoportok oktató-, nevelő-, fejlesztőmunkája között.

A tanulócsoporthokra pedagógusok által megírt éves tervek:

A pedagógusok minden tanév szeptemberére elkészítik jelen pedagógiai programra alapozva Éves tervüket. Az Éves terv tartalmazza a csoportos foglalkozások tanítási napokra lebontott tananyagát. A mozgásfejlesztő pedagógusok is készítenek Egyéni fejlesztési tervet, továbbá a kutyás terápiáról és a hittanfoglalkozásokról is készül Éves terv.

Heti tervek:

A heti tervek az Éves terv lebontása órarend szerint. A Heti tervek tehát a tananyagot tartalmazzák adott napra és órára lebontva, adott tanítási héten. A Heti tervekben már megjelenik az Egyéni fejlesztések tananyaga is. A Heti terveket a csoportvezető pedagógus állítja össze részben az Éves tervek alapján (csoportvezető pedagógus és mozgásnevelő éves terve) részben előző tanítási hét tapasztalatai alapján, hiszen a fejlesztéseket elsősorban a tanulók állapota határozza meg. A tervek segítséget jelentenek a pedagógusoknak, ugyanakkor nem kezelhetőek mereven. Minden esetben figyelembe kell venni, hogy az adott tanulócsoporthra, tanulóra a tervezett tananyag helytálló-e. Módosításra lehetősége van a pedagógusoknak (szakmai autonómia gyakorlása figyelembe véve az Intézmény által képviselt szemléletet, a szakmaiság maximális követését, a gyerekek mindenképp felett álló jogát érvényesítve).

Az egyéni fejlesztési tervek:

Az egyéni fejlesztési tervek alkalmazásának szükségessége

A súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekek nem képeznek egységes csoportot. Sérüléseik és tüneteik, s azok pedagógiai következményei és akadályozottságuk is rendkívül változatosak és összetettek. A fent felvázolt javaslat alapján elkészíthető egy csoportra, tagozatra, részlegre egy egységes rehabilitációs pedagógiai program, ez azonban teljes mértékben nem valósítható meg minden tanulónál.

A már elkészült rehabilitációs pedagógiai program alapján és az egyéni adottságok és akadályozottság figyelembe vételével minden tanuló eredményesebb fejlesztéséhez egyéni fejlesztési programok készítésére van szükség.

Az egyéni fejlesztési tervek teszik lehetővé, hogy minden súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermek a képességeinek megfelelő mennyiségű és összetételű anyagot a neki megfelelő ütemben, személyre szabott eszközök, módszerek és megsegítő stratégiák alkalmazásával sajátítsa el.

Cél:

Az egyéni tervek készítésének célja, hogy azokat a tanulókat, akiknek csoportban nem fejleszthetők kellő eredményességgel, eljuttassa az egyénileg elérhető legteljesebb intellektuális, kommunikációs és szocializációs szintre. Ez lehet a csoport számára tervezett teljesítményénél alacsonyabb, de bizonyos területeken akár jóval magasabb szint is.

Feladat:

Legfontosabb feladat, hogy a súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekeknek egyénre szabott:

- eszközök,
- módszerek,
- eljárások és fejlesztési ütem alkalmazásával olyan, egyéni korrekciót is biztosító programot nyújtson, amelynek segítségével adottságaikhoz, képességeikhez és korlátaikhoz mért legeredményesebb fejlesztésük megvalósítható.

Az egyéni programok tartalmi vonatkozásai

Fogyatékoságtól függően egyénenként változhat az elsajátítandó tananyag, a módszerek és a kompenzáló technikák kiválasztása, alkalmazása, ezért az egyéni fejlesztési tervekhez egységes tartalmi útmutatót nem lehet adni. Alapját minden esetben a gyermek képességei és az intézmény rehabilitációs pedagógiai programja képezi. Az egyéni fejlesztési programok csak akkor lehetnek hatékonyak, ha elkészítésüket megelőzi egy részletes, az észlelés területére is kiterjedő felmérés. Ezt a rögtön bekerüléskor kell elvégezni, de lehetőség szerint évente meg

kell ismételni, illetve kiegészíteni az év eleji felmérési időszakban. Kiegészítő vizsgálatokra, megfigyelésekre tanév közben is sor kerülhet.

A tervnek tartalmaznia kell:

- a bevezető részt, amelyben ismertetni kell:
 - a diagnózist,
 - a magatartás, viselkedés jellemzőit
 - a beszéd, a kommunikáció, a mozgás és az egyes észlelési részterületek felmérési eredményeit
 - a TARC felmérés eredményét
 - az éves tervet, amely tartalmazza:
 - az egész évre szóló fő feladatokat
 - a megvalósítás módját, idejét, eszközeit, tanári és tanulói segédleteket.
 - a részletes tervet, mely az éves anyag egy-egy hónapra történő lebontását tartalmazza. Ezt szükség szerint lehet hosszabb, de rövidebb időre is tervezni.
- az egyéni fejlesztés-fejlődés nyomon követését fejlődési naplóban rögzítjük.

Szervezési vonatkozások

Az egyéni tervek fejlesztési irányvonalát és annak megvalósulását team-munka követi nyomon.

A team munkakapcsolata:

- A bekerülést, illetve a tanév eleji felméréseket követően az adott gyermekkel foglalkozó pedagógusok team-megbeszélést tartanak a felmérések eredményeiről.
- A felmérések értékelése után megbeszélik és összehangolják a fejlesztés irányát.
- A mozgásnevelő segítséget és útmutatást ad a speciális testhelyzetek, önkiszolgálás kialakítására, speciális asztal, szék használatára, illetve a kompenzáló technikák, eszközök alkalmazására.
- Meghatározzák az óratervét, a szabadidős, az otthoni foglalkoztatás feladatait, s összehangolják azokat.
- A team félévente tart megbeszélést.
- Kiugró negatív tapasztalatok, eredmények mutatkozásánál rendkívüli team megbeszélést kell tartani, szükség esetén a fejlesztési tervet korrigálni.
- Az egyéni fejlesztés mindig a kommunikációs, logopédiai és mozgásfejlesztő órák támogatásával, tanórai differenciált foglalkoztatással történik.

11.8.2. Értékelés

A gyermekek félévkor és tanév végén írásbeli értékelést kapnak. Félévkor szöveges értékelést ír a gyógypedagógus/konduktor a gyermekről, és tanév végén az „Értékelési lap”-ra is részletes szöveges értékelés kerül.

Az egyénre tervezett fejlesztési stratégiák és az ehhez szükséges egyedi eszközök megválasztása, tervezése, tanításának sikere minden esetben team munkát igényel, mely a fejlesztést végző pedagógus, mozgásnevelő, kommunikációt oktató pedagógus, gyógypedagógiai asszisztens, szociális gondozó és a szülők összehangolt, egymást segítő munkáját feltételezi.

- Célja, hogy a tanuló szükségleteit és élettörténetét alapul véve megalapozza a gyermek oktatásának személyre szabott tervezését,

- a beiskolázást követő három hónap áll rendelkezésre az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez megfelelő pedagógiai diagnózist követően a szakmai team és a szülők bevonásával,
- tartalmazzák valamennyi fejlesztési terület feladatait.

A szakkörön részt vett tanuló is értékelve van év végi oklevél, emléklap formájában az alkalmankénti rendszeres szóbeli értékelés mellett. Az aktuálisan kiadott Szakköri napló nincs adaptálva a fejlesztő nevelés-oktatás működésére, ezért kitöltésében eltérhetnek a szakkörvezetők az előírtaktól. Az írásbeli értékelés elhagyható a naplóból, mert egyes rendhagyó szakköröknél nem elvárható a kitöltése (hangfürdő, amely egy relaxációs alkalom) illetve nem tölthető ki az osztályfokra vonatkozó cellák sem.

11.8.3. Egyéb tanügyi dokumentumok

A jogszabályi előírásoknak megfelelően vezetendő tanügyi dokumentumok az alábbiak: Csoportnapló: a csoportnaplókat a csoportvezető pedagógusok vezetik napi rendszerességgel. A csoportnaplókat az intézményvezető nyitja meg. Az Egyéni fejlesztési tervek november végéig bevezetésre kerülnek a csoportnaplóba. A hiányzások vezetése a csoportnapló erre kijelölt oldalain történik. Az igazolásokat a napló hátulsó fedlapjának belső oldalára ragasztott borítékba gyűjtik a pedagógusok. A csoportnapló vezetése egy belsőleg összeállított Útmutató alapján történik. A csoportnaplók leadásának határideje június 30.

Egyéni fejlesztő napló: a naplókat a foglalkozást tartó csoportvezető pedagógusok vezetik. A naplók kitöltése egy belsőleg összeállított Útmutató alapján történik. Az év végi értékelés szövege ezen napló utolsó oldalára is bevezetésre kerül. A naplók leadásának határideje június 30.

Törzslap: törzslap kitöltésére minden évben sor kerül minden intézményünkkel jogviszonyban álló, fejlesztő nevelés - oktatásban résztvevő tanuló esetében. A törzslapok kitöltését az adott tanuló csoportvezetője végzi. A törzslapok leadásának határideje szeptember 15.

Beírási napló: a beírási napló minden fejlesztő nevelés - oktatásban résztvevő illetve még résztvevő tanuló nevét és legfontosabb személyi adatait tartalmazza. A Beírási napló vezetéséért az oktatási igazgató helyettes a felelős. A Beírási napló vezetése szorosan összefügg a KIR adatbázisban történő módosításokkal.

Tantárgyfelosztás: a tantárgyfelosztás tartalmazza mindazon pedagógusok kötelező óraszámát, akik a fejlesztő nevelés-oktatásban vesznek részt. A tantárgyfelosztásban láthatóvá válik, hogy a pedagógusok mivel töltik ki a kötelező 21 órájukat, esetleg végeznek-e mellette más tanórán kívüli munkát. Pl.: szakkör vezetése. A tantárgyfelosztás elkészítéséért az oktatási igazgató helyettes a felelős.

11.9. A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek

A fizikai és motorikus képességek mérésére alkalmas tesztek:

- egyszerűek
- kevés szerigényűek, és bárhol végrehajthatók
- megmutatják a gyerekek fizikai felkészültségének mértékét

A teszteket évente egyszer tanév elején ősszel vesszük fel.

A tanulóknak mindig megfelelő pihenési időt kell hagyni, a tesztek között, amennyiben a teszteljárás folyamán igény mutatkozik rá.

A motiváció nagyon fontos, miért végeztetjük.

Összehasonlítási lehetőséget nyújtunk hol áll a tanuló (személyre szólóan):

tavalyi eredményhez képest.

Szülőnek tájékoztatás: hogy tisztán lássanak és ösztönözhesék gyermekeiket mozgásképeségeik fejlesztésére.

Ha kéri az iskolaorvos, illetve a Központi Adatfeldolgozó elküldjük a teszteredményeket.

Fejlesztő nevelés-oktatásban lévő tanulók esetében az általános iskolában végzett motoros és egyéb tesztek nem végezhetőek el.

Tanulóink fizikai állapotát minden év elején felméri a mozgásfejlesztő szakemberek, egyrészt a TARC teszt megfelelő részei segítenek a felmérésben, másrészt a Jelenállapot-Mozgásvizsgálat felmérő lap, Mátrix. A felmérés eredménye alapján készítik el a szakemberek a tanulók Egyéni fejlesztési tervét.

11.10. Tanórán kívüli foglalkozások

Az oktató-nevelő munka tanórán kívüli színterei

A tanórán kívüli nevelő és egyben fejlesztő munka lényeges szerepet tölt be intézményi céljaink elérésében; kiegészíti, elmélyíti a csoport és egyéni foglalkozások hatását. E tevékenységek keretében kaphatnak helyet a tanulók egészséges fejlődéséhez szükséges arányban a felüdülést, kikapcsolódást jelentő programok is. Fontosnak tartjuk, hogy a délutáni ügyeletben értelmes, hasznos időtöltésre legyen lehetőségük a tanulóknak. Ennek érdekében év elején számos szakköri foglalkozást ajánlunk fel.

A szakkörök az érdeklődő és/vagy tehetséges tanulókkal való foglalkozás legfontosabb formája. A szakkörök nem csak élményt nyújtanak a tanulóknak, nem csak közeli, direkt tapasztalatokhoz juttatják őket, de a differenciált képességfejlesztő foglalkozások, játszva, alkotva tanulás színterei is. Szakköreink: ének-zene, kórus, csengettyű kórus, hangfürdő, kézműves, kézimunka, tánc szakkör. Az adott tanévben induló szakkörök a tanulóktól és szülőktől érkező igény, valamint a pedagógusok órapacitásától függ. A szakkörökről a szakkörvezetők naplót vezetnek és beszámolót készítenek év végén.

Tanulóink évente több alkalommal részt vehetnek valamilyen **kulturális eseményen** (színház-, mozi-, múzeumlátogatás, kiállítás megtekintése). Fejleszteni akarjuk tanulóinkban a kulturális élet számukra is hozzáférhető eseményei iránti érdeklődést, az irodalmi-művészeti élményekben való részesedést.

Ünnepélyeink az iskola életének különösen szép alkalmai. Színt, változatosságot, izgalmat jelentenek a tanítási napok sorában. Egyaránt szolgálják az értelmi és érzelmi nevelést, szociális képességek fejlesztését, de nagy szerepük van a fegyelemre nevelésben, a hazafias nevelésben is. Jó alkalmat nyújtanak a közösség előtti szereplésre, egy-egy kisebb csoport és az egyén számára.

Nemzeti ünnepeink méltó megünneplésével erősítjük tanulóink magyarságtudatát, a hazaszeretet érzését és a történelmi ismereteken túl az érzelmi kötődést nemzeti hagyományainkhoz.

Az év közi és év végi **kisebb kirándulások** célja: tanulóinkat megismertetni hazánk szép tájaival, természeti kincseivel, történelmi nevezetességeivel.

Nyári táborok, tematikus hetek lehetőség és igény szerint: Berekfürdői családi tábor, zenei hét, hittan hét, kézműves hét, agyagozós hét, városismereti hét, sport hét, gyógyúszás, AAK hét, finomságok hete, kutyás terápia hete.

12. Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek

Általános nevelési elvek

- az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt
- a Föld egészséges folyamatainak visszaállítására, harmóniára törekvés
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése
- a testi-lelki egészség megőrzése
- érzékenyvé tenni a tanulókat a környezet állapota iránt
- bekapcsolni az intézményt a közvetlen környezet értékeinek megőrzésébe, gyarapításába
- egyházi intézményként keresztyén kötelességünk is a környezetünk, a teremtett világ védelme és benne a saját életünk felelős vezetése

Az Immánuel Otthon és Iskola elköteleződése a környezeti nevelés terén

A környezet-és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természet-környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életéről sem, mivel az ember a természet része. Az ember által okozott természeti-környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza a saját szervezete működésére, környezetünk védelme viszont a saját szervezetünk védelmét is jelenti. Ennek szellemében kívánjuk nevelni a ránk bízott gyermekeket, és programjainkkal a tanulók és szülők egészségtudatos magatartását is fejleszteni kívánjuk. A külső és belső terek hangulatosabbá tételét is célozza a növények jelenléte és fontos tudást jelent a róluk való gondoskodás. Munkatársaink figyelnek az intézmény energia és vízfelhasználására, csökken a keletkezett hulladék mennyisége, melynek java részét szelektíven gyűjtjük. Ezekre tanulóinkat is ösztönözzük.

Hosszú távú pedagógiai célok a fogyatékból adódó korlátokon belül

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- rendszerszemléletre nevelés
- holisztikus szemléletmód kialakítása
- fenntarthatóságra nevelés
- a környezetetika hatékony fejlesztése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia kialakítása
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése
- az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása
- ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát.
- helyzetfelismerés, ok-okozati összefüggések
- problémamegoldó gondolkodás, döntésképesség
- globális összefüggések megértése
- létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása
- az orvostudomány eredményeiből levonható helyes magatartásra, tevékenységre történő aktivizálás
- a családi életre nevelés fejlesztése
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése

13. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Intézményünkben kiemelkedően fontos feladatának tekinti a személyiségfejlesztést. A tanulók fogyatékból is adódóan az átlagosnál is hangsúlyosabb a tanulók önmaguk elfogadására való nevelés, valamint a helyes önértékelés kialakítása. Annak megtapasztaltatását a mindennapi helyzetekben kötelezően alkalmazni kell, hogy minden személyiség egyformán értékes és fontos.

A személyiségnevelés feladatai a különböző szintereken

A különböző foglalkozások, intézményen belüli és kívüli tevékenységek, rendezvényeken való részvétel, ünnepségeink eszközei a készségek és képességek kialakulásának és fejlődésének. Az ismeretek életkori és fejlettségi szinthez igazodó feldolgozása alapja a világszemlélet, világkép kialakulásának. Az alapvető követelmények és a ráépülő differenciálás lehetővé teszik, hogy az intézményen belüli és intézményen kívüli tevékenységek (vásárlás piacon, színházlátogatás, állatkerti látogatás, séta a városban, versenyek, rendezvények stb.) és a spontán tapasztalatok együttesen a személyiség kiteljesedését szolgálják.

Minden tanítási nap Reggeli körrel kezdődik, amelyen a tanulók köszöntik egymást, kifejezik hangulatukat, megfigyeli egymást, megbeszéljük az időjárást és vidám énekléssel, mondókázással zárul a foglalkozás, amely egyszerre egy jó hangulatú kezdése is a napnak. A Reggeli kör alatt a tanulók megtanulnak figyelni egymásra, egymást megtisztelve hallgatni vagy éppen kommunikálni. Megérik a szeretetteljes és biztonságot nyújtó nyitott közösséget, mely a személyiségfejlesztés alapja. A sikerélmény a személyiség kibontakozásának és fejlődésének alapvető összetevője minden gyermek számára. A gyakran sok kudarcot és rengeteg énkép-romboló élményt átélő

fejlesztő iskolás tanulók személyiségfejlesztésében pedig kulcsszerepet tölt be. A sikerélmény megtapasztalásához egyaránt eszköz az óráközi differenciálás, a gyógypedagógusok fejlesztő munkája, az asszisztensek fejlesztő gondozása.

A szakköri tevékenységek szintén sikerélményhez juttatja a tanulókat, önmagukról pozitív élményekhez juthatnak, átélheti az „én csináltam, én alkottam” erősítő élményét.

Intézményünkbe lehetőség van Ki mit tud-on való részvételre, ünnepeken való szereplésre, egyéb belső és külső rendezvényeken való fellépésre. Ezek az események önbizalom-fejlesztő és közösségépítő alkalmak is egyben.

A testi és lelki fejlődés összhangját teremti meg, a mozgásfejlesztő szakemberek által vezetett játékos mozgásnevelés órák.

Az esztétikus mozgás és a művészetek komplex személyiségfejlesztő hatása kapcsolódik össze a szereplés sikerélményével a táncfoglalkozások alkalmával.

A személyiségfejlesztés szempontjai az értékelésben

A tanulók minden foglalkozás végén értékelve vannak. Az értékelés szóban történik, de kiegészülhet levonóval, pecséttel. Az értékelés során is alkalmazzuk a totális kommunikáció adta lehetőségeit: testjelek, gesztusjelek, tárgyak, metakommunikatív jelzések használata. Elsősorban a pozitívumok megerősítése történik, de a negatívumok visszajelzése is megtörténik. A tanulókat félévkor és év végén írásban is értékelik a pedagógusok. Az értékelés kiter a tanuló elért eredményeire és javaslatokkal él a jövőre való tekintettel.

14. Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

- a tanulókkal szemben támasztott elvárások minden tanuló számára elvárható módon való ismertetése, közös értelmezés (AAK-s eszközök, módszerek, Könnyen érthető Házi rend),
- a tanulók egymás megismerésének, az egymásra való figyelés segítése, támogatása,
- felmerülő feladatok, problémák lehetőség szerint közös megbeszélése a tanulókkal,
- a foglalkozáson a legnagyobb csoportaktivitás elérése,
- minél több lehetőség adása választásra, véleménynyilvánításra,
- segítségnyújtás a konfliktushelyzetek megoldásában,
- személyes példamutatás,
- minél több lehetőség biztosításra a közös tevékenykedésre,
- közösségi programokon való részvétel és aktivitás segítése,
- egymás segítésére, szeretetére való nevelés,
- jutalmazás és büntetés alkalmazása.

15. Pedagógusok helyi intézményi feladatai

- Értekezleteken, teameken való részvétel,
- Kötelező tanórai foglalkozások megtartása,
- Nevelő-oktató munkát segítő feladatként étkezésben és mozgásnevelésben való segítség,
- Kötelező tanórai foglalkozásokon kívüli foglalkozások megtartása
- Szakkörvezetés,
- Adminisztráció (Éves terv, TARC, Mátrix Egyéni fejlesztési terv, Órarend, Törzslap, Egyéni gondozási terv, Csoportnapló, Egyéni fejlesztő napló, Heti terv, Félévi értékelés, Értékelés, Szakköri napló)
- Szülőkkal való kapcsolattartás
- ünnepek, programok megszervezése és levezetése
- Külső rendezvényeken, egyházi alkalmakon való részvétel

16. A szülő, tanuló, pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

Kapcsolattartás formái, módjai a munkatársakkal:

- e-mail,
- körlevél,

- telefon,
- értekezlet,
- team,
- személyes elbeszélgetés,
- óralátogatás.

Kapcsolattartás formái, módjai a szülőkkel:

- üzenő füzet,
- telefon,
- e-mail,
- honlap,
- személyes elbeszélgetés,
- óralátogatás,
- fogadó óra.

Kapcsolattartás az intézmény partnereivel:

- telefon,
- e-mail,
- honlap,
- személyes elbeszélgetés

17. Alapszolgáltatáson túli szolgáltatásaink

Orvosi konzultációk:

A fejlődési diagnózis megállapítása, a speciális orvosi vizsgálatok elvégzése és a fogyatékossgal kapcsolatos egészségügyi kérdésekben tanácsadás nyújtása, valamint a kontrollvizsgálatokkal a gyermek fejlődési ütemének felmérése.

Gyermekgyógyászati, gyermekneurológiai, ortopédiai, iskolaorvosi konzultáció, vizsgálat nyújt szervezeti keretben ehhez a szolgáltatáshoz. Segédeszközök biztosításának megszervezése (felírás, helyi mintavétel, kiszállítás)

Könyvtári szolgáltatás:

A szülők és intézmény dolgozói számára nyitva áll. A kölcsönzési idő 1 hónap. Orvosi, pedagógiai szakkönyvek, folyóiratok, valamint a szülők számára készült kiadványok alkotják a készletünket.

AAK eszközök kölcsönzése:

A régióban élő beszédképtelen gyermekek számára nyújt kommunikációs tanácsadást és AAK eszközöket az intézmény keretein belül működő alternatív és augmentatív kommunikációs eszközkölcsönző.

Fejlesztő játékok kölcsönzése:

A terápiás fejlesztő foglalkozások megerősítése céljából a szülőknek segítséget nyújtunk azzal, hogy a fejlesztő eszközöket, játékokat otthoni használatra kikölcsönözhetik a pedagógus javaslatára.

Szülőcsoport foglalkozás:

Lehetőséget biztosítunk a szülők egymással és a szakemberekkel történő tapasztalat- és eszmecsereére. Célunk, hogy a szülők a szülői önszervezővé váljanak.

Családlátogatás:

A családlátogatások során az egész család számára életviteli segítséget tudunk nyújtani. A család otthonában a személyesebb beszélgetések sok-sok feszültséget oldanak a szülőkben. Ezen találkozások során a gyógypedagógusok is megismerhetik a családban kialakult szokásokat, amelyeket a fejlesztések során figyelembe lehet venni.

Családgondozás:

A fogyatékos gyermek születése nagyon sok nehézséget okoz a családban, a szülők életében, ami még az egyébként jól működő, kiegyensúlyozott kapcsolatot, házasságot is ingoványos talajra helyezi. A gyermek elfogadására, az élet újraszervezésére, az új feladatokhoz való alkalmazkodásra nem minden szülő képes önállóan. A szakmai team feladata a nehéz helyzetben levő családok segítése. Más esetben, pedig intézményünkben kerül sor a négy szemközti beszélgetésre, a közös gondolkodásra, a problémamegoldásra. Az anyagi és a mindennapi problémák mellett a lelki erőforrások hiányával küzdenek a gyermekeket egyedül nevelő

szülők is, vagy ahol a házastárs nem partner a gyermek fejlesztésével, nevelésével kapcsolatos problémák megoldásában. Gyakran az is erősíti a szülő magányosságát, ha a család sem áll mögötte.

Fogadóórák, szülői értekezletek:

Igény szerint egyeztetett időpontban, a szülő és a szakember között, az év közben a gyermekekkel kapcsolatban felvetődő ügyek szociális, jogi, törvényi háttéréről tájékoztatás nyújtása.

Szabadidős programok, rendezvények szervezése, ünnepek:

Reformáció Ünnepe, Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja.

Egyéb szabadidős tevékenységek:

Névnapok, születésnapok, játszóházak, állatkert-, múzeumlátogatások.

Táboroztatás:

Nyári tábor, tematikus hét szervezése külső helyszíneken és belső napközis táborok szervezése

Referenciaanyagok készítése, terjesztése:

Az intézmény megismertetése céljából, valamint a szakmai munkánk propagálása céljából.

Szakmai továbbképzéseken való részvétel:

A szakemberek szakmai tudásának elmélyítése, ismereteinek bővítése érdekében különböző tanfolyamokon, továbbképzéseken vesznek részt.

Gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenység

Az intézmény gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenysége során biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, védő-óvó intézkedéseket végez a rászorulóik érdekében. A gyermek és ifjúsági tevékenység célja elsősorban a prevenció, a hátrányos helyzet csökkentése vagy fokozódásának megakadályozása, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve megszüntetése. Veszélyeztetettség esetén jelzéssel lenni az illetékes szervek, hatóságok felé.

Az eredményes gyermek- és ifjúsági tevékenység érdekében fontos az együttműködés a Gyermekjóléti Szolgálatokkal, a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálattal, a Családsegítő Szolgálatokkal, a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Szociális Igazgatási Irodájával.

Lelkigondozás:

A családok igényeit szem előtt tartva az Otthon lelkésze egyéni igények szerint nyújt segítséget.

18. Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Mivel az intézmény integráltan nem nevelhető sajátos nevelési igényű tanulókat lát el, akik súlyos halmozott fogyatékkal élnek, ezért intézményünk számára az esélymegerősítő intézkedéseknek, melyek társadalmi integrációjukat segítik elő, az alábbi esetekben van relevanciája:

- Pedagógiai programba beépített tárgy a szűkebb- tágabb környezet megismerését szolgáló tantárgy van, melynek során a társadalom különböző szinterein való megjelenést biztosítjuk a tanulóinknak akadályozottságtól függetlenül, így rendszeresen visszük tanulóinkat
 1. bábszínházba
 2. gyorsétterembe
 3. cukrászdába
 4. állatkertbe
 5. vidámparkba
 6. játszótérre
 7. múzeumba
 8. áruházba
 9. piacra
- Szintén pedagógiai programban foglalt mindennapi tevékenység az életvitel foglalkozás, melynek során a minél önállóbb életre való felkészítés, háztartási, önellátási ismeretek, készségek elsajátíttatása a célunk a fogyatékosok szabta határok között. Ennek keretében
 1. takarítás részmozzanatainak, elemeinek elsajátíttatása
 2. sütés-főzés részmozzanatainak elsajátíttatása
 3. önkiszolgálás elemeinek elsajátíttatása
- A legkülönbözőbb fórumokon meghirdetett helyi és nemzetközi ifjúsági zenei és táncfesztiválokra benevezve lehetősége van a tanulóknak a többségi iskolába járó tanulókkal együtt megmérettetni magukat, közösen szerepelni
- Egyházi intézmény lévén a különböző egyházi fórumokon is rendszeresen megjelennek tanulóink integrálva a gyülekezet közösségébe.
- Beszédképtelen tanulóink alternatív és augmentatív kommunikációs módszerek elsajátítása és ilyen eszközök használata révén szintén a társadalmi integráció és önrendelkezés magasabb fokára juthatnak
- Mozgásukban akadályozott tanulóink számára a lehető leghatékonyabb helyváltoztató mozgást segítő eszközöket igyekszünk biztosítani, és azok használatának tanítása fontos intézményi cél.
- Értelmileg akadályozott és halmozott fogyatékkal élő, valamint magatartászavaros tanulók esetében hangsúlyozottan jelen van a pedagógiai munkában a társadalom által elvárt viselkedésformák elsajátíttatása (köszönés, társas viselkedés, proxemika, stb.)

19. Függelék

Oktatás eszközei a 20/2012 EMMI rendelet 2. számú mellékletéből különösképpen az alábbiak:

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

	A	B	C
1.	I. Játékok, játékeszközök (mennyiség eszközfajtánként)		
2.	különböző játékok (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
11.	Televízió	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
12.	magnetofon/CD lejátszó/hangfalak	három csoportonként 1	
13.	diavetítő vagy projektor	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	Vetítövászon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint
16.	hangszer (gyermekeknek)	gyermek-csoportonként, a gyermekek	az óvoda pedagógiai programja szerint

		30%-ának megfelelő mennyiségben	
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő óvodában; az óvoda pedagógiai programja szerint
18.	projektor vagy írásvetítő	1	

+ számítógép, laptop, tablet, AAK, PCS képek használata

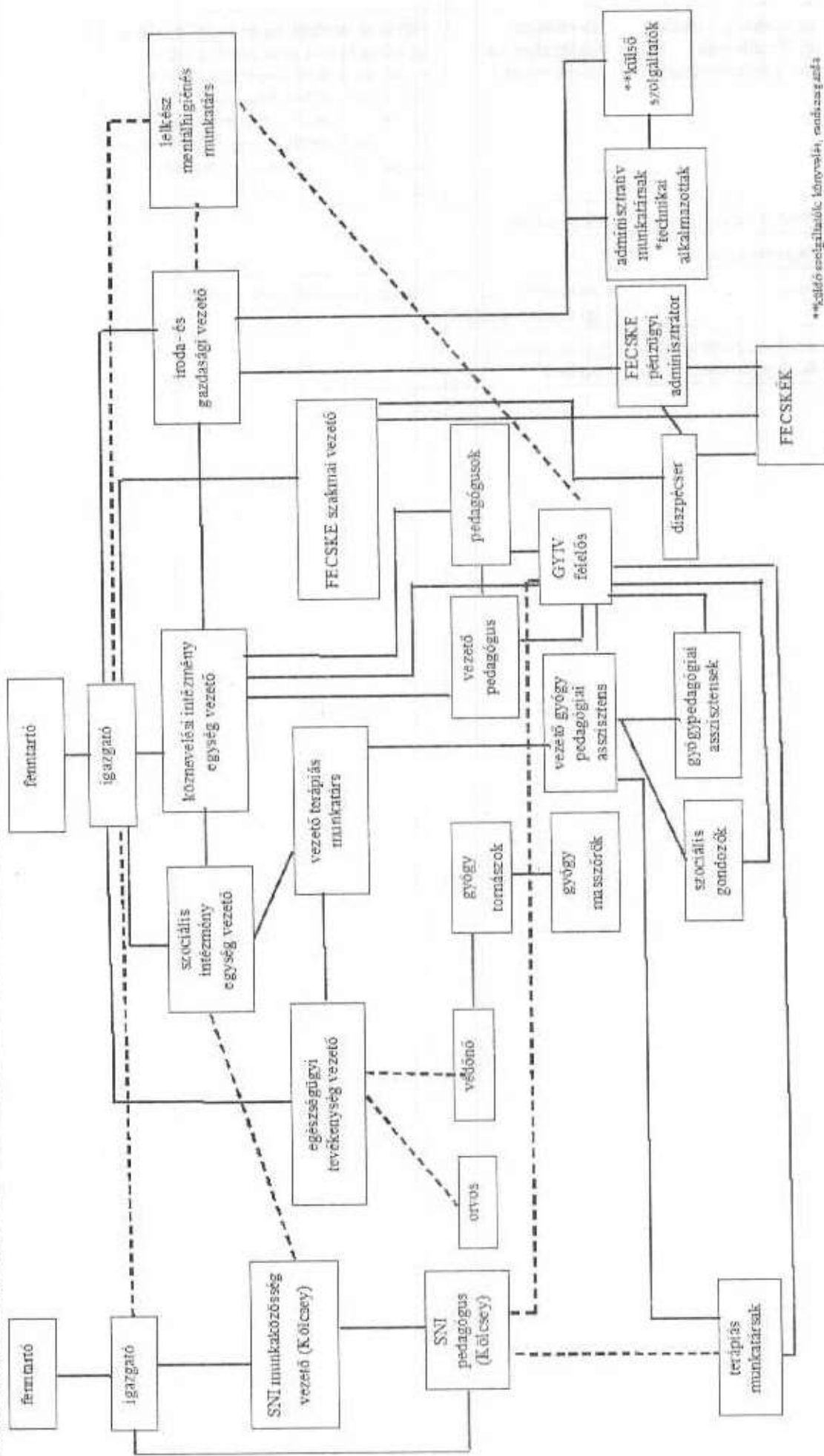
VI. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK TOVÁBBI SPECIÁLIS ESZKÖZEI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel

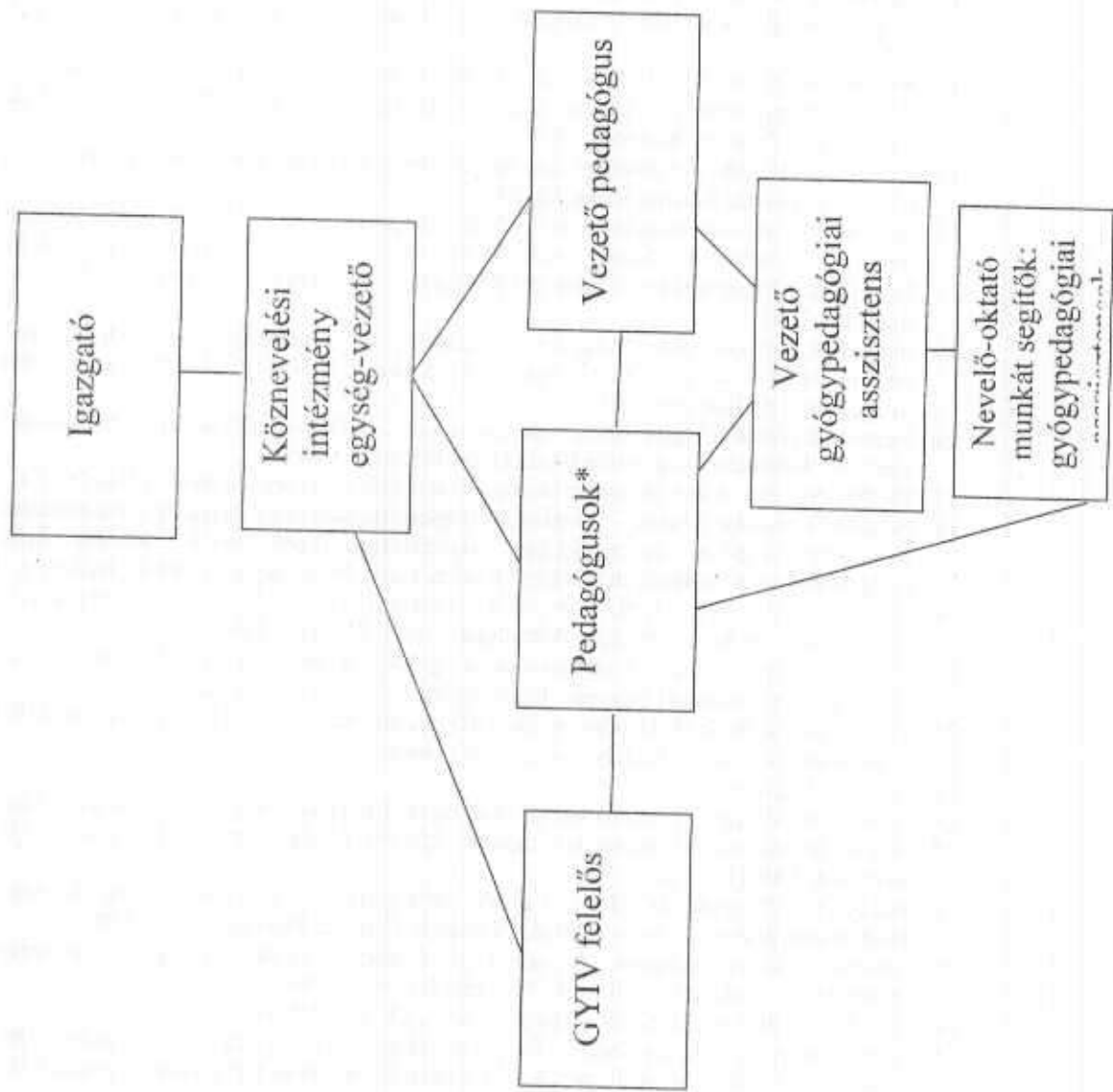
	A	B	C
1.	1. Beszédfogyatékosok		
2.	tükör 120 X 180 cm	csoportonként 1	
3.	logopédiai alapkészlet	csoportonként 1	
4.	2. Hallási fogyatékosok		
5.	Dallamíró	csoportonként 1	
6.	hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el és a gyermekek száma nem éri el a tizenháromat, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
7.	vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék	gyermeklétszám szerint 1	
8.	a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó (alternatív és augmentatív kommunikációs eszközök)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében

9.	nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	abban az esetben, ha az óvoda a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelését a többi gyermekkel azonos óvodai csoportban látja el, és a gyermekek száma nem éri el a tizenötöt, az eszköz használata megoldható másik köznevelési intézménnyel történő együttműködés keretében
10.	szurdologopédiai eszközök	csoportonként 1	
11.	3. Látási fogyatékosok		
12.	Olvasótelevízió	gyermeklétszám figyelembevételével	gyengénlátók, aliglátók számára
13.	hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	gyermeklétszám szerint 1	

20. Szervezeti ábra: az Immánuel Otthon mint szervezet funkcionális, szervezeti és hierarchikus kapcsolatainak ábrája

DNRE IMMÁNUEL OTTHON ÉS ISKOLA – KÖZNEVELÉSI INTÉZMÉNYEGYSÉG KAPCSOLATI ÁBRÁJA

21. Irodalom

1. Benczúr Miklósné, dr.: Sérülésspecifikus mozgásnevelés, mozgáskorlátozottak mozgásterápiája, adaptált testnevelése és mindennapos tevékenységre nevelése (Főiskolai tankönyv), A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest, 2000
2. Benczúr Miklósné, dr. (szerk.): Rehabilitációs foglalkoztató terápia (Tanulmánygyűjtemény), Abai és Társai Nyomdaipari Társulás, Budapest, 1999
3. Bernolák Béláné: (szerk.): Hidroterápia és speciális úszásoktatás, Oktatási segédanyag a Rehabilitációs úszásoktató szakirányú továbbképzéshez, (Fordításgyűjtemény) ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest, 2001
5. Csávás Dezsóné: A Bobath-módszer, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest, 2001
8. Fótiné Hoffmann Éva (szerk.): Szemelvénygyűjtemény a mozgásfogyatékos gyermekek nyelvi fejlődése és kommunikációja köréből, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest, 1994
9. Kálmán Zsófia, Habil Dr.: Kommunikáció Bliss-nyelven Bliss Alapítvány, Kossuth Nyomda, Budapest, 1989
10. Kissné Haffner Éva: Játékra nevelés a gyógypedagógiai óvodában, Gyógypedagógiai továbbképzés könyvtára c. sorozat, 33. kötet, Országos Pedagógiai Intézet, Budapest, 1987
11. Márkus Eszter: Képességfejlesztő eszközök a súlyosan és halmozottan sérült mozgásfogyatékos gyermekek gyógypedagógiai nevelésében (Útmutató), Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest, 1994
12. Márkus Eszter (szerk.): Halmozottan sérült, súlyosan mozgáskorlátozott gyermekek nevelése, fejlesztése (Szemelvénygyűjtemény), Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Abai és Társai Nyomdaipari Társulás, Budapest, 1999
13. Márkus Eszter: Súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekek nevelésének elméleti és gyakorlati problémái (Doktori értekezés, Kézirat) Budapest, 2005
14. Nagyné dr. Réz Ilona (szerk.): A korai fejlesztés-gondozás és a fejlesztő felkészítés elméletét és gyakorlatát bemutató információhordozók gyűjteménye, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar Pedagógiai Szakszolgáltató és Szakmai Szolgáltató Központja, A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest, 2001
15. Nagyné dr. Réz Ilona (szerk.): Egyéni fejlesztési tervek gyűjteménye, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar Pedagógiai Szakszolgáltató és Szakmai Szolgáltató Központja, A/3 Nyomdaipari és Kiadói Szolgáltató Kft., Budapest, 2001
16. Németh Erzsébet-S.Pintye Mária: Mozdul a szó... (Súlyosan akadályozott beszédfejlődésű gyerekek korai integratív fejlesztése) Logopédia Kiadó Gmk., Budapest, 1995
17. Pfeffer, Wilhelm: A súlyos értelmi akadályozottak fejlesztésének alapvetése, B.G.Gy.T.F., 1995
18. Schaffer, Franciska: Munka – Szórakozás – Fejlesztés, Konceptió súlyosan-halmozottan akadályozott emberek és segítők életének és munkájának alakításához, (Ford., szerk.: Márkus Eszter) Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Abai és Társai Nyomdaipari Társulás, Budapest, 1998
19. Szép Lászlóné (szerk.): Játékra nevelés a foglalkoztató iskolában, Gyógypedagógiai továbbképzés könyvtára című sorozat, 20. kötet, Országos Pedagógiai Intézet, Budapest, 1984
20. Várkonyi Ágnes (szerk.): A szenzomotoros fejlődés zavarainak korai felismerése, Főiskolai jegyzet, Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem, Egészségügyi Főiskolai Kar, Budapest, 1997
21. Zilahy Józsefné és társai: Óvodai nevelés játékkal, mesével, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1997
22. Kerettanterv értelmileg akadályozott tanulók számára
23. Nemzeti Alaptanterv
24. Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve, Oktatási Minisztérium, Budapest, 2000
25. Súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő iskolai oktatásának irányelve, Oktatási Minisztérium, Budapest, 2006 (Tervezet)
26. Pedagógiai Program és Helyi Tanterv, Mozgásjavító Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Diákotthon Csillagház Tagozata Budapest, 2004-2005
27. Terápiás fejlesztő program, Mozgásjavító Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Diákotthon Csillagház Tagozata Budapest, 2004
28. H. Schmidt: Religionsdidaktik I. Stuttgart, 1982, 87. Idézi Uő: im. 91.
29. Müller-Friese, A. - Leimgruber, S.: Religionspädagogische Aspekte eines integrativen Religionsunterrichts. In A. Pithan - G. Adam - R. Kollmann(hg.): Handbuch Integrative Religionspädagogik: Reflexionen und Impulse für Gesellschaft, Schule und Gemeinde. Gütersloh, 2002, 362-367.
30. Müller.Friese, A. - Leimgruber, S.: im. 363. és 366.

22.Záró rendelkezések

22.1 A Rehabilitációs Pedagógiai Program hatályba lépése

A Rehabilitációs pedagógiai Program a Nkt. 26.§- a alapján került átdolgozásra, amely a jóváhagyást követően felmenő rendszerben kerül bevezetésre.

22.2 A Rehabilitációs Pedagógiai Program értékelése és felülvizsgálata

A Rehabilitációs Pedagógiai Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan, évente felülvizsgálja.

A Rehabilitációs Pedagógiai Programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását, amennyiben a törvény másképp nem rendelkezik háromévenként, ellenőrizni kell, szükség esetén át kell dolgozni vagy új programot kell írni.

22.3 A Rehabilitációs Pedagógiai Program módosítása

A módosításra javaslatot tehet:

- az intézményvezető
- a nevelőtestület bármely tagja
- a Szülői szervezet (amennyiben van)
- az iskola fenntartója

22.4. Tájékoztatás a Rehabilitációs Pedagógiai programról

A Rehabilitációs Pedagógiai Program módosítása esetén az intézményvezető a szülői értekezleteken a szülők számára, illetve a csoportvezetők a tanulók számára tájékoztatást adnak.

22.5 A Rehabilitációs Pedagógiai Program nyilvánosságra hozatal módja

Az intézmény Rehabilitációs Pedagógiai Programja nyilvános, a szülők, tanuló számára megtekinthető. (honlap, iroda)

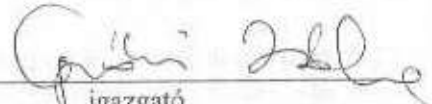
A Rehabilitációs Pedagógiai Program a fenntartó jóváhagyásával 2017. szeptember 1-én lép életbe. Hatálya a visszavonásig vagy módosításáig tart.

24. Legitimációs záradékok

A Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolájának Rehabilitációs Pedagógiai Programjának elfogadása és jóváhagyása

A Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolájának Rehabilitációs Pedagógiai Programját, annak Nevelési Programját és Helyi Tantervét jóváhagyom.

Kelt: Debrecen, 2017. aug. 28.

igazgató

Nevelőtestületi jóváhagyás:

A Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolájának Rehabilitációs Pedagógiai Programját, annak Nevelési Programját és Helyi Tantervét az intézmény nevelőtestülete 2017. augusztus 31-én tartott nevelőtestületi ülésén jóváhagyta

Kelt: Debrecen, 2017. aug. 28.

a nevelőtestület képviselője

Fenntartói jóváhagyás

Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Fejlesztő Nevelés-Oktatást Végző Iskolájának Rehabilitációs Pedagógiai programját a Fenntartó Debrecen Nagytemplomi Református Egyházközség Igazgatótanácsa

2017. szeptember 11. napján tartott ülésén jóváhagyta.

**„MINI IPI” a fejlesztő nevelés-oktatásban
tanári segédanyag a tanköteles koron túli fiatalok csoportjába való felkészüléshez**
(a Rehabilitációs Pedagógiai Program I. számú melléklete)

- 1. A foglalkozás megnevezése: Szűkebb- tágabb környezet, képe: földgömb, jelle: körülnézés.**
A foglalkozás ajánlott heti óraszámja: 2.
A foglalkozás célja: A tanulók magabiztosabb tájékozódása szűkebb és tágabb környezetükben egyaránt, ennek a bővítése. Munkára nevelést segítve minél több foglalkozás, munkahely megismerése, megismertetése. Városunk, környezetünk helyszíneinek megismerése, megtekintése. Önmaguk megismerése. Az eddig tanult fogalmak, tevékenységek elmélyítése, bővítése.
A foglalkozás állandó elemei (felépítés): köszöntés, motiváció, az óra feladatának ismertetése, bemutatása, magyarázat, szemléltetés, feladatok megvalósítása, értékelés, jutalmazás.
Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Segítségnyújtás az önálló élethez. Önálló véleményalkotás, tetszés-nem tetszés kinyilvánítása. Szövegértés fejlesztése. Esetleg néhány munkafolyamat megtanulása, gyakorlása. Tájékozódás segítése tágabb környezetükben is. Beszédfejlesztés, mozgásfejlesztés. Önálló feladatmegoldások.
A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Szövegértés fejlesztése. Tárgyak felismerése a gyakorlatban, használatuk. Kommunikációs szótár, tárgyak képek, PCS képek, számítógép használata. Beszélgetés. Ismerkedés idc-genekkel. Testjelek, gesztusjelek, PCS képek tanulásának bővítése. Véleményalkotás, tetszés - nem tetszés, hozzászólás. Megtanulni kérdezni. Párbeszéd gyakorlása.
A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: képek, könyvek, filmek, használati tárgyak, tanult munkahelyek tárgyainak megismerése, megtekintése.
A foglalkozáson alkalmazott módszerek: verbális, szemléltetés, gyakorlati módszerek, receptív, reprodukív részben felfedező, közös tanári-tanulói dominanciájú, új ismeretek tanításának- tanulásának módszere, képességnek alkalmazásnak módszere, rendszerezés és rögzítés módszere, monologikus dialogikus módszerek, előadás, magyarázat, szemléltetés, bemutatás, kooperatív oktatási módszerek, szerepjátékok, játékok.
A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: frontális munka, páros munka, csoportmunka.
A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): A legfontosabb minél több foglalkozás, munkahely megismerése, megismertetése. A munkafolyamatok, feladatok ismertetése. Lehetőség szerint bekapcsolódni a munkába. Minél több helyszínre eljutni. Évszaknak, ünnepeknek megfelelően csoportosítani a munkahelyeket. Tervezett foglalkozások, munkahelyek: állatgondozó, erdei iskola, kertészet, földművelés, boltok, piac, orvos, gyógyszertár, könyvtáros, cipész, órák, fodrász, kozmetikus, varrónő, sofőr, tanító, övönő, fényképész, postás, műzeumi dolgozó, autószerelő, benzinkutas, lelkipásztor, cukrász, szakács, pék, hentes. Kukás, szelektív hulladékgyűjtés tanulása.
A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): csoportban dolgozó asszisztens, mozgásnevelő, sofőr, ha van önkéntes, foglalkozásokat megismertető dolgozók.
 Testtudat fejlesztése. Téri irányok tanulása. Rész

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: szemléltető képek, használati tárgyak, a kirándulásokhoz kisbusz, internet a tantermi számítógépre.

2. A foglalkozás megnevezése: Reggeli kör. Jele: karika, mutatója: karika rajzolása a levegőbe.

A foglalkozás ajánlott heti óraszám: 5 óra.

A foglalkozás célja: Mindennapi munka elkezdése, felkészülés. Társak megismerése. Memóriafejlesztés. Napi rutin kialakítása. Tájékozódás az évszakok, naptár, időjárás területén. Önkifejezés tanulása. Érzelmeik kinyilvánítása.

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): Köszöntés, saját kép, név, jel felismerése, saját ének elneklése, csoportkép, csoportének elneklése, elmondják ki hogy van, évszak mondása, időjárás megbeszélése. Napi feladatok, órák sorrendjének kialakítása.

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Saját kép, jel, név felismerése. Tájékozódás a táblán, képek felrakása. Önállóan mondhatja, hogy érzi magát. Elmondhatja hogyan indult a napja, bántja e valami, mit szeretne csinálni az adott napon.

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: PCS képek, fényképek, jelek, névtáblák, kommunikációs szótár, kommunikátorok használata.

A foglalkozáson alkalmazott módszerek, anyagok, kellékek: PCS képek, tanulók fotói, jelek, névtáblák, időjárás, évszak képei, hangulatos/érzelmet kifejező képek, hangszerek, kommunikátorok, tábla.

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: Verbalis. Monologikus és dialogikus módszerek. Magyarázat, szemléltetés.

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: Frontális, egyéni, csoportos.

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): Évszakkonként, ünnepenként változó mondókák, versek, énekek.

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): Csoportban dolgozó asszisztens.

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája:

3. A foglalkozás megnevezése: mozgásnevelés, jele: pálcica, mutatója: magasba emelt kéz.

A foglalkozás heti óraszám: 5.

A foglalkozás célja: A tanulók mozgásállapotának szinten tartása, javítása. Önálló járás-állás fejlesztése, megtartása, segédeszközökkel való mozgás kialakítása. Nagymozgások fejlesztése, manipuláció, finommozgás kialakítása.

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): köszöntés, motiváció, feladatok bemutatása, feladatok kivitelezése, értékelés.

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: - testtudat, testséma kialakítása

- öltözködés – vetkőzés kialakítása, cipő le – felvétele

- fogás – elengedés fejlesztése, kialakítása. Fogás megtartása

- önálló állás –járás kialakítása, ritmikus járás fejlesztése, elesés – felállás tanulása

- kerékesszékől átülés, kiszállás gyakorlása

- egyensúly megtartása, fejlesztése

- önálló közlekedés, önálló testhelyzet változtatása

- hangoztatás fejlesztése

- mozgás és beszéd összekötése, feladatmondás és számolás útján

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: - megfélelő légzés kialakítása

- hangoztatás fejlesztése

- mozgás és beszéd összekötése, feladatmondás és számolás útján

- feladatok végzése énekre, mondókára a megfelelő ritmus és énekhang kialakítása

A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: Tornaterem és felszerelése (tornaszőnyeg, tornapad, nehezített járást segítő eszközök, számolyok, karikák, labdák, egyensúlyfejlesztéshez eszközök, töltesér, hinta) támlás székek, pálcák, kendők, termések.

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: verbális, bemutatás, produktív, reprodukív, tevékenység, kooperatív oktatási módszer, értékelés, jutalmazás.

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: csoportos, egyéni, páros.

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): -2 tornatermi tornaóra: fekvő torna, nehezített járás fejlesztése, versenyfeladatok.

finommozgás, körjátékok, udvari játékok.

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): csoportban dolgozó asszisztens, gyógypedagógus, ha van önkéntes.

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: pálcák, termések, karikák, természetes anyagok, műanyag doboz.

4. A foglalkozás megnevezése: Játék- szabadidő-kommunikáció. Jele: kocka, mutatása: taps.

A foglalkozás ajánlott heti óraszama: 2óra.

A foglalkozás célja: Tanulók tanuljanak meg játszani egyedül és társaikkal együtt. Tanulják meg a szabadidejüket hasznosan eltölteni, találjanak maguknak hobbijt, elfoglaltságot. Érezzék jól magukat a csoportban, figyeljenek egymásra, tanuljanak meg várni, együtt örülni.

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): Köszöntés, motiváció, magyarázat, szemléltetés/bemutató, feladatok végrehajtása, értékelés, jutalmazás.

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Önálló feladatvégzés. Játék örömeinek, sikerének megélése. Társak segítése. Tudjanak egyedül is játszani (kirakó, számítógép, énekek...). Szituációs játékokban tanulják meg a szerepeket eljátszani, hogy ha hasonlító helyzetbe kerülnek a tanultakat alkalmazni tudják (bolt, orvosi rendelő, piac...).

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Szövegértés fejlesztése. Válaszadás. Tudják megmondani mihez, van kedvük, mit játszanának szívesen. Kommunikációs szótár, tárgyak, tárgyképek, PCS képek, számítógép használata. Beszédfejlesztés. Mondókák, versek, énekek tanulása, válaszadás feladatok. Memóriafejlesztés.

A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: Játékok, társas játékok, társas játékok, számítógépes játékok.

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: Verbális feladatközlés, bemutatás/szemléltetés, bemutatás/szemléltetés, produktív tevékenység, induktív, deduktív jellegű módszerek, új ismeretek, képességek tanítása, monológus, dialógus módszerek, kooperatív oktatási módszerek, elbeszélés, szimuláció, szerepjáték, játék.

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: Frontális, egyéni, páros és csoportos egyaránt.

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): szituációs játékok, számítógépes játékok, társasjátékok, dráma játékok, beszédfejlesztő játékok, körjátékok, dalok, mondókák, udvari játékok.

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): Csoportban dolgozó asszisztens.

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: társas játékok, számítógépes játékok.

5. A foglalkozás megnevezése: Életvitel. Jele: kavarást utánozó mozdulat, kép: fakánál edénnyel.

A foglalkozás ajánlott heti óraszama: 2 óra.

A foglalkozás célja: Önálló életre nevelés. Örömszerzés, sikerélmény. Otthon is hasznosítható munkafolyamatok tanulása.

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): Köszöntés, motiváció, bemutatás, eszközök, hozzávalók kiválogatása, munkafolyamatok elvégzése, rendrakás, értékelés, jutalmazás, a készített étel elfogyasztása.

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Megpróbáljuk, hogy az összes munkafolyamatot önállóan, szóbeli irányítással hajtsák végre a tanulók. A mozgásukban akadályozottakkal együtt vezetve végezzük a feladatokat. Az órán tanultakat szeretnénk ha a mindennapi életükben, otthon is alkalmazniuk.

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Szövegértés. Kérdésekre válasz/zadás. Használati tárgyak kiválogatása szóbeli utasítása alapján. Feladatukat erősítése. Választási lehetőségek felajánlása. A tanult kommunikációs eszközök használata.

A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: Kiskonyha eszközei sütéshez, főzéshez. Ételek hozzávalói. Mosókonyha eszközeinek használata. Kerti szerszámok, növények. Takarító eszközök, porszívó.

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: Verbális közlés, szemléltetés, gyakorlati módszerek tanulása, végrehajtása. Produktív feladatvégzés. Tanári és tanulói dominancia módszerei. Új ismeretek, képességek tanítása, alkalmazása, rendszeresítés, szemléltetés, bemutatás, kooperatív oktatási módszerek.

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: Frontális, egyéni és csoportos feladatvégzések.

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): Évszaknak és ünnepeknek megfelelően elosztani a témákat. Négy fő részből állna az évünk: ételkészítés (kiskonyhába), kerti munkák, takarítás, mosási feladatok. Az ügyesebbek egyénileg is kimehetnek dolgozni az adott munkakört ellátó munkatársal.

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): Sarkadi Lajos, Mátyas József kinti munkákba, Inci konyhai munkába, Olga takarításba. Csoportban dolgozó asszisztens, esetleg önkéntesek.

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: Hozzávalók az ételekhez, konyhai használati eszközök.

6. A foglalkozás megnevezése: Ábrázolás – alakítás. Jele: eset festéktel, mutatása: festés utáni

A foglalkozás ajánlott heti óraszám: 1 óra.

A foglalkozás célja: Munkára nevelés. Kreativitás fejlesztése. Alkotás örömeinek, sikerének megélése. Ajándékozás öröme. Önkifejezés. Esztétikai érzék fejlesztése. Finommotorika fejlesztése.

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): Köszöntés, motiváció, szemléltetés/bemutatás, feladatsor elmagyarázása, feladat kivitelezése, értékelés, felhasználás, jutalmazás.

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Feladatértés, válaszadás, választás lehetősége, tárgyak, tárgyképek, PCS képek. Szövegértés. Finommozgásának segítése, gyakorlása, szükség szerint vezetve végzett alkotás. Feladattudat kialakítása. Motiváció az önálló alkotások készítéséhez, ezekkel öröm és sikerélményhez jutnak.

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Feladatértés, válaszadás, választás lehetősége, tárgyak, tárgyképek, PCS képek. Szövegértés.

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: Verbális, szemléltetés és gyakorlati módszerek.

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: Verbális, szemléltetés és gyakorlati módszerek.

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: Frontális, egyéni, csoportos, páros.

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): Szöveg, gyertyázás, agyagozás: 1-1 hónapig. Börmiveskedés, dekupázsolás, batikolás, üvegfestés, illatszák, fűszerolaj, terméskép készítése, gyöngyözés, aktuális teremdekorációk (szüret, Halloween, mikulás, karácsony, húsvét, anyák napja, évszakok).

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): Csoportban dolgozó asszisztens.

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: Ha aktuálisan szükséges valami a feladatvégzéshez.

Serdülő korú jó mozgásképességű tanulók fejlesztő nevelés-oktatásához

tanári segédanyag

(a Rehabilitációs Pedagógiai Program 2. számú melléklete)

1. A foglalkozás megnevezése: mozgásfejlesztés

A foglalkozás heti óraszáma: 5

A foglalkozás célja(mozgás, önállóság, kommunikáció): mozgásállapot megtartása fejlesztése, önálló járás kialakítása, akadályok kikertülése, nehezített járási feladatok tanítása, mobilitás fokozása, tartásjavítás, korrekció, egyensúly-, mozgáskoordináció fejlesztése, összehangozott mozgás kialakítása gyakorlati terepen, mint udvaron kerti munka, konyhában mosogatás, takarítás...stb., finommanipuláció fejlesztése, utánzási képesség fejlesztése gyakorlatban, mint különböző szakmák megismerése (cipész, szakács, bolti eladó, ...)

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): motiváció, mozgás bemutatása, feladat bemutatása, feladat utánzása, elvégzése, értékelése
AZ önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: akadályokra fellépés lelépés lehetőség szerint önállóan, felállás, elesés tanulása, öltözködés tanulása, fejlesztése, nadrág, pulóver levétele, felvétele, cipő lehúzása, felvétele, gombolás tanulása.

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: megfelelő légzés kialakítása, hangoztatás tanulása megfelelő légzéssel, légzőgyakorlatok tanulása, megfelelő énekhang és ritmus kialakítása

A legfontosabb visszatérő mozgásos elemek a foglalkozáson: Fekvő feladatok: gurulás, kúszás mászás, felállás, elesés. Tartásjavító feladatok: négykézlábas feladatok, felegyenesedés, labdás, pálcás feladatok. Ülő feladatok: labdás, karikás feladatok, pálcás feladatok, ügyességi feladatok. Állás-járási feladatok: bordásfálnál, nehezített terepen, utcán, erdőben, közlekedési eszközökön, játszótéren, udvaron, csoportos versenyfeladatok, körjátékok.

A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: speciális eszközök, fókos székek, bordásfal, pálcák, labdák különböző méretűek, karikák, babzsákok, bábok, fejdíszek, természetes anyagok termékek.

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: verbális, bemutatás, produktív, reprodukív tevékenységek, kooperatív tevékenység értékelés, jutalmazás

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: csoportos, egyéni, páros

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): 2 tornatermi: - fekvő feladatok

- Nehezített járási feladatok

- Verseny feladatok

3 tantermi: - kéz feladatok

- Ügyességi feladatok

- Finommozgások

- Körjátékok

foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): gyógypedagógus, asszisztens

Udvari feladatok, játékok

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: Hosszú fa pálcák, karikák, szárnycsőrök, lejtő, termések, műanyag dobozok a terméseknek, bábozók, ujjbábok.

2. A foglalkozás megnevezése: Ábrázolás-alkatás

A foglalkozás ajánlott heti óraszám: 1

A foglalkozás célja: Finommozgás fejlesztése, ujjak mozgékonyágának fokozása, önálló alkotások létrehozása, esztétikai érzék fejlesztése

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): Ujjtorna, eszközök előpakolása, alkotás, eszközök tisztítása, elpakolása, rendrakás

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: A ceruza fogása, zsírkréta fogása, fonal áthúzó használata kartonon, önálló alkotás létrehozása agyagtól, só liszt gyurmából

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: léggöngyörlatok végzése, ujjtornához mondott mondatok hangoztatása, tárgyak, képek nevének hangoztatása

A legfontosabb visszatérő mozgásos elemek a foglalkozáson: Festés, fűzés, simítás, gömbölyítés, gyúrás

A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: Rajzlapok, festékek, kartonok, fonalak, só, liszt, gipsz, színes ceruzák

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: Bemutató, cselekedtetés, séták, szemléltetés, egyénre szabott segítségnyújtás

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: egyéni

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): Gyurmázás, festés, színezés, agyagozás, gipsz öntés fonaltechnikák

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): Gyp asszisztens

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: Rajzlapok, gyurma, előlyukasztott karton, agyag, fonalak, levelek, termések, fűszerek, kövek

3. A foglalkozás megnevezése: Életvitel

A foglalkozás ajánlott heti óraszám: 2

A foglalkozás célja: Az önállóság fokozása, önálló életre nevelés, nagymozgás- finommozgás fejlesztése, kommunikáció fejlesztése

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): Kézmozgást valamint az ujjak ügyesítését célzó mozgások végzése (keverés, szórás, szitálás, doboz kinyitás, cipzár felhúzó), csipesz felrakása, leszedése, kapcsoló le- felkapcsolása, csavaros dobozfedél letekercse illetve visszatekerése

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Asztal megtérítése, mosogatás, portörítés, sepregetés, porszívózás, mosás, teregetés, gereblyezés, cipő le és felhúzó, pulóver le és felvétele.

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Tárgyak, képek, szókártyák által tartalmazott tartalmak azonosítása, hangoztatása

A legfontosabb visszatérő mozgásos elemek a foglalkozáson: Hajlás, guggolás, keverés, szórás, gyúrás, lapítás

A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: Edények, evőeszközök, vödör, porszívó, seprű, gereblye

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: Cselekedtetés, bemutatás, egyénre szabott segítségnyújtás, értékelés, jutalmazás

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: Frontális, egyéni, páros

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): Sütés főzés/Havonta 2 alk./Kertészkedés/Havonta 1 alk./Tavasszal-Ősszel./Takarítás, mosás/Havonta 1 alk./Öltözködés/Havonta 1 alk./

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): Gyp asszisztens, gondnok, portás

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: Sütés- főzés alapanyagai, takarító eszközök, kerti szerszámok.

4. A foglalkozás megnevezése: Játék- szabadidő-kommunikáció

A foglalkozás ajánlott heti óraszám:2

A foglalkozás célja: Az önállóság fokozása, nagymozgások fejlesztése, jártás-, egyensúlyfejlesztés, aktív és passzívszókinés fejlesztése, az önálló- a páros- és a csoportos játék örömeinek megélése

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): Labda gurítása-, pattintása-, dobása-, labda átadása fej fölött előre és hátra, célba dobás karkába, autók tologatása, meseshallgatás

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Csoportos ügyességi játékok tanulása, az önálló játszás megismerése /kísérővel végrehajtott manipuláció/ labdázás pártan, önálló biciklizés tanulása, önálló hintázás megtanulása

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Mesék szereplőinek azonosítása tárgyak képek alapján, mese szereplőinek kiválasztása tulajdonságok alapján, körjátékok során egymás felismerése hang alapján illetve tulajdonság alapján

A legfontosabb visszatérő mozgásos elemek a foglalkozáson: autók előre hátra tologatásának megtanítása, labda dobása- elkapása, pattintása, biciklizés tanulása, párosan végrehajtott forgások tanulása, célba dobás megtanulása, a hinta előre hátra lökésének megtanulása lábblendítéssel

A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: Labdák, karkák, bicikli, hinta, meseskönyv, képek a mese szereplőiről

A foglalkozás leginkább alkalmazott szervezési módok: Frontális, egyéni, páros biciklizés

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): Gyp. asszisztens, portás, gondnok

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: Karkák, labdák, képek, mesekönyvek

5. A foglalkozás megnevezése: Reggeli kör

A foglalkozás ajánlott heti óraszám:5

A foglalkozás célja: Az önállóság fokozása, az aktív és passzív szókinés bővítése, a nagymozgás és finommozgás fejlesztése.

A foglalkozás állandó elemei (felépítés): Jelenlevők üdvözlése, köszönés napszagnak megfelelően, jelenlevők és hiányzók megmutatása fényképről, jelenlevők megszámolása, hangulat megbeszélése, saját keresztnév felismerése, társak és felhőtek hangjának felismerése, időjárás megfigyelése

Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Kézfogás tanítása, gyertyaláng elfújása, számlálás tapsolással, ritmustra zenélés

A legfontosabb visszatérő mozgásos elemek a foglalkozáson: Artikulációs gyakorlatok, karkörzés, karlendítés, tapsolás, kopogás ujjal, dobogás lábbal

A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson: Légző gyakorlatok végzése, csupantás, puzsi dobás, szókátyák-, fényképek felismerése, hangszólása, dalválasztás, mimikai gyakorlatok végzése, zenélés

A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek: Kommunikátor, szókátyák, fényképek, nagyméretű kocka, hangszerek, színes képek, kendő

A foglalkozáson alkalmazott módszerek: Kooperatív szemléltetés, szerepjáték, játékok, értékelés, jutalmazás

A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok: egyéni, páros, frontális

A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét): Kapcsolatalakítás, időjárás, napszakok, évszakok, ünnepek, népszokások

A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör): Gyp. asszisztens, mozgásnevelő

A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája: Színes képek évszakokról-, napszakokról-, ünnepekről, időjárási képek,

6. A foglalkozás megnevezése: Szűkebb és tágabb környezet

- A foglalkozás ajánlott heti óraszám: 2**
- A foglalkozás célja:** Az önállóság fokozása az ismeretek bővítésén keresztül, mozgásfejlesztés, egyensúlyfejlesztés, passzív és aktív szókincs bővítése
- A foglalkozás állandó elemei (felépítés):** Saját kereszt- és vezetéknev felismerése, a hét napjainak gyakorlása, évszakok-, napszakok vállalkozása, kisebb nagyobb felismerése, azonosítók, térbeli elhelyezések, színek és formák azonosítása.
- Az önállóságot segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson:** Formák felismertetése, szín szerinti csoportosítás megtanulása, szakmák felismerése, ünnepek felismerése-, megkülönböztetése
- A kommunikációt segítő közvetlen feladatok a foglalkozáson:** Állatok-, zörejek-, járművek hangjának utánzása, tárgyakról-, képekről-, kirándulásról szerzett élmények hangoztatása
- A legfontosabb visszatérő mozgásos elemek a foglalkozáson:** Finommozgást igénylő mozgások: mint összerillesztések-, formátáblába helyezések, dobozban-, polcon elhelyezés, szóképek kiválogatása-, elhelyezése mágnes táblán
- A foglalkozáson alkalmazott legfontosabb eszközök, anyagok, kellékek:** Szóképek, tárgyak, képek
- A foglalkozáson alkalmazott módszerek:** Cselekedtetés, bemutatás, egyénre szabott segítségnyújtás, értékelés, jutalmazás
- A foglalkozáson leginkább alkalmazott szervezési módok:** Egyéni, frontális
- A foglalkozás egyes fő témái (megnevezés, heti/havi rendszeresség megjelölése, óraszám/hét):** Állatok, gyümölcsök, zöldségek, család, testrészek, lakás, intézmény és környéke, közlekedés, közlekedési eszközök, ünnepeink.
- A foglalkozásba bevont munkatársak (munkakör):** Gyp. asszisztens, mozgásnevelő.
- A megvalósításhoz beszerzendő eszközök, anyagok, kellékek listája:** Színes képek, szóképek, mágnesek, formátáblák, dobozok